

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

Organizace sezónních škol v přírodě
v souladu se současnými kurikuly předškolního vzdělávání

Přílohy k diplomové práci

Organization of Schools seasonal in nature
in accordance with the current curriculum
of pre-school education

Annexes to the diploma's thesis

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D.

Autor diplomové práce: Marcela Komínová

Studijní obor: předškolní pedagogika

Forma studia: kombinované

Místo a rok vydání diplomové práce: Praha, 2009

Obsah příloh

1. Vzorové dokumenty pro organizaci školy v přírodě.....	4
1. 1 vzor Smlouva o zajištění pobytu ve škole v přírodě.....	4
1. 2 vzor Smlouva o dopravě.....	6
1. 3 vzor Písemný souhlas rodičů se zařazením dítěte do školy v přírodě, závazná přihláška.....	7
1. 4 vzor Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě podle vyhlášky 106/2001Sb.	8
1. 5 vzor Zdravotní doklad dítěte pro pobyt ve škole v přírodě.....	9
1. 6 Vybavení lékárničky pro zotavovací akce.....	10
1. 7 vzor Cestovní příkaz do školy v přírodě.....	11
1. 8 Příklad rozpisu služeb ve škole v přírodě.....	12
1. 9 Tabulka pro výchovně vzdělávací plán školy v přírodě.....	13
1. 10 Doporučená, orientační organizace dne při pobytu v přírodě v příloze.....	14
1. 11 Zpráva o průběhu školy v přírodě.....	15
2. Seznamy věcí.....	16
2. 1 Seznam věcí na podzimní školu v přírodě.....	16
2. 2 Seznam věcí na zimní školu v přírodě na lyžích.....	17
2. 3 Seznam věcí na jarní školu v přírodě.....	18
2. 4 Seznam věcí na letní školu v přírodě u moře.....	19
3. Příklad jídelního lístku ve škole v přírodě.....	21
4. Kopie dotazníků.....	22
4. 1 Dotazník pro učitelky mateřských škol.....	22
4. 2 Dotazník pro rodiče dětí.....	26
4. 3 Dotazník pro děti.....	30
5. Ukázka podkladového materiálu pro projektu „Voda“ Idy Jarníkové.....	34
6. Ukázka vzdělávacího programu Idy Jarníkové.....	36
7. Vzpomínky učitelky, pamětnice na počátky školy v přírodě.....	37
7. 1 Fotodokumentace ze školy v přírodě v Okrouhlém Hradišti.....	38
8. Projekty sezónních škol v přírodě.....	39
8. 1 Projekt podzimní školy v přírodě „Bál v podzimním království“.....	39
8. 2 Projekt zimní školy v přírodě na lyžích „Bílou stopou“.....	50
8. 3 Projekt jarní školy v přírodě „Za jarním kvítkem Krkonoš“.....	63
8. 4 Projekt letní školy v přírodě u moře „Letní mořská olympiáda“.....	76
9. Stálý objekt pro školy v přírodě Duncan v Janských Lázních.....	90

10. Fotografie ze škol v přírodě Mateřské školy Bendova 1123, Praha.....	94
10. 1 Fotografie z podzimní školy v přírodě, Krkonoše, Stážné, Chata Rozhled.....	94
10. 2 Fotografie ze zimní školy v přírodě na lyžích, Krkonoše, Horní Mísečky, Jilemnická Bouda.....	95
10. 3 Fotografie z jarní školy v přírodě, Krkonoše, Horní Mísečky, Pension Horské Zátíší.....	97
10. 4 Fotografie z letní školy v přírodě u moře, Itálie, Cesenatico, Belleli.....	98
11. Kresby dětí – zážitky a prožitky ze školy v přírodě.....	99
11. 1 „Smutný les“; dívka 6,5 let.....	99
11. 2 „Veselé lyžování“; dívka 6,1 let.....	100
11. 3 „Jaro na horách“; chlapec 5, 7 let.....	101
11. 4 „Mořská olympiáda“; dívka 6, 8 let.....	102

1. Vzorové dokumenty pro organizaci školy v přírodě

1. 1 vzor: Smlouva o zajištění pobytu ve škole v přírodě

Smluvní strany :

1. Provozovatel školy v přírodě:

2. Mateřská škola:

Uzavírají podle §10 vyhlášky MŠMT ČR č. 108/2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních smlouvu o zajištění zotavovacího pobytu ve škole v přírodě.

Čl. I.

Předmět smlouvy

Předmětem této smlouvy je zabezpečení pobytu dětí ve škole v přírodě

v době od

do

v počtu

děti

dospělých

Čl. II

Povinnosti smluvních stran

1/ Provozovatel se zavazuje zabezpečit pobyt dětí ve škole v přírodě /ubytování, stravování, služby../ dle platných předpisů pro pobyt ve škole v přírodě. Strava 5x denně a zajištění pitného režimu. Dále se provozovatel zavazuje zabezpečit ubytování a stravování pro doprovod.

2/ Vysílající se zavazuje vysílat do školy v přírodě pouze děti, jejichž zdravotní stav nemůže být tímto pobytem ohrožen, resp. se zavazuje nevysílat do školy v přírodě děti, které by svým zdravotním stavem mohly ohrozit ostatní děti.

3 /Vysílající se zavazuje opatřit písemný souhlas zákonného zástupce k zařazení dítěte do školy v přírodě a projednat se zákonným zástupcem dítěte pro případ nutnosti způsob odvozu dítěte ze školy v přírodě. Součástí souhlasu bude uvedení čísla a názvu pojišťovny, u které je dítě pojištěno a potvrzení od lékaře o přijetí dítěte do školy v přírodě.

4 / Smluvní strany se zavazují před vysláním dětí do školy v přírodě projednat nutnost vyslání odborně i zdravotně způsobilého doprovodu tak, aby byla zajištěna řádná výchova všech dětí vyslaných do školy v přírodě.

5 /Provozovatel se zavazuje dodržovat platné hygienické, bezpeč. a požární předpisy.

6/Provozovatel se zavazuje zajistit pro děti neodkladnou lékařskou péči.

7/ Vysílající se zavazuje dodržovat provozní řád školy v přírodě.

Čl.III

Náklady na pobyt ve škole v přírodě

1/ Náklady spojené s pobytem a stravováním dětí a zaměstnanců ve škole v přírodě se řídí finančním normativem stanoveným vyhláškou o školním stravování, popřípadě zákonem o cestovních náhradách.

2/Případný zvýšený kalorický výdej při pobytu ve škole v přírodě je třeba předem dohodnout mezi smluvními stranami a stanovit, kdo tyto zvýšené náklady a jakým způsobem uhradí

3/ ceny byly stanoveny takto :

Kč strava na dítě a den
Kč pobytové náklady na dítě a den

---

celkem

Kč na den

celkem

Kč za pobyt pro všechny děti

celkem

Kč za pobyt pro všechny zúčastněné

4/splatnost faktur a vyúčtování:

1. záloha ve výši Kč bude složena na účet provozovatele týden před odjezdem do školy v přírodě
2. provozovatel provede vyúčtování a finanční dorovnání za pobyt s vysílajícím po skončení pobytu

Čl. IV

Závěrečná ujednání

1/Tato smlouva se uzavírá na dobu určitou od do

2/Vysílající se zavazuje oznámit provozovateli alespoň týden před odjezdem počty dětí a doprovodného personálu.

3/Smluvní strany si smlouvu přečetly, jednotlivá ujednání odpovídají jejich svobodné a pravé vůli a na důkaz toho ji podepisují.

4/ Tato smlouva byla vyhotovena ve dvou výtiscích, z nichž jeden obdrží vysílající a jeden provozovatel.

Provozovatel:

Vysílající:

V dne:

1. 2 vzor: Smlouva o dopravě

Objednavatel:

MŠ ....., zastoupená ředitelkou školy .....
objednává dopravu autobusem pro akci pořádanou MŠ .....

Dopravce:

.....
se zavazuje, že dne ..... v ..... hod.

přistaví autobus k budově MŠ ..... dne ..... v ..... hod.

přepraví ..... dětí a ..... pedagogů

k objektu v .....

a dne ..... **zpět** do MŠ ..... v ..... hod.

Bude si účtovat ..... Kč za 1km a ..... Kč za čekací
hodinu.

Dopravce prohlašuje, že přistavené vozidlo SPZ ..... splňuje
podmínky pro provoz motorového vozidla na pozemních komunikacích stanovené
právními předpisy.

Řidič autobusu ..... , nar. ....
je držitelem platného řidičského oprávnění pro uvedený druh motorového vozidla.

V ..... dne .....

.....
objednavatel

.....
dopravce

**1. 3 vzor: Písemný souhlas rodičů se zařazením dítěte do školy v přírodě,
závazná přihláška**

Souhlasím s účastí mého syna (dcery) ve škole v přírodě.

Jméno dítěte:

Datum narození:

Adresa bydliště:

Zaměstnání rodičů / uveďte adresu a telefon/ v době konání pobytu:

otec.....

matka.....

prarodiče.....

Souhlasím s uvedením osobních údajů mého dítěte pro potřeby ubytovatele (jméno, adresa, datum narození) ve smyslu zákona č. 101/2000Sb. o ochraně osobních údajů.

Ozdravný pobyt organizuje:

Místo konání:

Termín ozdravného pobytu:

Cena zájezdu:

Účastnický poplatek zaplatím podle pokynů školy.

Případný přeplatek z ceny zájezdu bude po celkovém vyúčtování ŠvP vrácen.

Souhlasím se všemi podmínkami zájezdu, vybavím dítě dle doporučeného seznamu.

V Praze dne.....

.....
podpis zákonných zástupců dítěte

1. 4 vzor: Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě podle vyhlášky 106/2001Sb.

Jméno a příjmení posuzovaného dítěte .....

datum narození .....

adresa místa trvalého pobytu nebo jiného pobytu .....

Část A) Posuzované dítě k účasti na škole v přírodě nebo zotavovací akci

a) je zdravotně způsobilé *)

b) není zdravotně způsobilé *)

c) je zdravotně způsobilé za podmínky (s omezením) *) .....

Posudek je platný 12 měsíců od data jeho vydání, pokud v souvislosti s nemocí v průběhu této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti.

Část B) Potvrzení o tom, že dítě

a) se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním ANO – NE

b) je proti nákaze imunní (typ/druh) .....

c) má trvalou kontraindikaci proti očkování (typ/druh) .....

d) je alergické na .....

e) dlouhodobě užívá léky (typ/druh, dávka) .....

datum vydání posudku

podpis, jmenovka lékaře

razítko zdravotního zařízení

Poučení: Proti části A) tohoto posudku je možno podat podle ustanovení § 77 odst. 2 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, návrh na jeho přezkoumání do 15 dnů ode dne, kdy se oprávněné osob dozvěděly o jeho obsahu. Návrh se podává písemně vedoucímu zdravotnického zařízení (popř. lékaři provozujícímu zdravotnické zařízení vlastním jménem), které posudek vydalo. Pokud vedoucí zdravotnického zařízení (popř. lékař provozující zdravotnické zařízení vlastním jménem) návrhu nevyhoví, předloží jej jako odvolání odvolacímu orgánu.

Jméno , popřípadě jména a příjmení oprávněné osoby .....

Vztah k dítěti .....

Oprávněná osoba převzala posudek do vlastních rukou dne .....

.....
podpis oprávněné osoby

1. 5 vzor: Zdravotní doklad dítěte pro pobyt ve škole v přírodě

Místo pobytu:.....

Termín pobytu: od..... **do**.....

Jméno dítěte:..... **datum narození:**.....

Zdravotní pojišťovna:....., **váha/ míra dítěte:**.....

Obsah zdravotního balíčku:.....

.....

Potvrzení dětského lékaře / pokud bylo dítě nemocné v době před odjezdem/ :

SOUHLASÍM - NESOUHLASÍM

.....

datum, razítko a podpis lékaře

Prohlášení o bezinfekčnosti

Prohlašuji, že ošetřující lékař nenařídil mému dítěti změnu režimu, dítě nejeví známky akutního onemocnění / průjem, teplota, apod./ a okresní hygienik ani ošetřující lékař mu nenařídil karanténní opatření. Není mi též známo, že v posledních dvou týdnech přišlo dítě do styku s osobami, které onemocněly přenosnou nemocí.

V.....dne.....

.....

podpis zákonných zástupců dítěte

1. 6 Vybavení lékárníčky pro zotavovací akce

Léčivé přípravky (pouze ty, jejichž výdej není vázán na lékařský předpis)

- tablety nebo čípky proti bolestem hlavy, zubů (analgetika)
- tablety nebo čípky ke snížení zvýšené teploty (antipyretika)
- tablety proti nevolnosti při jízdě dopravním prostředkem (antiemetika)
- živočišné uhlí
- nosní kapky na uvolnění nosních dýchacích průchodů (otorinolaryngologika)
- kapky, roztok (sirup) nebo tablety proti kašli (antitusika, expektorancia)
- kloktadlo pro dezinfekci dutiny ústní a při bolestech hltanu (stomatologika)
- mast nebo sprej urychlující hojení např.spálenin (dexpanthenolový sprej)
- oční kapky nebo oční mast s dezinfekčním účinkem, oční voda na výplach očí (oftalmologika)
- mast nebo gel při poštípaní hmyzem (lokální antihistaminika)
- tablety při systémové alergické reakci (celková antihistaminika)
- přípravek k dezinfekci kůže a povrchových ran
- dezinfekční prostředek na okolí rány
- inertní mast nebo vazelína

I. Obvazový a jiný zdravotnický materiál

- gáza hydrofilní skládaná kompresy sterilní, různé rozměry
- náplast na cívce, různé rozměry
- rychloobvaz na rány, různé rozměry
- obinadlo elastické, různé rozměry
- obvaz sterilní, různé rozměry
- obinadlo škrťící pryžové
- šátek trojcípý
- vata obvazová a buničitá
- teploměr lékařský
- rouška resuscitační
- pinzeta anatomická
- pinzeta chirurgická rovná
- lopatky lékařské dřevěné
- lékařské rukavice pryžové
- rouška PVC 45 x 55 cm
- dlahy pro fixaci, různé rozměry

II. Různé

- nůžky
- zavírací špendlíky, různé velikosti
- záznamník s tužkou
- svítilna/baterka, včetně zdroje

1. 7 vzor: Cestovní příkaz do školy v přírodě

Termín:

Místo konání:

Dle pracovní smlouvy souhlasí zaměstnanci mateřské školy s vysláním na pracovní cestu ve smyslu § 38, odst. 1 platného zákoníku práce.

Vedoucí učitelka:

Další dozor:

Zdravotní dozor:

Pověřuji vás vedením školy v přírodě, zodpovědností za svěřené děti, jejich bezpečnost a ochranu zdraví.

Vaše přímá i nepřímá pedagogická pracovní činnost je v rozsahu 8 hodin denně a je nutné se vzájemně vystřídat při odpočinku.

Při vycházkách vždy sdělte cíl cesty vedoucímu ubytovacího zařízení. S sebou vezměte mobilní telefon a dodržujte počet dozoru u dětí, tj. do 12 dětí 1 učitelka, do 24 dětí 2 učitelky (vychovatelky). Doporučuji menší skupiny dětí pro lepší přehled a individuální přístup.

Nikdy nenechávejte děti bez dozoru (na sjezdovce, ve vodě, v lese, atd.).

Program denně zapisujte a plánujte.

Spolupracujte s vedením ubytovacího objektu na přípravě jídelníčku a čistotě objektu.

Zdravotník převezme informace od rodičů (zdravotní doklad dítěte, posudek o zdravotní způsobilosti, atd.) Denně запиše do sešitu zdravotní stav účastníků, je zodpovědný za dodržování hygienických předpisů ve škole v přírodě.

Za dny volna (so.,ne.) náleží všem pracovní volno o hlavních prázdninách.

Přeji Vám i dětem krásný pobyt.

V ..... dne .....

.....

ředitelka školy

1. 8 Příklad rozpisu služeb ve škole v přírodě

ROZPIS SLUŽEB – ŠKOLA V PŘÍRODĚ

Např.: 2.třídy: 40 dětí = 4 učitelky, 3 vychovatelky, zdravotník

Ranní služby:		Odpolední služby:		Noční služba:
.....		.....		.....
učitelka /1,2/	7 – 13	učitelka /3,4/	13 – 19	zdravotník 23 – 7
vychovatelka /2/	10 – 13	vychovatelka /1/	15 – 20	
vychovatelka /3/	10 – 13	vychovatelka /3/	14 – 19	
vychovatelka /1/	7 – 10	13 – 14	19 – 23	

Přímá i nepřímá pedagogická pracovní činnost je v rozsahu 8 hodin denně.
Zaměstnanci čerpají dobu na odpočinek nejpozději po 6 ½ hodinách práce.

Pracovní doba je rozvržena se souhlasem všech zaměstnanců, kteří vyjíždějí na školu v přírodě a rozpis služeb bude dodržován.

Za dny volna (so., ne.) náleží všem pracovní volno o hlavních prázdninách.

V případě vzniklé neočekávané situace pověřený vedoucí školy v přírodě zajistí změny služeb tak, aby byla dodržena bezpečnost dětí.

Adresa školy v přírodě: .....datum / od – do /:.....

Souhlasím – podpis zaměstnanců:

V.....dne.....

vypracovala vedoucí školy v přírodě

.....
/jméno, podpis/

1. 9 Tabulka pro výchovně vzdělávací plán školy v přírodě

VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PLÁN ŠKOLY V PŘÍRODĚ

Místo pobytu:

Termín pobytu:

DEN	DOPOLEDNE	ODPOLEDNE	VEČER

1. 10 Doporučená, orientační organizace dne při pobytu v přírodě v příloze

7,30h - 8,30h vstávání, ranní hygiena, příprava na snídani

8,30h - 9,00h snídaně

9,00h - 12,00h dopolední činnosti (v 10,00h – dopolední svačina)

12,00h - 13,00h příprava na oběd, hygiena, oběd

13,00h - 14,30h polední klid

14,30h - 15,00h odpolední svačina

15,00h - 17,30h odpolední činnosti

17,30h - 18,00h příprava na večeři, hygiena

18,00h - 18,30h večeře

18,30h - 19,30h večerní klidové činnosti, hodnocení dne

19,30h - 20,00h hygiena, příprava ke spánku, uložení dětí, večerka

1. 11 Zpráva o průběhu školy v přírodě

Místo pobytu:

Termín pobytu:

Třída:

Počet dětí:

Pedagogové školy (jmenovitě):

Externí zaměstnanci (funkce):

Vyúčtování akce:

Doprava:

Ubytování:

Strava:

Mzdy doprovázejících osob nad úvazky:

Ostatní osobní náklady:

Odvody soc. a zdravotní pojištění:

Různé:

Výdaje celkem:

Příspěvek:

- od rodičů

Příjmy celkem:

S rozdílem bylo naloženo:

S vyúčtováním byli rodiče seznámeni dne:

Hodnocení akce (úroveň ubytování, úroveň stravy, vhodnost objektu pro pořádání akce, zda byly nutné dodatečné výlohy, doporučení pro další období, cenové relace, denní penze, nemocnost účastníků, přednášky, besedy, akce pro děti) :

V dne.....

vypracovala.....

2. Seznamy věcí

2.1 Seznam věcí na podzimní školu v přírodě

Místo konání:

Termín:

Cena: x,- Kč (cena zahrnuje dopravu, ubytování, stravování 5x denně včetně pitného režimu, pedagogický dozor)

Odjezd:

Příjezd:

Seznam věcí

- Na sebe:** kalhoty, tričko, mikina, slabší bunda, botasky, (kšiltovka)
Do batůžku: bačkory, pláštěnka, (malá svačina), pití, kapesník, malá hračka
Do kufru: 1x sportovní kotníčkové boty, holinky, oteplené zimní boty
šustáková souprava, zimní bunda, tepláková souprava
1x tepláky nebo oblečení do chaty
3x bavlněný rolák, 3x triko s dlouhým rukávem, svetr, fleec. mikina
3x tričko s krátkým rukávem, spodní prádlo a ponožky na každý den
šála nebo nákrčník, čepice na uši, rukavice, 2x punčocháče
1x ručník, žínka
pyžamo, 5x látkový kapesník
pytel na špinavé prádlo (starý povlak na polštář)
- Hygienické potřeby** kartáček na zuby, pasta, kelímek, dětský krém na obličej, mýdlo, jelení lůj, hřeben, balení papírových kapesníků, (1balení navlhčených kapesníků -drog.DM 20ks.)
- Osobní věci:** blok, pastelky, malá hra, omalovánky, malá knížka, karnevalová maska, balíček sladkostí
- Léky:** kapky na kašel, Paralen, Endiaron, vitamíny, léky, které dítě pravidelně užívá s dávkováním, vše ve speciálním označeném balíčku

Vše podepsáno v označené tašce nebo kufru jmenovkou dítěte!

Rodiče odevzdají ráno v den odjezdu učitelce otevřenou podepsanou obálku:

1. 1x korespondenční lístek s nadepsanou adresou domů
2. pohledy napsané rodiči nebo prarodiči pro dítě na každý den
3. Potvrzení o bezinfekčnosti podepsané v den odjezdu
4. Potvrzení od lékaře

Za úrazové pojištění dětí si ručí rodiče. Pojištění dopravy zajišťuje dopravce

2. 2 Seznam věcí na zimní školu v přírodě na lyžích

Termín:

Místo konání:

Cena: x,- Kč (zahnuje dopravu, ubytování, stravování, lyžování s instruktorem, pedagog. dozor)

Odjezd:

Příjezd:

DOPORUČENÝ SEZNAM VĚCÍ (*prosíme vše dětem podepište nebo označte*)

Sportovní vybavení: **ODBORNĚ** seřízené lyže s bezpeč. vázáním a hole v lyžařském vaku, lyžařské boty, vše označené (podepsané), dětský kluzák – lopata (boby ne), **lyžařská helma**

Oblečení na cestu: zimní bunda, čepice, nepromokavé rukavice, punčocháče, svetr, rolák, vyteplené šustákové kalhoty, nepromokavé sněhové boty

Do batůžku: malá svačinka na cestu, pitíčko, malá hračka, kapesník, bačkůrky s gumovou podrážkou, pláštěnka

Do jmenovkou označeného kufru nebo tašky:

1 x sněhule nebo kvalitní zimní nepromokavé boty, teplá lyžařská kombinéza, oteplovačky, bunda

1 x šustákové návleky přes okraj oteplovaček (pro hry ve sněhu)

2 x teplá čepice přes uši, 1x slabá čepice pod helmu, šála

3 x teplé šustákové rukavice na gumu

1 x teplý svetr, 1 x slabší svetr, (mikina)

1 x tepláková souprava, 4x punčocháče

2 x bavlněný rolák, 2 x triko s kr.rukávem a 2 x s dl.rukávem

2 x nátělník, 1 x pyžamko (ne noční košili)

spodní kalhotky (slipy) a ponožky na každý den + ponožky do lyž. bot

1 x ručník, 1 x žínka, celé balení papírových kapesníků

veselá maska na diskotéku

pytel na špinavé prádlo

Osobní potřeby: pastelky, blok, omalovánky, hračka, hra (pexeso), knížka, časopis sluneční brýle s UV filtrem v pouzdře, lyžařské brýle

Hygienické potřeby: mýdlo, zubní pasta s kartáčkem, hřeben, dětský krém na obličej, dět. krém na opalování s UV faktorem, jelení lůj, kelímek

Podepsaný zdravotní balíček: vit.C, vit.B, Paralen, Endiaron, kapky proti kašli, na rýmu, popř. léky, které dítě pravidelně užívá - dohoda s učitelkami, náplast

U autobusu rodiče předají v podepsané obálce:

1. 1 koresp. lístek se zpáteční adresou a pohledy napsané rodiči nebo prarodiči pro dítě na každý den
2. vyplněnou bezinfekčnost (nesmí být starší než 1 den)
3. potvrzení od lékaře
4. potvrzení o seřízení lyží ze ski servisu

Informační schůzka o pobytu na horách se bude konat:

Prosíme, udělejte si čas! Schůzka je nutná!!

2.3 Seznam věcí na jarní školu v přírodě

Místo konání:

Termín:

Cena: x,- Kč (cena zahrnuje dopravu, ubytování, stravování 5x denně včetně pitného režimu, pedagogický dozor, účast zdravotníka)

Odjezd:

Příjezd:

Seznam věcí

Na sebe: kalhoty, tričko, mikina, slabší bunda, botasky, (kšiltovka)

Do batůžku: bačkory, pláštěnka, malá svačina, netekoucí láhev s pitím, kapesník, malá hračka na cestu

Do kufru nebo do tašky označené jmenovkou dítěte:

1x sportovní kotníčkové boty (pohodlné, nepromokavé, na delší chůzi), holinky, sandály
šustáková souprava, tepláková souprava

spodní prádlo a ponožky na každý den (mladší děti i více kusů), spodní košilka

2-3x tepláky nebo starší kalhoty na ven

2x punčochové kalhoty

4x tričko s krátkým rukávem, 2x tričko s dlouhým rukávem, 1x roláček

1x tepláková souprava do chaty

2x mikina (1 tenčí, 1 silnější – nebo svetr)

1x pyžamo (mladší děti 2x), plavky, 2x kraťasy

5x látkový kapesník

1x velká osuška s poutkem, 1x ručník s poutkem, žínka

čepice, šátek, kšiltovka proti slunci

pytel na špinavé prádlo (starý povlak na polštář), igelitovou plenu na lůžko dle potřeby

Hygienické potřeby: kartáček na zuby, pasta, kelímeček, dětský krém na obličej, mýdlo, jelení lůj, hřeben, balení papírových kapesníků, (1balení navlhčených kapesníků -drog.DM 20ks.), **dětský krém** s UV filtrem proti slunci

Osobní věci: blok, pastelky, malá hra, omalovánky, malá knížka, karnevalová maska, **sluneční brýle**, malé sušenky tyčinky na každý den 1ks.

Podepsaný zdravotní balíček: kapky na kašel, do nosu, Paralen, Endiaron, vitamíny, léky, které dítě pravidelně užívá s uvedeným dávkováním, náplasti

Rodiče odevzdají ráno v den odjezdu učitelce otevřenou podepsanou obálku:

1. 1x korespondenční lístek s nadepsanou adresou domů

2. pohledy napsané rodiči nebo prarodiči pro dítě na každý den

3. Zdravotní doklad a potvrzení o bezinfekčnosti **podepsané v den odjezdu!**

4. Posudek o zdravotním stavu dítěte potvrzený od lékaře

2. 4 Seznam věcí na letní školu v přírodě u moře

Odjezd:

Návrat:

Cestovní doklady: každé dítě musí mít svůj vlastní **platný pas** s dobou platnosti minimálně půl roku (vyžaduje italská strana), originál kartičku pojišťovny nebo doklad o cestovním připojištění do zahraničí

Kapesné: rodiče na schůzce odsouhlasili částku:

Cestovní doklady a kapesné předají rodiče učitelkám v den odjezdu v podepsaných plastových zapínacích deskách rozměru A5.

Vybavení dětí na cestu:

Oblečení na cestu: sportovní, volné, pohodlné oblečení (šustáková nebo tepláková souprava- pozor na příliš pevnou gumu v pase!, tričko s krátkým rukávem, ponožky, botasky)

Batoh: papírové kapesníčky, osvěžující ubrousky(menší balení), cestovní krabice s jídlem (večeře, snídaně, svačina- doporučujeme namazaný chléb, rohlík, houska, toasty, kousky zeleniny, ovoce, ne sladkosti!), 2x nápoj v 0,5l lahvích PET na šroubovací uzávěr, malá oblíbená hračka „mazlíček“, sluneční brýle s UV filtrem na šňůrce, plátěná kšiltovka

Příruční podepsaná taška, se kterou pak dítě bude chodit na pláž (ne igelitová taška!): slabší deka nebo malý přehoz a polštářek na cestu do autobusu, plavky, kraťasy

Jídlo na druhý den k obědu: maminky odevzdají ráno nebo v poledne do jídelny mateřské školy podepsaný balíček s jídlem jejich dítěte k zchlazení: chléb, řízky, apod.

Seznam věcí:

Do kufříku nebo tašky (na kolečkách) označeného jmenovkou dítěte:

- plážové pantofle, sandálky
- spodní prádlo a ponožky na každý den, látkové kapesníky
- náhradní plavky
- 2x starší volné triko ke krku na hraní u moře
- sluneční klobouček (kryté i uši)
- látkový ručník nebo malé prostěradlo na pláž
- tepláková souprava, šustáková bunda, mikina, triko s dlouhým rukávem, pláštěnka, čelenka na uši pro chladnější větrné počasí
- lehčí pyžamko (stačí triko a kraťasy)
- trička, kraťasy, šaty, sukýnky – oblečení na večeři a večerní vycházky
- ručník, osuška
- pytel na špinavé prádlo

Toaletní potřeby v taštičce: mýdlo nebo sprchový gel, kartáček, kelímeček a pasta na zuby, hřeben, **dětské opalovací mléko s UV faktorem odpovídající pleti dítěte** (doporučujeme UV faktor 15 a vyšší, voděodolné, ne staré, prošlé!- hrozí alergie), jelení lůj s UV filtrem, papírové kapesníky, větší balení vlhčených ubrousků

Zdravotní balíček v podepsané taštičce: Paralen, vitamín C, B, šumivé Ca s vitamínem C, Fenistil gel, (Panthenol gel), kapky na kašel a rýmu, oční kapky, popř. léky, které vaše dítě užívá pravidelně (prosíme vložte do taštičky zprávu o pravidelném podávání jednotlivých medikamentů), do zásuvky odpuzovač na komáry (dle možnosti a dohody na informativní schůzce)

Osobní věci dítěte: náhradní sluneční brýle, pastelky, blok, omalovánky, malá knížka, společenská hra, hračka, lopatka a hračky na písek, nafukovací kruh, rukávky a další možná nafukovadla do vody, síťka na lovení, „potápěčské brýle“ apod.

Svačinky: na každý den nějakou sušenku (tatrunku, Brumíka) nebo müsli tyčinku, lpytlík měkkých bonbónků, apod.

Udělejte si z dětí při balení malé pomocníky, ať si každé pozná svoje věci, vše raději podepisujte!

Rodiče si plně zodpovídají za zdravotní stav dítěte před odjezdem a v den odjezdu podepíší u autobusu bezinfekčnost.

3. Příklad jídelního lístku ve škole v přírodě

1. den - příjezd

oběd: zeleninová polévka, rizoto se zeleninou, plněný knedlík

odpolední svačina: borůvkový koláč

večeře: buchtičky s krémem

2. den:

snídaně: houska s máslem s marmeládou nebo se sýrem, čaj

dopolední svačina: jablko

oběd: polévka krupicová, vepřová krkovička, bramborová kaše

odpolední svačina: vánočka suchá nebo s máslem, kakao

večeře: zapečené těstoviny

3. den:

snídaně: chléb s paštikou, ovocný koláč, čaj, mléko

dopolední svačina: pomeranč

oběd: polévka s kapáním, rajská omáčka, masové koule, houskový knedlík

odpolední svačina: jogurt, müsli sušenka, čaj

večeře: pizza

4. den:

snídaně: rohlík s máslem, s marmeládou nebo se šunkou

dopolední svačina: mrkev

oběd: kuřecí vývar s nudličkami, maso na kmíně, rýže, kompot

odpolední svačina: bábovka, bílá káva

večeře: vdolečky se šlehaným tvarohem

5. den:

snídaně: houska s medovým máslem, mléko nebo čaj

dopolední svačina: banán

oběd: čočková polévka, sekaná, brambor, okurka

odpolední svačina: cereální kuličky, mléko

večeře: rýžový nákyp s meruňkami

6. den:

snídaně: tmavý chléb se sýrovou pomazánkou, mléko nebo čaj

dopolední svačina: jablko

oběd: bramboračka, svíčková omáčka, maso, houskový knedlík

odpolední svačina: rohlík se šunkou, čaj

večeře: těstoviny po italsku se strouhaným sýrem

7. den – odjezdový:

snídaně: rohlík s medem nebo s marmeládou, kakao, čaj

dopolední svačina: mandarinka

oběd: zeleninová polévka, přírodní kuřecí plátek, rýže

balíček na cestu: tatranka, banán, krabička s pitím

Po dobu pobytu je velice důležité dodržovat pitný režim dětí. Osvědčila se osobní láhev, do které se dolévají tekutiny během celého dne tak, aby dítě mohlo pít podle svých potřeb.

4. Kopie dotazníků

4.1 Dotazník pro učitelky mateřských škol

Vážená kolegyně,
obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujících dotazníků, které jsou součástí výzkumného šetření. Jejich společným cílem je zjistit názory a postoje Vaše, dětí a rodičů ke školám v přírodě. Všechny odpovědi budou využity pouze pro účely zpracování mé diplomové práce. Šetření je anonymní.
Předem děkuji za Vaši laskavost, vstřícnost a Váš čas. Budete-li v budoucnu potřebovat opačnou pomoc, ráda Vám pomohu.

1. Název obce, ve které se Vaše mateřská škola nachází:

2. Kolik tříd má Vaše mateřská škola:

3. Kolik let máte praxe jako učitelka mateřské školy?

4. Pracujete s dětmi v heterogenní nebo homogenní skupině?

5. Jezdíte do školy v přírodě? Proč ano:

Proč ne:

6. Jaké lokality pro školy v přírodě upřednostňujete?

7. Jezdíte raději: a/ do známého prostředí

b/ nevadí mi změna

c/ využíváme pro školu v přírodě objektu zřízeného a dotovaného MŠMT

8. Myslíte si, že má škola v přírodě pro Vás a pro děti nějaký význam?
A jaký?

9. Na jakou výchovně-vzdělávací oblast z RVP PV se na škole v přírodě nejvíce zaměřujete?

Dotazník pro diplomovou práci

Vážená kolegyně,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujících dotazníků, které jsou součástí výzkumného šetření. Jejich společným cílem je zjistit názory a postoje Vaše, dětí a rodičů ke školám v přírodě. Všechny odpovědi budou využity pouze pro účely zpracování mé diplomové práce. Šetření je anonymní.

Předem děkuji za Vaši laskavost, vstřícnost a Váš čas. Budete-li v budoucnu potřebovat opačnou pomoc, ráda Vám pomohu.

Dotazník pro učitelku MŠ

1. Název obce, ve které se Vaše MŠ nachází: *Prácheň - Žepy*
2. Kolik tříd má Vaše MŠ: *3*
3. Kolik let máte praxe jako učitelka mateřské školy: *10 let*
4. Pracujete s dětmi v heterogenní nebo homogenní skupině: *homogenní*
5. Jezdíte na školu v přírodě? Proč ano: *výjezd do zdravého prostředí, děti se seznamují s přírodou, nové zážitky*

Proč ne: */*

6. Jaké lokality pro školy v přírodě upřednostňujete? *horu - zdravé prostředí, lokalitu s možností výletů/zámků, okotanu, samostatný výhled*
7. Jezdíte raději do známého prostředí *(dětí mají vždy zvláštní místa)* nevádí mi změna *(s novými dětmi)* využíváme pro školu v přírodě objektu zřízeného a dotovaného MŠMT *prostorů*
8. Myslíte si, že má škola v přírodě pro Vás a pro děti nějaký význam?
A jaký? *utvářím kamarádství a vztahy mezi dětmi, vzájemná pomoc, sví mluvitelnost, přímé - poznání dětí v jiných situacích mimo MŠ, bez rodičů*
9. Na jakou výchovně-vzdělávací oblast z RVP PV se na škole v přírodě nejvíce zaměřujete:

1. *Dítě a jeho tělo - pohybová dovednost*
3. *Dítě a tan drabý - spolupráce a pomoc dětí*
5. *Dítě a svět - poznávání životního prostředí, ochrana přírody*

Dotazník pro diplomovou práci

Vážená kolegyně,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujících dotazníků, které jsou součástí výzkumného šetření. Jejich společným cílem je zjistit názory a postoje Vaše, dětí a rodičů ke školám v přírodě. Všechny odpovědi budou využity pouze pro účely zpracování mé diplomové práce. Šetření je anonymní.

Předem děkuji za Vaši laskavost, vstřícnost a Váš čas. Budete-li v budoucnu potřebovat opačnou pomoc, ráda Vám pomohu.

Dotazník pro učitelku MŠ

1. Název obce, ve které se Vaše MŠ nachází: *PARDUBICE*
2. Kolik tříd má Vaše MŠ: *6*
3. Kolik let máte praxe jako učitelka mateřské školy: *22*
4. Pracujete s dětmi v heterogenní nebo homogenní skupině: *V HETEROGENNÍ!*
5. Jezdíte na školu v přírodě? Proč ano:

Proč ne: *! PRACUJI VE SPECIÁLNÍ TŘÍDE*
710 DĚTÍ S LOG. + KOMBINOVANÝMI VADAMI, TOBYT MIMO ZDRAVÝ
NEHĚ MŮŽEM!

6. Jaké lokality pro školy v přírodě upřednostňujete?
7. Jezdíte raději: a/ do známého prostředí
b/ nevádí mi změna
c/ využíváme pro školu v přírodě objektu zřizovaného a dotovaného MŠMT
8. Myslíte si, že má škola v přírodě pro Vás a pro děti nějaký význam?
A jaký?
9. Na jakou výchovně-vzdělávací oblast z RVP PV se na škole v přírodě nejvíce zaměřujete:

3

Dotazník pro diplomovou práci

Vážená kolegyně,
obracím se na Vás s prosbou o vyplnění následujících dotazníků, které jsou součástí výzkumného šetření. Jejich společným cílem je zjistit názory a postoje Vaše, dětí a rodičů ke školám v přírodě. Všechny odpovědi budou využity pouze pro účely zpracování mé diplomové práce. Šetření je anonymní. Předem děkuji za Vaši laskavost, vstřícnost a Váš čas. Budete-li v budoucnu potřebovat opačnou pomoc, ráda Vám pomohu.

Dotazník pro učitelku MŠ

- 1. Název obce, ve které se Vaše MŠ nachází: *Přestoupek u Staré Katedry*
- 2. Kolik tříd má Vaše MŠ: *2*
- 3. Kolik let máte praxe jako učitelka mateřské školy: *30*
- 4. Pracujete s dětmi v heterogenní nebo homogenní skupině: *heterogenní*
- 5. Jezdíte na školu v přírodě? Proč ano:

Proč ne: *nechceme kvůli přírodě dělat*

- 6. Jaké lokality pro školy v přírodě upřednostňujete? *les, travnatá plocha, okraj lesa, u kterých je voda*
- 7. Jezdíte raději: a/ do známého prostředí
b/ nevádí mi změna
c/ využíváme pro školu v přírodě objektu zřizovaného a dotovaného MŠMT

8. Myslíte si, že má škola v přírodě pro Vás a pro děti nějaký význam?
A jaký?

Přiroda má velký význam, učí děti, jak se chovat v přírodě, jak se orientovat, jak se starat o život.

9. Na jakou výchovně-vzdělávací oblast z RVP PV se na škole v přírodě nejvíce zaměřujete:

oblast přírodní vědy, oblast umění, oblast pohybové výchovy, oblast pracovní výchovy, oblast občanské výchovy

4. 2 Dotazník pro rodiče dětí

Obec, ve které se vaše mateřská škola nachází:

1. Máte zájem o výjezdy dětí do školy v přírodě s vaší mateřskou školou?
2. Do jakých lokalit vaše mateřská škola jezdí do školy v přírodě?
3. Jste spokojeni s nabídkou pobytových míst?
4. Máte další návrhy, kam byste své děti chtěli poslat do školy v přírodě s Vaší mateřskou školou?
5. Zda dítě pojedete do školy v přírodě: a/ rozhoduje se samo
b/ rozhodují rodiče
c/ domlouváme se společně
6. Na co se Vaše dítě nejvíce těší před odjezdem do školy v přírodě?
7. Obává se Vaše dítě něčeho před odjezdem do školy v přírodě?
8. Zajímáte se o program školy v přírodě?
9. Vrací se Vaše dítě ze školy v přírodě spokojené?
10. Vypráví Vám dítě po návratu ze školy v přírodě své zážitky, pocity, apod.?
Jaké např.?
11. Myslíte si, že má škola v přírodě pro děti význam?
A jaký?
12. Zúčastňujete se, nebo byste se rádi zúčastnili některých pobytů organizovaných Vaší MŠ?
A jakých?

Dotazník pro rodiče

Obec, ve které se vaše MŠ nachází: PRAHA 6 - ŘEPY

1. Máte zájem o výjezdy dětí do školy v přírodě s vaší MŠ? NE
2. Do jakých lokalit vaše MŠ jezdí do školy v přírodě? HORSKÁ OBLAŠT
3. Jste spokojeni s nabídkou pobytových míst?
4. Máte další návrhy, kam byste své děti chtěli poslat do školy v přírodě s Vaší MŠ? NE
5. Zda dítě pojedete do školy v přírodě: a/ rozhoduje se samo
b/ rozhodují rodiče
 c/ domlouváme se společně
6. Na co se Vaše dítě nejvíce těší před odjezdem do školy v přírodě?
7. Obává se Vaše dítě něčeho před odjezdem do školy v přírodě?
8. Zajímáte se o program školy v přírodě? ANO
9. Vrací se Vaše dítě ze školy v přírodě spokojené?
10. Vypráví Vám dítě po návratu ze školy v přírodě své zážitky, pocity, apod.?
Jaké např.?
11. Myslíte si, že má škola v přírodě pro děti význam? ANO - pro děti je klíčovými rozvíje
A jaký? napředě ... dělá, dovednosti a někdy i s nimi volný čas v přírodě.
Pro děti, klíčovými a rozvíje také dovednosti věnuje a klíčovými mají pro děti
na své době má dle svého přání ... na své v přírodě nutná (a to i
sledek na jejich rozvíje ...).
12. Zúčastňujete se, nebo byste se rádi zúčastnili některých pobytů
organizovaných Vaší MŠ? NE
A jakých?

Dotazník pro rodiče

Obec, ve které se vaše MŠ nachází: TRUTNOV

1. Máte zájem o výjezdy dětí do školy v přírodě s vaší MŠ? ANO
2. Do jakých lokalit vaše MŠ jezdí do školy v přírodě?
KRUŠNÉ HORY, příp. KUKAMOŠE
3. Jste spokojeni s nabídkou pobytových míst? ANO
4. Máte další návrhy, kam byste své děti chtěli poslat do školy v přírodě s Vaší MŠ?
JIŽNÍ ČECHY
5. Zda dítě pojedete do školy v přírodě: a/ rozhoduje se samo
 b/ rozhodují rodiče - dle finanční situace
c/ domlouváme se společně
6. Na co se Vaše dítě nejvíce těší před odjezdem do školy v přírodě?
NA SPOLEČNÝ POKOJ S KAMARÁDKAMI
7. Obává se Vaše dítě něčeho před odjezdem do školy v přírodě?
USÍNÁNÍ, TMA V POKOJI, MOŽNOST KDYKOLIV
POUŽÍT WC.
8. Zajímáte se o program školy v přírodě?
ANO
9. Vrací se Vaše dítě ze školy v přírodě spokojené?
ANO
10. Vypráví Vám dítě po návratu ze školy v přírodě své zážitky, pocity, apod.?
Jaké např.? NAPŘ. HLEDÁNÍ POKLADU, SAMOSTATNÁ
BOJOVÁ HRA - CESTA LESEM APOD.
11. Myslíte si, že má škola v přírodě pro děti význam?
A jaký? ANO
PRÁCE V KOLEKTIVU VRSTEVNÍKŮ, NENÍ TAK
FIXOVANÉ NA RODIČE
12. Zúčastňujete se, nebo byste se rádi zúčastnili některých pobytů organizovaných Vaší MŠ?
A jakých? RADEJI NE, KVŮLI OSAMOSTATNĚNÍ
DÍTĚTE

Dotazník pro rodiče

Obec, ve které se vaše MŠ nachází:

Hradec Králové

(A)

1. Máte zájem o výjezdy dětí do školy v přírodě s vaší MŠ?

ano

2. Do jakých lokalit vaše MŠ jezdí do školy v přírodě?

okolí školy

3. Jste spokojeni s nabídkou pobytových míst?

celkem ano

4. Máte další návrhy, kam byste své děti chtěli poslat do školy v přírodě s Vaší MŠ?

ne

5. Zda dítě pojedě do školy v přírodě: a/ rozhoduje se samo

b/ rozhodují rodiče

c/ domlouváme se společně

6. Na co se Vaše dítě nejvíce těší před odjezdem do školy v přírodě?

na kampaň, na dobrodružství, na plavání a ložní

7. Obává se Vaše dítě něčeho před odjezdem do školy v přírodě?

ani ne

8. Zajímáte se o program školy v přírodě?

ano - dostáváme měltózu

9. Vrací se Vaše dítě ze školy v přírodě spokojené?

ne

10. Vypráví Vám dítě po návratu ze školy v přírodě své zážitky, počty, apod.?

Jaké např.?

co viděl, co se jim podařilo, s kom zůstalo dítě

11. Myslíte si, že má škola v přírodě pro děti význam?

A jaký?

odlomí od rodiny

12. Zúčastňujete se, nebo byste se rádi zúčastnili některých pobytů organizovaných Vaší MŠ?

A jakých?

rodinné, školní, letní, stanová

4.3 Dotazník pro děti

Pohlaví dítěte: věk:

MŠ navštěvuje kolikátým rokem:

Adaptace na prostředí při vstupu do MŠ: a/ bez problémů
b/ s menšími problémy
c/ pomalá s velkými problémy

Docházka dítěte do MŠ: a/ pravidelná
b/ nepravidelná

Zdravotní stav dítěte: a/ dobrý
b/ průměrná nemocnost
c/ častá nemocnost

1. Byl /a/ jsi někdy ve školce v přírodě?

2. Co se ti tam nejvíc líbilo?

3. Na co se těšíš, když se chystáte na školku v přírodě?

4. Nelíbí se ti něco ve školce v přírodě?

5. Děláš něco nerad ve školce v přírodě?

6. Pamatuješ si, co všechno děláte ve školce v přírodě?

7. Co by sis přál nejráději dělat ty ve školce v přírodě?

8. Na koho nejčastěji vzpomínáš, když jsi ve školce v přírodě?

9. Jezdíte nebo chodíte s rodiči na výlety do přírody? (do lesa, k rybníku, apod.)

Dotazník pro dítě z MŠ

Pohlaví dítěte: *chlapec* věk: *5, 11*

MŠ navštěvuje kolikátým rokem:

Adaptace na prostředí při vstupu do MŠ: a/ bez problémů
 b/ s menšími problémy
 c/ pomalá s velkými problémy

Docházka dítěte do MŠ: a/ pravidelná
 b/ nepravidelná

Zdravotní stav dítěte: a/ dobrý
 b/ průměrná nemocnost
 c/ častá nemocnost

1. Byl /a/ jsi někdy ve školce v přírodě? *Ano*

2. Co se ti tam nejvíc líbilo? *že jsme došli v lese, že jsme tam dostávali pohádky, že jsem byl se svými kamarády.*

3. Na co se těšíš, když se chystáte na školku v přírodě?

že budeme dojet do lesa, že budu spát s kamarády.

4. Nelíbí se ti něco ve školce v přírodě? *že chodíme trochu daleko.*

5. Děláš něco nerad ve školce v přírodě? *- "-*

6. Pamatuješ si, co všechno děláte ve školce v přírodě? *Děláme dráhy, upravujeme károušičky okraj, dostáváme šišky i hledali jsme "pohádku"*

7. Co by sis přál nejraději dělat ty ve školce v přírodě?

chodit do lesa, pracovat - dítat dřívky ze dřeva; stavit domček ze dřeva pro šišky...

8. Na koho nejčastěji vzpomínáš, když jsi ve školce v přírodě?

Na mamku, na tatku a na bratru.

9. Jezdíte nebo chodíte s rodiči na výlety do přírody? (do lesa, k rybníku, apod.)

Do Dřevčovic, do Zoo, uohrad, uo kateřin.

Dotazník pro dítě z MŠ

Štěpán Kálmán

(A)

Pohlaví dítěte:

chlapec

věk:

5,5

MŠ navštěvuje kolikátým rokem:

3

Adaptace na prostředí při vstupu do MŠ: a/ bez problémů

b/ s menšími problémy

c/ pomalá s velkými problémy

Docházka dítěte do MŠ: a/ pravidelná

b/ nepravidelná

Zdravotní stav dítěte: a/ dobrý

(b/ průměrná nemocnost

c/ častá nemocnost

1. Byl /a/ jsi někdy ve školce v přírodě? ano

2. Co se ti tam nejvíc líbilo?

posílení, louka, žlutý

3. Na co se těšíš, když se chystáte na školku v přírodě?

na žlutý, na kameru

4. Nelíbí se ti něco ve školce v přírodě?

ne

5. Děláš něco nerad ve školce v přírodě?

ne

6. Pamatuješ si, co všechno děláte ve školce v přírodě?

čítáme, obdivujeme, malujeme, máme lesy, souborové
otázky, hry

7. Co by sis přál nejraději dělat ty ve školce v přírodě?

více co děláme vždy

8. Na koho nejčastěji vzpomínáš, když jsi ve školce v přírodě?

na maminku

9. Jezdíte nebo chodíte s rodiči na výlety do přírody? (do lesa, k rybníku, apod.)

ano do lesa na káň

na káň na káň

Dotazník pro dítě z MŠ

Pohlaví dítěte: *chlapec* věk: *5*

MŠ navštěvuje kolikátým rokem: *3*

Adaptace na prostředí při vstupu do MŠ: a/ bez problémů
b/ s menšími problémy
c/ pomalá s velkými problémy

Docházka dítěte do MŠ: a/ pravidelná
b/ nepravidelná

Zdravotní stav dítěte: a/ dobrý
b/ průměrná nemocnost
c/ častá nemocnost

1. Byl/a/ jsi někdy ve školce v přírodě? *ano*

2. Co se ti tam nejvíc líbilo? *že jsem občas krmil malou jehličkou chobotnicu, protože od "Starobou" - děti a mohli jsme si je vzít domů.*

3. Na co se těšíš, když se chystáte na školku v přírodě?
na karmal, a když se převaří eucimla.

4. Nelíbí se ti něco ve školce v přírodě?
Když tam má do děti myslede - u nás kralonose.

5. Děláš něco nerad ve školce v přírodě?
neodá tím domů smloum, když je fai mít zion?

6. Pamatuješ si, co všechno děláte ve školce v přírodě?
Karmal, chodíme do kralonoseva u nás, chodíme hledat potravu.

7. Co by sis přál nejraději dělat ty ve školce v přírodě?
Počít se u nás s karmal na projekce.

8. Na koho nejčastěji vzpomínáš, když jsi ve školce v přírodě?
na agálu - u nás karmal...

9. Jezdíte nebo chodíte s rodiči na výlety do přírody? (do lesa, k rybníku, apod.)

*Mnědy chodíme do lesa u chobotnic s smloum
na procházku, a u nás máme smloum
smloum do u nás domů a chodíme spolu sady
na kouby.*

5. Ukázka podkladového materiálu pro projekt „Voda“ Idy Jarníkové

Voda a dítě

Voda jest živel, který má býti dětem milý, neboť styk s vodou jest zdravý (čistota, otužování). Již malé dítě rádo plácá ručkou do vody, nabírá vodu, vylévá ji a přelévá, v létě se brodí a koupe. (Pozor, ať uhráté nejde do vody!) Má se často mýt, vyplachovat si ústa a čistit si zuby. K tomu vedeme děti denně. I ve škole zavedeme mytí ruček před jídlem a po něm. Necháme děti umývat nádobí pro loutky, prát jejich prádlo a šaty, obstarat květiny v květináčích i ve vázách. Skutečný styk s vodou a její užití dá dětem zkušenosti a zážitky, jež se rozmnoží pozorováním vody a života v ní. Dítě bude zajímat **život** na vodě. V Praze doprava po vodě (jmenujte!) i přes vodu, lovení ryb, plováka, praskání ledu a povodeň, v zimě kluziště. Na venkově jest to hlavně koupání a brodění, stavba rybníčků a hrází, chytání pulců, někde i raků, trhání pomněnek a blatouchů, pozorování vodních ptáků a plavení koní, klapání mlýna nebo vodní pily – podle toho, co kde děti vidí a prožívají.

Dostí bohatý program může býti o užití vody pitné, říční, dešťové. O užití vody mluví se často příležitostně (o hasiči, o mytí a prádla, o zalévání atd.). Zábavnými pokusy poznají děti průhlednost a bezbarvost čisté vody, zabarvení nebo zakalení vody špinavé. Poznají rozpouštění přísad (cukru, soli), míšení s tekutinami (ocet, šťáva malinová, citron apod.). Cviky smyslů i v denním životě poznají děti vodu studenou, teplou a vlažnou – horkou poznávají jen opatrně, před vařící vodou je chráníme. Postarejme se hlavně o skutečné zážitky a o příležitost k pozorování života, o jeho napodobení.

Z pramenů vody znají městské děti obvykle vodovod, vodu dešťovou a pak řeku, která je v místě a již jmenují buď jménem (Vltava), nebo prostě vodou. Znalost pramenů řídí se místem. O moři děti často mluví, hrají si na ně, ale správnou představu mají jen přímořské děti nebo které byly u moře – při hrách jezdí u nás děti vlakem přes most, který podle jejich mínění spojuje břehy moře. Něco jiného uvidí děti na vycházce podél vody a přes most v Praze, jiné zábavy a poznatky mají děti na venkově. V Praze pozorovaly děti loďky rybářské i veslařské, lázně, mlýny, parníky, divily se zrcadlení ostrova a domů v řece a myslily, že to je jiné město obrácené komíny dolů. Na venkově užijí děti mnoho radostí u mělkých potůčků, ba i v loužích, a musí býti dobře hlídány, aby se neutopily – tak je láká voda a co je v ní: písek, oblázky, balvany i živočišstvo.

Nepřivádíme násilně a za všech okolností dětem předškolního věku vědomostí o všech pramenech a shromaždištích vod, ale objeví-li se v říkadlu, v pohádce nebo při hře slovo, o němž určitě nevíme, znají-li děti jeho smysl, krátce a názorně je vysvětlíme. Ostatně děti *chtějí* znát příčinu zjevů.

„A tati, kdo tu vodu do potoka pořad leje? Kdo jen, kdo? Kdo ji tam nalil?“ (Pavel Sula: *Majda boběček*) Proč bychom dítěti odepřeli vysvětlení?

Také **pohyb vody** děti vábí: házejí do proudu papír, dřívko, list, větévku a pozorují, jak voda kořist unáší (viz Němcová: *Babička*). Rychlost toku je velmi různá, u potoků a řek tekoucích ze svahů je mnohem rychlejší než u vod v rovině – tok splavných řek bývá pomalejší. Připojený program ukazuje bohatství látky, z níž lze si vybrati, co je vhodné vospělosti dětí (jiné náměty jsou uvedeny dál) a prostředí, v němž žijí.

Neteče (porouchaný vodovod). – Povodeň v bytě (průtrž mračen nebo porouchaný vodovod).- Rybníčky, dřevěné mlýny na potoce. – Házení kamének (žabky). – Zrcadlo ve vodě. – Obrácené město - kostel - strom atd. – Potůček. – Co potůček vypravuje. – Na rybníce. – V rákosí. - Nechod' sám k vodě! – Na břehu rybníka. – Pod jezem. – Historie vodní kapky. – Jak plyne prouček (B. Němcová). – Na jaře u vody. – Jarní život ve vodě. – Na jaře (v létě, v zimě) na Vltavě. – Zamrzlá Vltava . – Vítr na vodě. (Nejlépe po vycházce. Lze dobře připojit dramatičtí.)
(*O vodě, co v ní roste a žije.* Uspořádala Ida Jarníková, Praha 1933.)

6. Ukázka vzdělávacího programu Idy Jarníkové

Cíl výchovy, prostředky a vlivy

Cíl první výchovy.

Cílem výchovy dítěte ve věku předškolním jest všestranný rozvoj tělesný a duševní.

Chceme, aby dítě mělo:

1. zdravé tělo

2. bystré a vycvičené smysly, živou obrazivost, tvořivou a napodobivou činnost, probuzený zájem o okolí, správnou výslovnost, schopnost pozorovati (tj. soustřediti pozornost a přemýšlet)

3. základy pro život ve společnosti, pro soběstačnost pro pochopení krásy, přírody a umění.

Vývoj dítěte.

Rozdělení výchovných prostředků. Celá dětská bytost vyvíjí se zároveň a nelze při výchově vyloučiti vliv na některou její složku, která mu právě podléhá. Například hry vyhovují potřebě pohybu, přemýšlení a konečně i ukáznění. Zvláště prostředky pro duševní a mravní vývoj jsou často společné- pro přehled můžeme si však výchovné prostředky rozdělit ve tři hlavní skupiny:

1. pro tělesnou výchovu,
2. pro duševní vývoj,
3. pro mravní výchovu.

K péči o *tělesný vývoj* patří péče o čistotu osobní i v okolí dítěte, o pořádek, o čistý vzduch, o slunce, o pohyb a odpočinek, o správnou a pravidelnou výživu, o správné dýchání.

Duševní vývoj podporuje se cvičením smyslů, řeči, obraznosti, tvořivosti, pudu napodobivého, pozornosti, soudnosti, paměti.

Mravnímu rozvoji napomáhají prostředky pro citový a volní vývoj: pěstování soběstačnosti, buzení smyslu pro přírodu a umění, život v dětské společnosti. Nejlépe a nejvšestranněji vychovává činnost a život - příklad a návyky jsou přitom velmi důležité. Všecko, co dítě vnímá, nutí je k napodobení, a proto tak nesmírně mnoho záleží na tom, jaký příklad dítě vidí. Sebekrásnější slova minou se účinkem, jedná-li se proti nim. Zvyk-druhá přirozenost (šišláni, chůze, lež a jiné).

Vlivy. Vychovatel si musí především uvědomiti, že na dítě nepůsobí jen výchova. Působí na ně okolí a prostředí (dítě městské a venkovské, z krajů prům. a zemědělských apod.), dědičné sklony, vrozené vlastnosti, dispozice a nadání. Nemůže mu býti výchovou naočkováno, k čemu nemá vůbec vloh: z dítěte, jež nemá nadání pro některé umění, nemůže býti vychován umělec apod. Vychovatel má tudíž hledět vyzkoumati skryté vlohy a snažit se o jejich rozvoj. Má se to činiti nejen v rodině, ale i ve škole při všech příležitostech, při veškeré činnosti dětí. Vychovatel pozná dítě péčí o jeho všestranný rozvoj a bedlivým pozorováním. Pak teprve může *uvědoměle* rozvíjeti dětské schopnosti.

(Jarníková: *Výchovný program mateřských škol. 1930, s. 5-6*)

7. Vzpomínky učitelky, pamětnice na počátky školy v přírodě

Při svém bádání v historii prvních škol v přírodě předškolních dětí jsem měla štěstí, když jsem se setkala s paní učitelkou, pamětnicí, která mi věnovala svůj čas pro společný rozhovor.

Rozhovor jsem začala tím, jak jsem zjistila, že ve třicátých letech 20. století začaly vznikat Letní domovy a první školy v přírodě na venkově pro vybrané, zdravotně oslabené děti. Na její tváři se objevil soustředěný výraz a pak se jí rozsvítily oči při vzpomínkách na školu v přírodě, do které jezdila se svoji mateřskou školou po roce 1960. Vesnické stavení, určené k tomuto účelu, se nacházelo v Okrouhlém Hradišti u lázeňské obce Konstantinovy lázně. Paní učitelka se plně ponořila do svých vzpomínek a začala souvisle vyprávět: „Objekt byl uzpůsoben pro 37 dětí a 4 dospělé osoby. Uvnitř se nacházela šatna, třída se stolečky a herna s hračkami pro věkovou skupinu předškolních dětí, 2 prostorné ložnice pro 17 a 20 dětí, čtyřlůžkový pokoj pro dospělé doprovod, izolační místnost pro případ nemoci, velké umývárny a 12 záchůdků pro malé děti. Dům měl také prostornou terasu, na které jsme s dětmi v ranních hodinách prováděly zdravotní cvičení. Také přilehlá zahrada a hřiště byly vybaveny pro hry a spontánní pohybovou aktivitu předškolních dětí. Podobně jako v naší pražské mateřské škole zde mohly děti tvořit stavby z písku a rozvíjet své pohybové dovednosti na několika prolézačkách.

V této škole v přírodě se personál staral o své hosty celoročně. Dokonce zde působila zaměstnankyně, která měla noční službu o děti. Po několika letech však byla odvolána na reakce ředitelek několika mateřských škol, které na své svěřence chtěly dohlížet ve dne i v noci, jelikož za ně zodpovídají. Snídaně a večeře nám vozily z nedalekého dětského útulku, z nynější mateřské školy a na obědy jsme tam docházely. Jídlo bylo vždy po stránce výživové hodnotné a velice chutné. Však se také nadarmo neříká, kde se dobře vaří, tam se dobře daří. Naše děti se vždy po návratu z této školy v přírodě ptaly, kdy zase pojedeme k té hodné babičce, kterou myslely paní kuchařku. Pobyt na venkově vnášel do jejich dušiček rodinný klid, určitý pravidelný rytmus a řád, bezpečí a pohodu. Také čerstvý vzduch jim velice svědčil. Běhání po lukách, v okolních lesích, vycházky do polí v nich zanechávaly nezapomenutelné zážitky.“ Přerušila jsem vyprávění paní učitelky a zeptala se jí, zda si připravovaly nějaký plán pro pobyt s dětmi ve škole v přírodě?“ Odpověděla mi: „Ne, využívaly jsme přírodního venkovského prostředí a spontánního dětského prožívání. Pouze jsme dětem poskytovaly vhodnou motivaci pro jejich poznávání. Chodili jsme na návštěvu do sadu ke včelaři, kde jsme se seznamovali s jeho prací a se způsobem života včel. Podnikaly jsme tajemné výpravy na nedalekou zříceninu hradu Gutštejna, vždy motivovanou nějakým pohádkovým příběhem a samozřejmě pokladem. Nechyběla zde ani bílá paní, za kterou se převlékla jedna z provozních zaměstnanců školy v přírodě. Velice naučný byl pro děti výlet do Konstantinových lázní, kde se léčí lidé se srdečními chorobami. Prohlédli jsme si kolonádu a ochutnali léčivý pramen. Dalším velkým zážitkem se stala pro děti návštěva zahrady manželů Mikešových, ve které měli zvířátka vytesaná ze dřeva v životní velikosti. Všechny tyto akce a činnosti jsme poctivě každý večer zapisovaly do třídní knihy.“ „A na jak dlouho jste jezdili do školy v přírodě,“ zeptala jsem se. „Jezdili jsme dvakrát do roka na 12 dní. Rodiče za pobyt ve škole v přírodě zaplatili 140 Kč za 4,5- 6-ti leté dítě. Na tehdejší venkovskou školu v přírodě nikdy nezapomenu,“ říkala na závěr paní učitelka s úsměvem ve tváři.

7. 1 Fotodokumentace ze školy v přírodě v Okrouhlém Hradišti

Budova školy v přírodě.

Kreslení ve třídě u stolečků.

Ranní hygiena v umývárně.

Příprava na spaní ve velkém pokoji.

Oběd ve třídě.

„Kolo, kolo, mlýnský“ na přilehlé louce.

8. Projekty sezónních škol v přírodě

8. 1 Projekt podzimní školy v přírodě „Bál v podzimním království“

Základní charakteristika: Tento projekt byl určen pro týdenní pobyt dětí ve škole v přírodě v říjnu, v Krkonoších, Strážném na chatě Rozhled. Cíle a výchovně vzdělávací obsah projektu „Bál v podzimní království“ vycházely z integrovaného bloku školního vzdělávacího programu s názvem „Barevná pohádka podzimu,“ z obsahových témat „Lesní dobrodružství,“ „Podzimní počasí,“ a „Barevná paleta podzimu“.

Projekt byl před samotným pobytem dětí v přírodě neúplný. Na základě vstupní diagnostiky byly vytyčeny cíle, informativní obsah a vytvořeno portfolio s nabídkou činností pro hry dětí v podzimní horské přírodě. Denní motivační náplň se vytvářela na základě zájmu dětí tak, aby jim byl poskytnut prostor pro navazující činnosti a hru. Využívaly jsme jejich svobodné volby pro vhodná místa k jednotlivým hrám i výběru přírodního nebo jiného materiálu, který potřebovaly.

V rámci tohoto projektu byly velice dobře uplatněny metody prožitkového učení s využitím dětské tvořivosti, představivosti a fantazie. Děti se pomocí barev, skřítků a lesních strašidýlek ocitly v podzimním Krakonošově království, učily se poznávat dobro a zlo a předvídat důsledky špatných či dobrých činů.

Hlavní cíle: a/ prohlubovat v dětech prvotní vědomosti o podzimní přírodě a rozšiřovat jejich poznatky o změnách v přírodě spojených s podzimním obdobím

b/ rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky; rozvoj a užívání všech smyslů

Dílejší vzdělávací cíle:

- poznávat a pojmenovat některé druhy stromů a keřů (rozdíly v plodech a listech)
- učit děti vnímat a pojmenovávat základní barvy a jejich odstíny v přírodě a kolem sebe
- vést děti k volbě barevné skladby, která charakterizuje náladu, atmosféru dané situace – barevnost podzimní přírody
- upozorňovat děti na změny počasí související s podzimem
- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti
- rozvoj tvořivosti při práci s přírodním materiálem
- posilování přirozených poznávacích citů
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem
- rozvoj kooperativních činností ve skupině
- vést děti k rozumnému a citlivému vztahu ke všemu, co žije, chránit přírodu a pomáhat jí
- vytvářet a upevňovat principy ekologického myšlení a jednání
- seznámit děti s tím, jak spolu souvisí a vzájemně se prolíná živá a neživá příroda
- vést děti k pozorování a experimentování, včetně jejich záznamu, jako k jedné z cest lidského poznání
- naučit se orientovat v realitě a smyšlených věcech

Očekávané výstupy:

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém prostoru (zvládat přírodní překážky, chůzi, běh v nerovném terénu, základy turistiky apod.)
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, vnímat hmatem apod.)
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku při práci s přírodním materiálem
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí
- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- naučit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu)
- zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, vzájemné souvislosti mezi nimi apod.)
- chápat elementární časové pojmy (včera, dnes, zítra, ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer, jaro, léto, podzim, zima)
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech s přírodním materiálem
- odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem
- zachytit a vyjádřit své prožitky a představy (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací)
- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat
- osvojit si elementární poznatky o podzimní přírodě
- mít povědomí o významu životního prostředí (přírody) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (chránit přírodu v okolí, živé tvory)
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat

Místo pobytu: Krkonoše, Strážné, Chata Rozhled

Délka realizace: 1 týden

Počet dětí celkem: 23

Věková skupina dětí : 5,5 – 6,5 let

Jako dozor: 2 třídní učitelky, 1 učitelka z jiného oddělení a zdravotnice

Vstupní diagnostika: Asi týden před odjezdem do školy v přírodě našly děti dopis od Krakonoše na vysoké borovici. Byla to vlastně taková pozvánka do Krakonošova království na podzimní lesní bál. Důležitá však byla informace, že na něj musí všichni hosté přijít v podzimním klobouku. „Jak asi bude takový klobouk vypadat?, zeptala jsem se dětí. „Asi bude hnědý, taky trochu žlutý, budou na něm barevné listy a kaštiny,“ začaly děti využívat svých zkušeností a znalostí o podzimní přírodě, které získaly při vycházkách v městském lesoparku a na školní zahradě. František si vzpomněl na Krakonošovy pohádky a dodal: „Taky na něm může být pírkó od sojky.“ Hanku víc než klobouk zaujala myšlenka lesního bálu. „Kdo asi na něm bude? Jaká na něm bude hrát hudba?“

Ve školce jsme si pak prohlíželi fotografie z předchozích podzimních pobytů dětí, obrázky podzimní přírody, četli jsme příběhy s dětskými hrdiny a vyprávěli si, co bychom všechno chtěli v podzimním království podniknout. Mezi nejčastější odpovědi patřily např.: sbírat houby, vyrábět zvířátka z kaštanů, hledat poklad podle fáborků, čistit přírodu, postavit domečky pro skřítky, apod. Všechny překvapil Lukáš: „Já , bych si chtěl ve škole v přírodě vyrobit něco ze dřeva. V lese je hodně dřeva, chodíme pro něj s dědou. Třeba bych udělal budku pro ptáčky. Jednu jsme už s dědou udělali.“ Samozřejmě, že jsme opět všechny nápady a přání zakomponovaly do činností v projektu a nechaly volný prostor pro spontánní impulsy, které vyplývaly ze zájmu dětí přímo v horském prostředí.

Činnosti k tématu:

- lokomoční a nelokomoční pohybové činnosti
- pozorování v lese, sběr přírodnin
- hry podporující tvořivost, představivost a fantazii s přírodním materiálem ve volné přírodě
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině
- činnosti zaměřené k seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy (třídění, počítání množství, porovnávání, uspořádání skupin, poměřování, apod.)
- spontánní hry v přírodě, s přírodním materiálem
- hry se slovy, slovní hádanky, sluchové a rytmické hry
- smyslové a psychomotorické hry
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv písní (s jarní tematikou)
- prohlížení a „čtení knížek“
- pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystému (les)
- přímé pozorování změn v přírodě souvisejících se změnami počasí v podzimním období na horách, rozhovory o výsledcích pozorování
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- ekologicky motivované hrové aktivity
- motivovaná manipulace s přírodním materiálem, zkoumání jeho vlastností, Experimenty

1. den „Brána do podzimního království“

- Cíl:** a/ naučit se orientovat v novém prostředí horského pensionu a jeho okolí
b/ rozlišovat hry, které nepoškozují přírodu a které ji naopak poškozují, vymýšlet hry s příznivým vlivem na okolní přírodu

Očekávané výstupy:

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém prostoru
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (pomoc při vybalování, skládání oblečení do polic, uklízení po sobě, apod.)
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat
- mít povědomí o tom, kde se momentálně nacházím (na horách, s dětmi a paní učitelkami, bez rodičů...) a jaký to má pro mě význam

Hlavní motivace:

Dopis od Krakonoše:

„Milé děti, vítám vás ve svém podzimním království. Už jsem se na vás spolu se všemi zvířátky, vlkami i skřítky moc těšil. Představte si, co se ale jednoho dne stalo. V lese se začaly přípravy na veliký bál, všichni pracovali od rána do večera. Podzimníčci natírali listy do slavnostních podzimní barev, víly načechrávaly podzimní koberečky, skřítkci oprašovali a leštily houbičkám jejich klobouky. Také staré přadlenky chtěly pomoci. Předly záclonky ze suché trávy a z pavučinek a lehoučkou mlhu pro správnou podzimní náladu. Ale jak už to bývá, nějak se u přádky zapovídaly a té mlhy upředly moc, dokonce některé upředly i jinovatku. Nu a tak se stalo, že víly i skřítkové nastydly a s nimi i některá zvířátka a není nikdo, kdo by připravil bál. Tak vám nevím, milé děti, co budeme dělat. Babka kořenářka je na návštěvě u sousedky v Orlických horách, kterou šla sama pozvat na náš podzimní bál. Leda, že byste vy, měly nějaký nápad, co by se dalo udělat pro záchranu bálu. Už tolikrát jste mi pomohly. Nebojte se, se všemi nápady vám budu pomáhat, jak jen budu moci. Váš Krakonoš.“

Dopoledne:

- příjezd nad Strážné k chalupě Rozhled
- ubytování, seznámení se s novým prostředím
- vybalování věcí, ukládání do polic

Odpoledne:

- poslech motivačního dopisu od Krakonoše s rozhovory po jeho přečtení – „Jak bychom mohli pomoci?, Jak takový lesní bál asi vypadá?, Co se na něm dělá?“, apod.
- cesta podle značení ze šipek k bráně podzimního království, pozorování a pojmenování jevů v blízkosti v určitém ohraničeném prostoru
- vymýšlení organizace lesního bálu(výzdoba, hudba, pokrmy, osázení, hosté, apod.) tak, aby neměla nepříznivý vliv na přírodu

- vymýšlení činností a aktivit, které nebudou působit vážné nebo trvalé škody na okolní přírodě
- přemýšlení a rozhovory o tom, zda jsme my nebo někdo z našich blízkých nějakým způsobem přírodě ublížily a proč; jak se příště zachováme, aby k tomu nedošlo
- spontánní tvořivé hry s přírodním materiálem

Večer:

- zapsání návrhů a námětů her a činností k organizaci podzimního bálu
- zpívánky s kytarou na dobrou noc

Reflexe: Po přečtení motivačního dopisu od Krakonoše se na několik sekund rozhostilo velké ticho. V dětských tvářích se objevil soucit nad nemocnými lesními tvory. Po otázce: „Jak bychom mohli pomoci s přípravou bálu,“ začaly děti přispívat svými nápady a návrhy. Využívaly získaných zkušeností z četby, z mediální tvorby z dramatizací v mateřské škole a logicky je transformovaly do konkrétní situace, což je jednou z přínosných kompetencí k učení a k řešení problémů.

V lese na konkrétním místě se dětem dobře přemýšlelo o přínosných a nepříznivých činnostech pro přírodu. Většinou je vztahovaly k přípravě lesního bálu. „Nesmíme trhat větve, křičet v lese, nekopat do houbiček, apod.“ Velký důraz jsme kladly na otázku: „Proč?“ Tím, že jsme se tohoto tématu dotkly a společně o něm mluvili, začaly si děti uvědomovat vztahy mezi živou a neživou přírodou a také to, jak jí mohou pomoci nebo naopak ublížit.

Večerní zapisování skončilo u kreseb dětí, které své myšlenky, představy a názory zachytily výtvarnou formou. Na obrázcích pracovaly jednotlivě, ve dvojicích nebo skupinách. Rozdělily se po celé chalupě a domlouvaly se a řešily daný problém odděleně. Společně jsme pak otázku organizace vyhodnotili podle výtvarných prací a ty vystavili na viditelné místo. Od nich se pak odvíjelo další plánování projektu. Děti mohly v budoucí dny do svých obrázků dokreslovat, popř. nakreslit další návrhy a náměty podle svých zájmů a prožitků.

2. den „Barvy podzimního sálu“

- Cíl:** a/ rozvíjet schopnost zobecnit, že se v podzimní přírodě vyskytuje široká paleta barev, poznávat a pojmenovat některé druhy stromů a keřů (rozdíly v plodech a listech)
b/ rozvoj tvořivosti při práci s přírodním materiálem

Očekávané výstupy:

- poznat, že život v přírodě existuje v množství rozmanitých barev
- pojmenovat některé druhy stromů listnatých a jehličnatých, poznat některé druhy keřů podle jejich plodů
- zachytit své představy a fantazii při práci s přírodním materiálem (slovně, výtvarně)
- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat

Dopoledne:

- v lesním království poznávání a pojmenovávání některých druhů stromů a keřů, frotáže, hry s listy, apod.

- poznávání barev, jejich odstínů (při pozorování a hmatovém prozkoumávání kůry)
- pozorování drobných živočichů na kůře stromu, u kořene stromu, v dutině pařezu a jejich zbarvení
- „vytváření nábytku ze dřeva“ (z pařezu stůl, křesla, z klacíků svícny, apod.)
- vytváření barevného koberce ze spadaneho listí podle odstínů barev
- barevné, dřevěné honičky
- další hry a činnosti dle nápadů a volby dětí

Odpoledne:

- poslech motivační básně „Malíř jménem podziměk“ (Opravilová, Gebhartová, 2003, s. 298-299)
- vytváření koláží – obrazů do tanečního sálu z přírodního materiálu ve skupinách, dvojicích, apod.
- zavěšování „obrazů“ na stromy, prohlížení
- navlékání barevných listů jako ozdobných girland

Večer:

- poslech dalšího dopisu od Krakonoše: „Milé děti, sojka vás prý sledovala při výzdobě podzimního sálu a hned mi to vyštěbetala. Když jsem se podíval svým dalekohledem, nemohl jsem uvěřit vlastním očím. To budou všichni hosté koukat, jaké mám šikovné pomocníky. Za odměnu vám posílám papírové klobouky, které si můžete začít zdobit na velký bál. Každý den si do něj nasbírejte nějaký lesní plod, barevný lísteček, nebo něco, co vám připomene prožitý den. Těmi lesními poklady si pak můžete svůj klobouk vyzdobit. Jsem zvědavý, s jakou parádou vás na bále uvidím. Klobouky si však musíte najít. Když jsem je dal před chalupu, pohládal si s nimi podzimní větřík a rozfoukal je do všech stran. Pěknou dobrou noc a brzy na shledanou, váš Krakonoš.“
- hledání papírových klobouků v okolí chalupy jako odměny od Krakonoše za přípravu sálu
- pohádka na dobrou noc

Reflexe: Děti nejvíc zaujala frotáž kůry jednotlivých stromů, přecházely k listům, pařezům, apod. ukazovaly si své výtvořky a vzájemně hádaly, co to může být. Porovnávaly, zda mají kůru ze stejného druhu stromu nebo z jiného, zda je jejich pařez starší podle letokruhů nebo mladší. Děti experimentovaly, rozvíjely logické myšlení.

Při vytváření koláží si děti uvědomily, že v podzimní přírodě existuje množství rozmanitých barev, poznávaly jejich odstíny, komponovaly. Děti tvořily koláže z přírodního materiálu převážně ve dvojicích nebo v menších skupinkách. Většinou samostatně bez pomoci učitelky. V některé skupině si děti rozdělovaly role, kdo bude sbírat a nosit materiál na koláž, kdo bude komponovat, kdo bude lepit. Někde všechny děti sbíraly, pak komponovaly a společně nalepovaly. Tyto druhy spolupráce se odvíjely od toho, zda bylo ve skupině vůdčí dítě, organizačně schopné, nebo zda byly osobnosti ve skupině temperamentem a komunikačními schopnostmi vyrovnané.

Při hrách a činnostech v lesním prostředí si děti ještě více utužily poznatky o jednotlivých druzích stromů a keřů. Ještě se některým plete název stromu s jeho plodem jako např.: dub- žalud, buk – bukvice, apod.

Klobouky od Krakonoše si učitelky připravily vytvarováním z papíru z krabice od banánů. V okolí chalupy je našly všechny děti.

„To teda budou víly a skřítkové koukat, jaké má Krakonoš pomocníky,“ reagovala na večerní dopis od Krakonoše Tereška. „Škoda, že jsou nemocní,“ přidal se Patrik. Společně jsme vymýšleli, jak jim pomoci.

3. den „Kouzelný lektvar“

Cíl: a/ rozvoj a užívání všech smyslů při poznávání podzimních lesních plodů a přírodnin
b/ učit se orientovat v realitě a smyšlených věcech

Očekávané výstupy:

- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, vnímat hmatem apod.)
- mít povědomí o ochraně svého zdraví v podzimním počasí (teplé oblečení, čepici na uši při větru, apod.)
- poznat, že některé druhy lesních bylin a dřevin jsou léčivé

Dopoledne:

- hra „Na kořenářky“ - tajné vůně (jehličí, květy, plody, mech, kůra, koření), děti poslepu hádají (jako kořenářky, které již špatně vidí), jaká je to vůně a přiřazují k danému druhu přírodniny, dále mohou určit jaká je struktura povrchu zkoumané přírodniny, popř. další vlastnosti
- trháním malinového a jahodového listí na čaj
- míchání rozličných lektvarů a roznášení je po lese pro skřítky a víly

Odpoledne:

- vytváření domečků a postýlek z přírodního materiálu pro nemocné skřítky a víly

Večer:

- vaření a ochutnávání malinového a jahodového čaje
- poslech pohádky „Jak se uzdravil borový skřítek“ (vypráví paní učitelka)
- rozhovory o tom, jak jsme dnes pomohli lesním bytostem a o pomáhání jeden druhému

Reflexe: Děti si při dnešních činnostech rozvíjely smyslové vnímání, především zrak, čich a chuť. Na základě praktických zkušeností získaly informace, jak může být příroda užitečná pro naše zdraví a jak se o něj máme starat my. Jak můžeme pomoci jeden druhému, vcítit se do jeho potřeb a přání.

4. den „Hudba lesních muzikantů“

Cíl: a/ rozvoj a užívání všech smyslů, převážně sluchu při poslechu zvuků v lesní horské přírodě
b/ procvičování hudebních dovedností, cit pro rytmus, melodii

Očekávané výstupy:

- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, vnímat hmatem apod.)
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku při práci s přírodním materiálem
- těšit se ze společného prožitku při společné hře na své „hudební nástroje“

Dopoledne:

- hra „Lesní kapela“ poslech a poznávání zvuků v lesním království
- výroba hudebních nástrojů z přírodního materiálu (tukaní klaciky, kamínky, kaštiny, drhnutí kůrou o kůru, apod.
- zpěv písní s lesní a podzimní tematikou
- melodizace a zapamatování textu:

**Kdo to ví, nepoví
zítra ani dnes,
to co ví tajemný podzimní les.
Jenom ten les podzimní
jediný to dobře ví,
jaká tady bude sláva
při tanci dnes.**

Odpoledne:

- výroba krmítek ze dřeva s využitím lýka, hřebíčků a kladívek
- tvořivé hry se dřevem podle fantazie a představ dětí (lodičky z kůry, Otesánek, apod.), říkáme si, co se vše vyrábí ze dřeva

Večer:

- hry s dřevěnými hračkami a nástroji, které si děti samy vyrobily
- zpívanky s dřevěnou flétnou na dobrou noc

Reflexe: Hudebními činnostmi si děti procvičily a nadále rozvíjely hudební dovednosti, cit pro rytmus i hudební paměť. Vymyslely si dokonce pohádku o tom, jak malinci skřítkové bojovali proti obrovi písničkou.

Největší radost však měly z vyrobených hraček ze dřeva. Kus dřevěného polínka se na chvíli proměnil v loď, pak v lokomotivu, v auto, v Otesánka, v rybku, apod. Děti si prostřednictvím hračky rozvíjely svou fantazii a představivost. Hlavním výstupem z této činnosti však byl kladný vztah ke své práci, ale i k práci druhého. Vážít si výsledku své práce a využít jí k další činnosti. Každý si svou hračku opatroval jako ten nejvzácnější poklad. Nezapomněli jsme zdůraznit, že se taková hračka nedá nikde koupit, tudíž ji nikdo jiný nebude mít, proto je tak vzácná. Lukáškoví jsme pomohli s budkou pro ptáčky, kterou jsme vyrobili z kůry. Pověsili jsme ji na strom a nasypali do ní zrníčka.

Jediný Filip si nevyrobil žádnou hračku. Chodil od jednoho dítěte k druhému a všelijak je popichoval: „To není žádné auto, to je klacek. Až přijedu domů, tak mi táta koupí auto na vysílačku.“ V chalupě pak večer smutně pozoroval děti, jak si se svými hračkami hrají. Svým způsobem děti zjistily, že pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost a pohodlnost mají svoje nepříznivé důsledky-jedna z činnostních a občanských kompetencí. Filípek pak zareagoval na návrh učitelky,

kteřá mu nabídla, že si může vyrobit hračku z kůry a přírodního materiálu, který společně sbíráme na výzdobu klobouků. Chlapec souhlasil a pustil se do díla. Měla jsem dojem, že měl ze své hračky větší radost, než všichni ostatní. Bylo však třeba, nechat ho chvíli přemýšlet, aby si následky svého rozhodnutí a jednání uvědomil.

5. den „Podzimní vaření a zavařování“

- Cíl:** a/ poznávání a pojmenování lesních plodů, rozlišování, jaké z nich jsou jedlé pro lidi a jaké pro zvířata
b/ seznámit se s přípravou pokrmů z některých lesních plodů

Očekávané výstupy:

- uvědomovat si, jak mohou být prospěšný sběrem lesních plodů zvířatům v zimě
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; jaké lesní plody jsou jedovaté a jaké jsou k jídlu; jaké jsou dobré pro zvířátka, jaké pro lidi
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, vnímat hmatem apod.)

Dopoledne:

- hra „Na houbaře“ s hledáním a sběrem hub, rozlišování hub jedlých a jedovatých
- „Sběrna“ děti nosí přírodniny na smluvené místo na určitou počáteční hlásku, slabiku, ze dřeva, co je k jídlu pro zvířátka, apod.

Odpoledne:

- sběr lesních plodů pro zvířátka na zimu
- hra „Šišková halda“ ve družstvech, kdo postaví nejvyšší hromádku ze šišek
- hra „Na kuchaře“ - ochutnávání jader z bukvic, zavařování kompotů – děti dávají do sklenic lesní plody, které nasbíraly, apod.

Večer:

- sušení houbiček na klobouky
- poslech pohádky na dobrou noc „Uplakaná, muchomůrka“ (Mrázková, 1996, s. 46-48)

Reflexe: Při hře Na houbaře jsme zjistili, kdo chodí do lesa na houby s rodiči nebo prarodiči. Některé děti bezpečně poznaly základní druhy jedlých a jedovatých hub. Dokázaly poradit i ostatním a za chvíli se nikdo nespletl. Měli jsme štěstí, jelikož se touto dobou urodilo hodně hub a děti se mohly patřičně procvičit v jejich poznávání. Ze školní zahrady znaly jen žampióny a z obrázků hřib a muchomůrku.

Do sběru lesních plodů pro zvířátka na zimu se zapojili všichni. Děti nasbíraly několik pytlů, které pak paní majitelka odvezla myslivci do hájovny. Ke hře „Šišková halda“ si děti přidaly ještě hod šiškou na cíl, hod kaštanem do dálky, apod.

Večer jsme si všichni pochutnali na zapečených těstovinách s houbami, při jejichž přípravě některé holčičky svědomitě pomáhaly paní kuchaře.

6. den „Podzimní bál“

- Cíl:** a/ rozvoj fantazie a představivosti při komponování s přírodním materiálem
b/ rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé motoriky

Očekávané výstupy:

- vnímat skupinu od jednotlivce až ke společnému soužití
- těšit se s přináležitosti ke skupině a ze společné akce
- spolupracovat, pomáhat jeden druhému
- zvládnou základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí
- zaujímat citlivý a vnímavý postoj k přírodnímu prostředí a jeho obyvatelům

Dopoledne:

- výroba plesových klobouků z přírodního materiálu
- „Lesní tvor“ děti se maskují z přírodnin tak, aby připomínaly lesní tvory (ve dvojicích nebo ve skupinách), navlékají si korále z jeřabin, ze šípků, ze žaludů, zdobí se suchými listy, větvičkami, apod.

Odpoledne:

- „Podzimní bál v lesním království“- přehlídka klobouků, představování lesních tvorů a jejich způsob života, hra na „lesní“ nástroje a na flétnu, zpěv písní o podzimu, tanec
- „Návštěva Krakonoše“, který dal všem dětem za přípravy bálu na památku dřevěné knoflíky
- hra „Hola , hej, skřítků rej“ -Každé z dětí si najde svůj strom, pařez, který si označí svým charakteristickým symbolem (kloboukem, hromádkou ze šíšek, zavěšeným dráčkem z listí, apod.) Na znamení „Hola, hej, skřítků rejů skřítko opustí své stromy a běhají v určeném prostoru. Na tlesnutí se skřítkové vrátí ke svým stromům.
- hra „kaštany“- Dva hráči se snaží navzájem udeřit protihračův kaštan (kaštan je navléknutý na šňůrce).

Večer:

- večerní cesta za pokladem s baterkami

Reflexe: Podzimní bál byl vyvrcholením celého podzimního projektu školy v přírodě. Již od samého rána panovala mezi dětmi veselá nálada plná netrpělivého očekávání. Děti si převážně samy vyzdobily klobouky lepením nasbíraného přírodního materiálu na papírový podklad. Těžší plody pomohla připevnit učitelka tavnou pistolí. S výrobou kostýmů si děti pomáhaly navzájem, spolupracovaly ve dvojicích nebo malých skupinkách na pokojích. Některé se dokonce zavřely, aby je nikdo neviděl, že to bude překvapení. Pro děti je velmi důležité, když dostanou důvěru od dospělého. V tomto případě takovou, že budou plnit daný úkol a neohrožovat zdraví svoje ani druhých v nepřítomnosti dospělého. I ti největší „rošťači“ byli jako „beránci“.

Odpoledně se na bále všichni dosyta vytancovali zasoutěžili si a pohráli. Největším překvapením a silným emočním prožitkem byla návštěva Krakonoše,

který dětem poděkoval za přípravu bálu a upozornil je na to, aby dávaly pozor, našlapovaly s citem a pozorovaly okolí, že je kolem nich všude plno skřítků, víl, lesních tvorů a zvířátek.

Večerní cesta za pokladem se nakonec kvůli větrnému a deštivému počasí konala v chalupě. I přesto měla velký úspěch. Učitelky se obávaly, aby děti usnuly po tak silných emotivních zážitcích. Jelikož bylo vše organizováno s přihlédnutím k psychickým potřebám dětí, usnuly jako když je do vody hodí.

7. den „Na rozloučenou“

Cíl: a/ osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o přírodní prostředí
b/ vytvoření povědomí o sounáležitosti s živou a neživou přírodou

Očekávané výstupy:

- mít povědomí o významu životního prostředí (přírody) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (chránit přírodu v okolí, živé tvory)
- spolupracovat s ostatními při společných pracích
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat

Dopoledne:

- „Sázení stromečků“- Každý z dětí si zasadí jeden stromek jako poděkování Krakonošovi a horské přírodě za všechny podzimní dary a poklady. V blízkosti kmenů mohutných stromů si děti opatrně vyryjí malý stromeček (javor, dubek, lípu). Zdůrazníme jim, že by mu strom bral svými mohutnými kořeny sílu a za nějaký čas by stejně uschl. Stromček dají děti do kyblíku a odnesou ho na volnější prostranství do několikadenní slehlé jamky, kterou si předem připravily při lesních hrách. Na místo, které je chráněné před prudkým větrem a kam svítí sluníčko. Opatrně ho postaví do jamky a zasypou hlinu až ke kořenům. Nakonec stromečky zalijeme.

Odpoledne:

- balení
- odjezd do Prahy

Reflexe: Sázením stromků si děti opět uvědomily, jak mohou být svou prací přírodě užitečné. Důležité bylo poznání, že po sobě zanechám v přírodě něco, co bude prospěšné všem.

8. 2 Projekt zimní školy v přírodě na lyžích „Bílou stopou“

Základní charakteristika: Projekt byl určen pro týdenní lyžařský pobyt dětí ve škole v přírodě v březnu, v Krkonoších na Horních Mísečkách. Námět projektu „Bílou stopou“ vychází z integrovaného bloku ŠVP PV s názvem „Zimní královna“. Prolínají se v něm dílčí cíle z obsahových témat jako např.: „Příroda v zimě a charakteristické znaky zimního období“, „Člověk a volně žijící zvířata v zimě“, „Zimní radovánky pro děti a zimní sporty pro všechny“ a „Zimní počasí a skupenství vody v zimě“.

Pobyt na čerstvém zimním vzduchu podporuje otužilost dětí a rozvíjí jejich fyzické i psychické zdatnosti. Děti mají bezprostřední možnost osvojovat si poznatky o svém těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě.

Společné činnosti a hry rodičů s dětmi v rámci tohoto projektu nabízejí mnoho zajímavých prožitků a zkušeností, které se v současné době stávají součástí životního stylu. Je krásné spoluprožít vše, co vnímáme. Prožitkovým učením a hrou vedeme děti k získávání dovedností v uvolněné atmosféře, což většinou přispívá k efektivnějšímu a rychlejšímu učení, k pocitům spokojenosti, pohody i k zábavě všech zúčastněných.

Hlavní cíle: a/ rozšiřovat a prohlubovat poznatky dětí o zimní přírodě na horách ve spojení s činnostmi charakterizujícími zimní období
b/ rozvíjet pohybové schopnosti a dovednosti při zimních pohybových činnostech jako např.: lyžování, jízda na sněžných kluzácích, apod.

Dílčí vzdělávací cíle:

- seznámit děti s druhy zimních sportů a činností
- rozšiřovat poznatky o bezpečné jízdě na lyžích a na sněžných kluzácích
- při hrách se sněhem a na sněhu získávat tvořivé dovednosti
- rozvíjení fyzické i psychické zdatnosti, uvědomování si svých možností
- osvojení si poznatků o svém těle a jeho zdraví
- poznávat, jak naše tělo reaguje na chlad, jak se správně oblékat do zimního počasí
- seznamování dětí s významem práce Horské služby
- praktickými činnostmi vést děti k získávání základů první pomoci při poranění při sportu
- pozorování zimní horské přírody, její charakteristické znaky
- porovnávat změny – zima ve městě a na horách
- seznamovat děti s přezimováním volně žijících zvířat
- poznávat a určovat stopy ptáků a zvířat ve sněhu
- poznávat vlastnosti sněhu, ledu, vody a umět je správně označit, provádět pokusy

Očekávané výstupy:

- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (jízda na lyžích, na sněhovém kluzáku, apod.)
- zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci při pohybu na sněhu, ledu, na sjezdové trati, apod.

- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, vnímat hmatem co je studené, ledové, teplé, apod.)
  - zvládat sebeobsluhu při vrstvení zimního oblečení
  - rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí
  - chovat se tak, abych v určitých situacích neohrožoval /a/ zdraví a bezpečí své ani druhých
  - naučit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu)
  - chápat elementární časové pojmy (včera, dnes, zítra, ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer, jaro, léto, podzim, zima)
  - vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si nového, změněného, chybějícího, experimentovat se sněhem, s ledem apod.
  - vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických)
  - odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory
  - přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit své osobní pokroky při získávání a rozvoji pohybových dovedností v zimních sportech
  - přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, dodržovat pravidla her
  - osvojit si elementární poznatky o zimní horské přírodě
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat

Místo pobytu: Krkonoše, Horní Mísečky, Jilemnická Bouda

Délka realizace: 1 týden

Počet dětí a jejich věk: 15 dětí ve věku 4,5 -7 let samostatně jedoucích bez rodičů,
5 dětí 6 -7,5 let z 1. třídy ZŠ a 10 dětí ve věku 3- 5 let
s doprovodem jednoho z rodičů

Jako dozor: Jako pedagogický dozor byla přítomna paní ředitelka a dvě učitelky, z nichž jedna, která zde měla nejvíce dětí ze své třídy.

Spolupráce s rodiči: Na informativní schůzce, alespoň 1 měsíc před odjezdem seznámíme rodiče prostřednictvím DVD záznamů a fotografií s prostředím a organizací pobytu. Poskytneme jim důležité informace o vybavení dětí pro zimní sporty na horách.

Rovněž rodičům sdělíme, že si děti budou na lyžích převážně hrát, než trénovat, že tento pobyt je škola v přírodě na lyžích, ne lyžařský výcvik. Jde nám o to, aby se děti bavily a užívaly si zimních radovánek přirozeným a příjemným, způsobem, ne aby získaly špatné zkušenosti přísným výcvikem. Proto také s dětmi lyžují učitelky mateřské školy, které mají osvědčení lyžařského instruktora.

Učitelky se seznámí s připomínkami a jednotlivými přáními rodičů k odloučenému pobytu jejich dítěte.

Vstupní diagnostika: V zimním období po Vánocích se dočkaly také pražské děti sněhové nadílky. Na zasněženém kopečku školní zahrady zkoušely své lyžařské dovednosti, sjížděly na sněžných kluzácích, koulovaly se, stavěly sněhuláky a běhaly ve stopách. Jednoho mrazivého dne našly malí sportovci na školní zahradě dopis od Krakonoše. Zval je k sobě do hor na veliké zasněžené kopce, kde budou lyže a kluzáky dětem jezdit lépe a rychleji než na malém zahradním kopečku u školky. V dopise je také prosil o pomoc při pátrání po neznámém tvorovi, který chodí po jeho revíru křížem krážem a zanechává po sobě velké bílé stopy. Je to prý veliká záhada. Krakonoš ani zvířátka nevědí, komu patří. Děti po přečtení dopisu ihned zareagovaly, že to bude asi sněžný muž. Nejraději by se do hor vydaly hned odpoledne. Přemýšlely, kdo dělá ty velké stopy a jak asi vypadá. Někteří chlapci a holčičky začaly po obědě kreslit podobu neznámého tvora. V dalších dnech se rozpoutala horlivá diskuse, co všechno by se dalo podniknout při zimním pátrání a jak Krakonošovi pomoci. Děti při vyjadřování svých představ a plánů čerpaly ze zkušeností z četby a filmové produkce. „Postavíme nějaký dům ze sněhu nebo iglú a dáme mu do něj bonbóny a on se na ty dobroty chytí,“ přemýšlely děti. „Nebo vyhrabeme díru jako na mamuta,“ pokračovaly starší z nich. „Můžeme jít po stopách a vypátrat ho.“ Malá Eliška řekla: „Já bych mu postavila ze sněhu domeček a nosila bych mu tam jídlo jako ptáčkům, aby neměl hlad.“ S dětmi jsme si další dny vyprávěly, co by chtěly ještě při pátrání v zimních horách podniknout a jejich nápadů a návrhů jsem využila při plánování činností a her v projektu.

Činnosti k tématu:

- lokomoční pohybové činnosti (klouzání, běh, skoky do sněhu)
- hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- hry se sněhem a na sněhu
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě pomoci mu, střídat se, vyřešit vzájemný spor
- krmení ptactva a volně žijících zvířat v krmelci při návštěvě myslivce
- přímé pozorování zimní přírody, rozhovory o výsledcích pozorování
- spontánní hry, experimenty se sněhem, vodou, ledem
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů se zimní tematikou
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv písní se zimní tematikou
- prohlížení a „čtení knížek“ se zimní tematikou
- návštěva horské služby
- společné činnosti a hry rodičů s dětmi

Pro metodiku lyžování dětí a her na lyžích lze využít publikaci: TREML, J. *Lyžování dětí*. Praha: Grada Publishing a. s. 2004.

1. den „Bílá zima“

- Cíl:** a/ naučit se orientovat v novém prostředí horského pensionu a jeho okolí
- postarat se o své věci při vybalování, pomoci jeden druhému
- b/ spolupracovat při stavbě velkého iglú

Očekávané výstupy:

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém prostoru (zvládat bezpečnou chůzi po schodech, chůzi, běh v nerovném zasněženém terénu, apod.)
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (pomoc při vybalování, skládání oblečení do polic, uklízení po sobě, apod.)
- zvládat sebeobsluhu při vrstvení zimního oblečení
- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, dodržovat pravidla hry

Hlavní motivace:

1. dopis od Krakonoše:

„Milé děti, vítám vás v Krakonošově zimním království. Ještě stále se mi se zvířátky nepodařila vyřešit záhada „Bílé stopy.“ Doufám, že nám se svými paní učitelkami a rodiči pomůžete. Pro začátek byste mohli všichni společně postavit za vaší chalupou velké iglú. Třeba nemá to stvoření kde bydlet, a proto mi chodí po horách křížem krážem ve dne, v noci. Kdyby mělo svůj domov, možná, že bychom je pak snáze vypátrali. Sám jsem zvědavý, kdo by to mohl být. Děkuji vám za pomoc milé děti, váš Krakonoš.“

Dopoledne:

- příjezd do Krkonoš na Horní Mísečky
- ubytování, seznámení se s novým prostředím
- vybalování věcí, ukládání do polic

Odpoledne:

- společné stanovení pravidel pobytu s dětmi v komunitním kruhu:
  1. v chalupě ani v přírodě nekřičíme
  2. neubližujeme kamarádům, pomáháme si
  3. neničíme svoje věci ani druhých
  4. máme se rádi, protože jsme kamarádi a ochránci přírody apod.
- vycházka do okolí, seznámení se s přírodním zasněženým terénem, pozorování sjezdových tratí a lyžařů, vleků a rolby
- společná stavba iglú za chalupou

Večer:

- zhodnocení dne
- společné zpívánky s kytarou
- četba knihy Bílá zima (Lukešová, 1978)
- po uložení dětí informativní schůzka s rodiči se stanovením pravidel pro klidný a spokojený pobyt všech

Reflexe: První otázka dětí při výstupu z autobusu byla: „Kdy půjdeme lyžovat?“ Hned po rozdělení na pokoje chtěly otevírat kufry a hledat lyžařské boty a přilby. Při přidělování pokojů účastníkům školy v přírodě je důležité, aby měly učitelky předem zjištěno, kdo a s kým si přeje být z dospělých ubytován. Někdy se stane, že chtějí být dvě maminky s mladšími dětmi na jednom pokoji. Většinou jsou rodiče na pokojích se svými dětmi a samostatně jedoucí děti jsou spolu. Promyšlená a předem

přesně naplánovaná organizace ubytování rodičů a dětí přispívá hned v úvodu pobytu ke klidné atmosféře. Mnohdy potřebují spíše rodiče než děti znát přesný program a přibližný časový harmonogram činností. Ten je jim zprostředkován formou večerní besedy a posléze napsaným letáčkem umístěným vedle dopisů Krakonoše a dalších pohádkových postav. Rodiče mají možnost do projektu vnášet své připomínky, návrhy, náměty, učitelky vítají jejich pomoc a spolupráci. Velice důležitá je první večerní schůzka rodičů s učitelkami po uložení dětí. Na schůzce učitelky seznámí rodiče s režimem dne a organizací některých režimových činností, s tématem projektu zimní školy v přírodě a stejně jako děti si na závěr všichni dospělí určí společná pravidla, aby nedocházelo ke zbytečným neshodám.

2.den „Pohádka bílé rukavičky“

- Cíl:** a/ seznamovat děti s přezimováním volně žijících zvířat, poznávat a určovat stopy ptáků a zvířat ve sněhu
b/ rozvíjení fyzické i psychické zdatnosti, uvědomování si svých možností při získávání a rozvíjení lyžařských dovedností

Očekávané výstupy:

- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (jízda na lyžích, na sněhovém kluzáku, apod.)
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat
- spolupracovat, pomoci jeden druhému
- poznat, jak naše tělo reaguje na chlad, jak se správně oblékat do zimního počasí

Hlavní motivace:

Děti najdou dopoledne před lyžováním velkou bílou rukavici u jejich iglů. Učitelka začne vyprávět pohádku Rukavička. Činnosti celého dne pak motivačně směřují k tématu o zvířatech. Při lyžování si děti hrají na zvířátka a ptáčky, odpoledne se budou zabývat pomocí o zvířata v zimě.

Dopoledne:

- poslech pohádky
- rozdělení dětí do družstev podle jejich lyžařských dovedností (A- dobří lyžaři- žluté vesty; B- lyžaři- červené vesty; C- začátečníci- oranžové vesty)
- hry na lyžích „Na zvířátka“

Odpoledne:

- poslech motivační básně „Stopy ve sněhu“ (Opravilová, Gebhartová 2003, s. 414)
- lesní cestou ke krmelci pozorování a poznávání stop zvířat, pozorování zimních stromů, zdobení stromu potravou pro zvířata, ptáčky (loj, jablka, mrkev, apod.)
- rozhovory o životě volně žijících zvířat v zimním období u krmelce
- hry Na zvířátka: lezení po kolenou mezi stromky jako lišky, skoky ve sněhu jako zajíčci, další hry dle nápadů dětí

Večer:

- dramatizace pohádky O rukavičce
- kresba na téma: „Jak to asi vypadalo v rukavičce“
- hodnocení dne, pohádka na dobrou noc

Reflexe: Děti mezi zvířecími stopami ve sněhu hledaly ty největší, které patřily záhadnému tvorovi. Pro většinu z nich bylo překvapením, když zjistily, kolik živých tvorů se kolem nás pohybuje. V lese se chovaly tiše a v blízkosti krmelce velice klidně. Každé z dětí chtělo dát do krmelce něco z našich zásob. Také do ověnění stromu jablčky a zeleninou pro zajíčky se zapojili všichni. Janička prohlásila, že se ke stromečku musíme přijít ještě někdy podívat. Soustředění dětí na získávání nových informací a vyprávění o péči o zvířata v zimě umocňovalo prostředí v blízkosti krmelce s nespočtým množstvím zvířecích a ptačích stop.

Nejvíce se děti pobavily při hře „Na lištičky,“ kdy lezly po kolenou ve sněhu pod zasněženými větvemi mladých smrků. Do večerní dramatizace pohádky se zapojil mezi děti také jeden z tatinků v roli dědečka. Pro malé diváky to byl další veselý zážitek z dnešního dne, který nedovolil žádnému z nich večerní stýskání po domově. Veselé byly také obrázky dětí z prožitků dramatického představení. Několik malých výtvarníků nakreslilo zvířátkům do rukavičky také světlo, aby se tam prý nebála. Starší děti nakreslily dokonce do rukavice zvířátkům také topení, postel, stůl a židle. Výkresy jsme vystavili na chodbě jako malou vernisáž a vzpomínku na prožitý den se zvířátky.

3. den „Pod bílou peřinou“

Cíl: a/ seznamování dětí s významem práce horské služby, praktickými činnostmi vést děti k získávání základů první pomoci při poranění při sportu
b/ rozšiřovat poznatky o bezpečné jízdě na lyžích a na sněžných kluzácích

Očekávané výstupy:

- zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci při pohybu na sněhu, ledu, na sjezdové trati, apod.
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí
- chovat se tak, abych v určitých situacích neohrožoval /a/ zdraví a bezpečí své ani druhých

Hlavní motivace:

Děti najdou dopoledne u iglů znak horské služby s pozvánkou na odpolední besedu s jejím náčelníkem. Činnosti celého dne budou motivovány hrou na záchranáře s kladením důrazu na ochranu svého zdraví i ostatních.

Dopoledne:

- poslech motivační pozvánky na besedu
- malá rozvíčka na lyžích pro všechny
- lyžování a hry na lyžích motivované „Jsme záchranáři“ (A- jízda ve dvojicích s držením se za kroužky, sbírání předmětů za jízdy, apod.; B- jízda na lyžích s jednou holí jako s říditky sněžného skútru mezi překážkami; C- výstup

stroměčkem, šikmo po lavině se zapichováním, sjezd do zastavení, „na bobečku“, při sjezdu jsou děti nízko a nebojí se, apod.)

Odpoledne:

- beseda s náčelníkem horské služby
- hry se sněhem a ve sněhu – zahrabávání částí těla do sněhu, vyhrabávání ukrytých předmětů ze sněhu, andělíčci, hra na záchranné psy, tahání bobů ve dvojicích při hře na záchranáře, další spontánní hry dětí
- pozorování rolby při úpravě sjezdových tratí

Večer:

- „Polštářovník“, vytváření skřítků z polštářů a dalšího např. oblečení, kteří by mohli v hlubokém sněhu zahřívát zvířátka, nebo lidi pod lavinou (společná akce rodičů a dětí)
- prohlídka „Polštářovníků“ a vymyšlení příběhů a pohádek o nich na dobrou noc

Reflexe: Jakmile mají děti dostatečnou motivaci a povzbuzení, dokáží zapomenout na všechny strasti a nezdary při učení nových lyžařských dovedností. Malí lyžaři – začátečníci, zprvu nedokázali pochopit, že jim lyžování nejde stejně tak jako pokročilým. Mysleli si, že se postaví na lyže a pojedou dolů ze sjezdovky. Pro mnohé z nich bylo toto zjištění malým zklamáním. Při veselých hrách ale veškerá nejistota zmizela a děti se snažily řídit pokyny učitelky. Učení se pohybovým lyžařským dovednostem s učitelkou, kterou děti znají a ke které mají vytvořenou vzájemnou důvěru je psychicky méně náročné než například s cizím lyžařským instruktorem. Jedná se hlavně o skupinu mladších dětí. Starší děti naopak mnohdy přivítají mužskou autoritu v podobě lyžařského instruktora. Finanční náklady za školu v přírodě však v tomto případě o něco vzrostou.

Beseda s náčelníkem malé posluchače zaujala natolik, že se po zbytek dne všichni vzájemně zachraňovali a vyhrabávali z lavin. Většina chlapců konstatovala, že se stanou záchranáři horské služby. Večer se nechtěli ani zúčastnit vytváření „Polštářovníků“, zůstali na pokojích a kreslily náčelníka horské služby, rolbu, sněžný skútr, apod. Vymyšlení příběhů o „Polštářovníčcích“ jsme pak zpestřili o jejich obrázky. Před spaním si je kluci pověsili do naší malé vernisáže.

4. den „Pět bílých sněhuláků“

Cíl: a/ při hrách se sněhem a na sněhu získávat tvořivé dovednosti, poznávat vlastnosti sněhu, ledu, vody a umět je správně označit, provádět pokusy
b/ rozvoj a užívání všech smyslů při provádění pokusů se sněhem, vodou a ledem

Očekávané výstupy:

- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých hrách s přírodním materiálem
- spolupracovat, pomáhat si, respektovat jeden druhého
- vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si nového, změněného, chybějícího, experimentovat se sněhem, s ledem apod.

Hlavní motivace:

Tentokrát najdou děti v iglú dopis: „Milé děti, slyšela jsem vás, jak jste si ráno říkaly básničku o pěti sněhuláčcích, jak toho největšího postavíte tátovi, nejhezčího mámě, jednoho bratříčkovi, dalšího sestřičce a ještě zbude pro vás. Moce se mi líbila. Také bych si chtěla postavit sněhuláčka, ale já to neumím. Je mi tu smutno. Nemám žádného kamaráda. Ale vás bych si za kamarády moc přála. Postavili jste mi krásné iglú, umíte lyžovat a pomáháte zvířátkům. Jenomže já jsem veliká a chlupatá, tak se mně někdy polekají zvířátka i lidé. Ještě chvíli vás budu pozorovat ze své skrýše a možná, že se vám jednou ukáži.“

Dopoledne:

- poslech dopisu od neznámého stvoření
- lyžování ve družstvech (A- strefování se za jízdy do určeného terče, hra „Na sochy“, slalom; B- hra na nakupován- sbírání předmětů ze země za jízdy do košíku, vláček, apod.; C- jízda s učitelkou o tyči, „Jedna dvě, Honza jde“, „Vrána letí“, apod.)

Odpoledne:

- společné stavby ze sněhu rodičů a dětí
- malování vodovými barvami do sněhu
- zkoušky tvrdosti sněhu (protlačíme-li lehce pěst, je sníh měkký), experimenty se sněhem jako např.: „Černá díra“, za slunečného počasí položíme na sníh dvě desky ze stejného materiálu, jedna bude bílá a druhá černá. Asi po půlhodině se černá deska propadne do sněhu bílá zůstane ležet na povrchu. Proč se tak děje?
- rozhovory na téma: Jaký je sníh? např.: Sníh je voda, která naplňuje na jaře horské potoky a řeky. Sníh klouže, což nám způsobuje mnoho radosti, ale někdy i škody. Sníh je ostrý a může nám poškrabat kůži. Sníh vydává zvuky, když ho unáší vítr nebo když nám vrže pod botami. Sníh je silný v bouřích a lavínách. Sníh nahání strach, ztěžuje lidem pohyb a zvířatům zakrývá potravu. Sníh je radost – umožňuje nám koulování, klouzání, sáňkování i lyžování.
- spontánní hry dětí a rodičů na sněhu a se sněhem

Večer:

- večerní vycházka k iglú, kde děti najdou poděkování za nové sněhové kamarády a odměnu v podobě poukázky na vyzvednutí si zmrzliny v restauraci naší chalupy
- vyprávění si o prožitcích dne
- zpívánky s kytarou na dobrou noc

Reflexe: V dopise děti uslyšely první indicii, že je to stvoření velké a chlupaté. Ihned začaly přemýšlet, že to bude asi sněžná žena, nebo medvědice. Pavlínka dokonce navrhla, že bychom jí mohli donést do iglú nějaké jídlo a co prý sní, tak podle toho poznáme, kdo by to mohl být.

Také při jízdě na vleku se zdatnější lyžaři stále otáčeli, zda neuvidí alespoň kousek tvora s velkou bílou stopou. Tajemný tvor byl záhadou nejen pro děti, ale také pro rodiče, což se projevilo při společných stavbách ze sněhu. Zajímavé bylo také sledovat, kdo s kým spolupracuje a jak se kdo na práci soustředí. Děti bez rodičů pomáhaly maminkám a tatínkům svých kamarádů, mladší děti se vzdalovaly od svých

rodičů ke starším kamarádům. Nejpočetnější skupinu dětí měli kolem sebe vždy tatínkové. Nejdéle se na tvorbu a malování soustředili rodiče. Jedna maminka dokonce podotkla: „Tak teď bych chodila do školky moc ráda. Připadám si tady jako ta malá holčička, daleko od všech starostí a povinností. Je to báječný pocit.“ Večerní zmrzlinová odměna sklídila veliký kladný ohlas.

5. den „Bílá rychlojízda“

Cíl: a/ seznámit děti s druhy zimních sportů a činností, rozšiřovat poznatky o bezpečné jízdě na lyžích a na sněžných kluzácích
b/ rozvíjení fyzické i psychické zdatnosti, uvědomování si svých možností

Očekávané výstupy:

- zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci při pohybu na sněhu, ledu, na sjezdové trati, apod.
- chovat se tak, abych v určitých situacích neohrožoval /a/ zdraví a bezpečí své ani druhých
- naučit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky)
- přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit své osobní pokroky při získávání a rozvoji pohybových dovedností v zimních sportech
- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, dodržovat pravidla her

Děti najdou v iglú motivační báseň „Jízda na pekáči“ (BRUKNER, J. *Mali sportovci*. Praha: Olympia 1985), která je takovým „přivolávacím heslem“ pro neznámé stvoření v poslední den pobytu. Děti i rodiče se jí mají naučit nazpaměť a poslední den, až jí na slavnosti společně řeknou, se možná záhada bílé stopy rozluštit.

Dopoledne:

- seznámení s motivační básní u iglú a s programem celého dne
- lyžování ve družstvech tentokrát spolu s rodiči (A- „Jízda sněhovou vánicí“ jeden z dvojice naviguje druhého lyžaře tak, aby správně projel vyznačenou trasu kužely; „Na zrcadlo“ dvojice lyžařů stojících za sebou se drží za konce holí. První za jízdy předvádí nějaké pohyby nebo polohy těla (dřep, jízdu na jedné noze, upažení do strany, apod.) a druhý je po něm opakuje; B- „Létající rukavice“, házení si rukavice ve dvojicích za pomalejší jízdy; C- „Na psí spřežení“, jízda ve dvojicích s držení kroužku, apod.)

Odpoledne:

- závody na sněžných kluzácích organizované učitelkami a rodiči- vyznačenou dráhou, ve dvojicích za ruce, vláček, s podjížděním pěnových tubusů, s koulováním (za jízdy strefit sněhuláka), apod.
- spontánní hry na sněhu a se sněhem, volná jízda na kluzácích

Večer:

- vyhodnocení závodu na sněžných kluzácích
- volné hry dětí na pokojích s hračkami z domova a se stavebnicemi z mateřské školy
- pohádka na dobrou noc

Reflexe: Děti hned ráno vyndávaly z batůžků své poslední zásoby sušenek, vyprosily si v kuchyni kousky ovoce a zeleniny, sýru a salámu, vzaly zbytek kaštanů a žaludů, který jsme ještě měly z Prahy pro zvířátka a vše utikaly dát do iglů pro neznámé stvoření.

Při dopoledním lyžování již všechny děti jely na vleku samostatně nebo s malou pomocí. Začátečnickům doporučuji sundat lyže hned, jakmile si začnou stěžovat, že je bolí nohy nebo že se jim nechce lyžovat. Pro takovou situaci je dobré mít připravené hračky (jako na písek) a dopřát jim volné hry se sněhem. Při hrách na sněhu i se sněhem dbáme na tělesnou a tepelnou pohodu hráčů..

Rodiče připravili dětem závody na sněžných kluzácích, kterých využíváme z bezpečnostních důvodů v tomto horském terénu raději než bobů, na několika tratích. I když byly závody určeny pro děti, nakonec neodolali ani rodiče. Děti začaly dokonce vymýšlet další disciplíny jako např.: jízdu pozadu, jízdu v kleku na kluzáku, jízdu na pytlí na ležícím tatínkovi, jízdu s maminkou v sedě na snowboardu, apod. Z jejich nápadů a návrhů bylo patrné, že by byly schopny zorganizovat také nějaké soutěžení pro své rodiče. Tohoto postřehu by se dalo využít při vytváření letního projektu pro školu v přírodě u moře, na kterou pojedou společně také rodiče s dětmi.

6. den „Poklad bílého medvěda“

Cíl: a/ pozorovat a vnímat rozdíly mezi zimou ve městě a na horách
b/ rozvíjení fyzické i psychické zdatnosti, uvědomování si svých možností při rozvíjení pohybových schopností a dovedností (při lyžování, sjíždění na kluzácích, chůzi v nerovném zasněženém horském terénu)

Očekávané výstupy:

- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, vzájemné souvislosti mezi nimi apod.)
- vidět na druhém, co umí, co se mu daří, být ochoten mu v pravý čas pomoci, sblížit se s druhým zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci při pohybu na sněhu, ledu, na sjezdové trati, apod.
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, vnímat hmatem co je studené, ledové, teplé, apod.)
- chovat se tak, abych v určitých situacích neohrožoval /a/ zdraví a bezpečí své ani druhých
- chápat elementární časové pojmy (včera, dnes, zítra, ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer, jaro, léto, podzim, zima)

- přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit své osobní pokroky při získávání a rozvoji pohybových dovedností v zimních sportech
- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, dodržovat pravidla her
- osvojit si elementární poznatky o zimní horské přírodě

Hlavní motivace:

Děti najdou v iglú dopis s mapou. Učitelka čte dopis: „Milé děti, děkuji vám za ty dobroty. To jsem si ale pochutnala. Hned jsem nabrala větší sílu a vydala se za vámi na sjezdovky. Viděla jsem vás jak pěkně lyžujete a jak vám jezdí rychle vaše kluzáky. Také jsem viděla zvířátka u krmelce, jak mlsají kašánky a žaludy, které jste jim přinesly. Protože jste tak hodné a šikovné děti, příkládám k dopisu ještě mapu, kde je vyznačená cesta k pokladu po bílé stopě. Nebude to jednoduchá cesta, musíte splnit několik úkolů, aby vám bílý medvěd na vrcholu hory Medvědin vydal svůj poklad.“

Dopoledne:

- poslech dopisu u iglú
- lyžování ve družstvech (A- jízda ve vlnovitém terénu, zdolávání nerovných překážek, slalom mezi brankami; B- slalom mezi kužely, jízda s holemi; C- jízda na vleku, hra na lyžích Výlet do ZOO- jízda mezi zvířátky se zatáčením do oblouku, apod.)

Odpoledne:

- výstup na horu Medvědin za pokladem bílého medvěda s plněním úkolů jako např.: zazpívejte zimě na horách nějakou zimní píseň, kterou jste se naučily v Praze, z čeho se vytvoří sněhová vločka- ukažte, jak poletuje, apod.
- hledání pokladu u bílého medvěda
- pozorování hor a popisování viděného
- cesta zpět na sněhových kluzácích

Večer:

- diskotéka
- pomoc s balením
- pohádka na dobrou noc

Reflexe: Děti hned ráno běžely k iglú, kde zjistily, že chybí sýr a tvrdý chléb. Začaly přemýšlet a diskutovat, kdo to může být. Při výstupu na Medvědin běželo několik nejstarších chlapců stále v čele, aby jako první našli bílou papírovou stopu s úkolem. Těšili se na poklad a také na možné odhalení záhady bílé stopy. Rodičům jsme tentokrát nabídli, že s námi jako doprovod nemusí. Většina maminek řekla: „A co bychom tu tak dělaly, my půjdeme s vámi. Jsme rády na vzduchu a jsme zvědavé na poklad.“ Myslím si, že hlavní důvod toho, že chtějí být maminky s námi je takový, že pozorují učitelku při komunikaci s dětmi a své dítě, jak se chová mezi ostatními vrstevníky. Některé starostlivé maminky mají zase obavy, aby se jejich dítěti něco nestalo, zda se mu paní učitelka bude dostatečně věnovat.

Na hoře Medvědině upoutala všechny děti figura ledního medvěda v nadživotní velikosti. Zajímavé bylo poslouchat jejich další hlasité přemýšlení, zda je to onen neznámý tvor nebo ne. Tomáš povídal: „Podívejte se, vždyť se nehýbá. Ten nechodí.“ Lucka se mu podívala na nohy a řekla: „Vždyť nemá tak velkou nohu jako ty stopy.“ Lukáš se připojil: „A medvěd přece nejí sýr.“ „Třeba je to kamarád té sněžné ženy,“ přemýšlela Terežka. Děti se při svých dedukcích vzájemně doplňovaly, vyjadřovaly své názory a respektovaly jeden druhého. Získávání touto formou hry sociální a personální kompetence je velmi důležité pro další život dítěte ve skupině.

Při pozorování vrcholů hor se jen málo dětí vydrželo soustředit po delší dobu. Dnešní děti jsou přesyceny informacemi, pohybujícími se obrazy, nedokáží se soustředit na detaily. Až po delší době a podnětné motivaci ze strany učitelky, byly děti samy překvapeny, co vypožorovaly na protilehlých svazích.

7. den „Záhada bílé stopy“

Cíl: a/ vnímat skupinu od jednotlivce až ke společnému soužití, těšit se z přináležitosti ke skupině a ze společných her a poznání
b/ rozvíjení pohybových dovedností při jízdě na lyžích, sněžných kluzácích, pytlích, apod.

Očekávané výstupy:

- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat
- vyjádřit svůj názor, návrh, nápad, přispívat svou aktivní účastí ke společnému programu
- zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci při pohybu na sněhu, ledu, na sjezdové trati, apod.
- osvojit si elementární poznatky o zimní horské přírodě

Hlavní motivace:

Děti tentokrát v iglú nenajdou žádný dopis, ani znamení. Učitelka jim řekne: „Ono nás to stvoření asi večer vidělo, jak se balíme a myslelo si, že jsme odjeli domů bez rozloučení. Ale my ho překvapíme tím, že se převlékneme do kostýmů zvířátek, záchranářů, velkých lyžařů, kluzákových závodníků, sněhuláků a podnikneme veselou jízdu po bílé stopě. Ono si pak bude myslet, že jsme jeho pohádkoví kamarádi a přidá se k nám.“

Dopoledne:

- veselá jízda všech účastníků školy v přírodě v čemkoliv a na čemkoliv
- společná recitace básně s odhalením záhadného stvoření
- hodnocení pobytu s předáním diplomů a malých myšek všem účastníkům
- přečtení dopisu na rozloučenou od Krakonoše

„Milé děti, moc vám děkuji za vyřešení záhady bílé stopy. To bych netušil, že je to modrá myška. Ukázali jste jí, jak se k sobě chovají sportovci a hlavně kamarádi.“

Jak i tak malé děti mohou pomoci zvířátkům a zimní přírodě. Teď už myška ví, co je to zima a raději se ke mně nastěhovala do sklepa. Zásoby dobrot z iglů si vzala s sebou a ještě se se mnou a se zvířátky rozdělila právě tak, jak to viděla u vás. Bude se jí prý po vás moc stýskat, ale až prý přijedete na jaře, bude tu na vás čekat. Děkuje vám za pomoc a šťastnou cestu domů vám přeje váš Krakonoš.“

Odpoledne:

- odjezd domů

Reflexe: Veselá jízda všech účastníků byla vyvrcholením projektu „Bílou stopou“ a rozloučením se zimní školou v přírodě na lyžích. Přinesla dobrou náladu celé skupině, kterou každý dotvářel osobitým důvtipem, volbou masky a originálním nápadem. Jízda byla zakončena společnou básní, po které se všem přišla ukázat modrá plyšová myška (zapůjčený reklamní kostým na těle jednoho vysokého tatínka). Překvapení a na druhé straně neuvěřitelná radost vyzařovala ze všech dětí. A když jim myška slíbila, že na ně do jara na horách u Krakonoše počká, křičely jeden přes druhého, že určitě pojedou na jarní školu v přírodě.

8.3 Projekt jarní školy v přírodě „Za jarním kvítkem Krkonoš“

Základní charakteristika: Tento projekt byl určen pro týdenní pobyt dětí ve škole v přírodě v květnu, v Krkonoších na Horních Mísečkách. Námět projektu „Za jarním kvítkem Krkonoš“ vycházel z integrovaného bloku školního vzdělávacího programu s názvem „Živá příroda“, z obsahových témat „Probouzení jarní přírody“ a „Jak chráníme přírodu“. Svými cíli úzce navazuje na projekt „Naše zahrada“, který s dětmi realizujeme v jarních měsících v blízkém okolí MŠ v Praze.

Týdenní ozdravný pobyt ve volné horské přírodě má pro městské děti několikanásobný význam. Děti se různorodými činnostmi učí vnímat svět přírody, jeho rozmanitosti a odlišnosti a zároveň tak podporují svoji tvořivost a své praktické dovednosti. Pobyt na čerstvém vzduchu umožňuje rozvíjet jejich pohybové aktivity, fyzické a duševní schopnosti. Stejně tak posiluje dětské sebevědomí tím, že dítě obstojí v prostředí bez rodičů, umí se o sebe postarat a řešit problémy. Jednotlivými činnostmi projekt obsahuje oblasti citové a sociální, smyslové a poznávací, pohybové i estetické. Zkušenosti s přírodou, které dítě získává svým vlastním způsobem, jsou intenzivnější, vydrží déle a ulehčují mu aktivní přístup k danému tématu.

Hlavní cíle: a/ seznamovat děti s některými jarními květinami a keři v horské přírodě, poznat je a pojmenovat - získávat a osvojovat si elementární poznatky o rostlinné a živočišné říši, o její rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách, rozvíjet úctu k životu ve všech jeho formách
b/ rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky; rozvoj a užívání všech smyslů

Dílčí vzdělávací cíle:

- seznamovat děti s některými bylinami rostoucími v horské přírodě a o jejich využití v léčitelství; s podmínkami, které potřebují ke svému životu
- všimnout hmyzu při opylování květin, přiblížit dětem proces rozmnožování rostlin
- pozorovat vliv slunečního a pošmourného počasí na květeny (zavírání a otevírání květů – pampeliška, sedmikráska...)
- vést děti k pochopení stálých změn a harmonie v přírodě
- vést děti k rozumnému a citlivému vztahu ke všemu, co žije, chránit přírodu a pomáhat jí
- ukázat vztahy mezi organismy a neživou přírodou a tím vést k celistvému pohledu na krajinu a přírodu
- vytvářet a upevňovat principy ekologického myšlení a jednání
- vést děti k pozorování a experimentování, včetně jejich záznamu, jako k jedné z cest lidského poznání
- pozorovat náhlé změny počasí ve vyšších horských polohách
- naučit děti orientovat se v přírodním horském prostředí za pomoci turistických značek, mapy, ale i za účasti přírodních znaků a jevů (letokruhy na pařezu, lišejníky, apod.)
- posilovat zdravou fyzickou vůli při chození v nerovném terénu se zátěží
- pozorovat a vnímat rozdíly mezi horskou a pražskou sídlištní architekturou, vnímat rozdíly město - horská vesnice

Očekávané výstupy:

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém prostoru (zvládat přírodní překážky, chůzi, běh v nerovném terénu, základy turistiky apod.)
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, vnímat hmatem apod.)
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (uklidit po sobě, práce na zahradě, ošetřování rostlin, apod.)
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí
- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- naučit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu)
- zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, vzájemné souvislosti mezi nimi apod.)
- chápat elementární časové pojmy (včera, dnes, zítra, ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer, jaro, léto, podzim, zima)
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických)
- odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem
- zachytit a vyjádřit své prožitky a představy (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací)
- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat

- osvojit si elementární poznatky o jarní přírodě

- mít povědomí o významu životního prostředí (přírody) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (chránit přírodu v okolí, živé tvory)

- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat

Místo pobytu: Krkonoše, Horní Mísečky, Penzion Horské Zátíši

Délka realizace: 1 týden

Počet dětí a jejich věk: 50 dětí: 10 dětí ve věku 3,5 -4 roky, 24 dětí ve věku 5-6 let, 16 dětí ve věku 5-7let

Jako dozor: 5 učitelek a 2 provozní zaměstnankyně.

Vstupní diagnostika: Děti dostaly týden před odjezdem na školku v přírodě pohled od Krakonoše. Psal, že pohled posílá po sojce Krakonošovou poštou a že o naší cestě do hor ví, protože mu tu zprávu přiletěli vyštěbetat pražští vrabci. Nezapomněl zdůraznit, že se na nás se všemi zvířátky a rostlinkami moc těší. Dětem, které již v předchozích obdobích byly na ozdravných pobytech s MŠ, se okamžitě začaly vybavovat různorodé zážitky. Společně jsme si pak prohlížely fotografie z pobytů v přírodě z předchozích let a vzpomínali na Krakonoše. Říkali jsme si, co se asi děje na jaře na horách. Jaké tam rostou květiny, jaký bychom tam mohli pozorovat hmyz, apod. Když jsem se pak děti zeptala, zda mají nějakou představu, co bychom mohli v jarních horách podniknout, začaly říkat své nápady. Zase postavit skřítkům a broučkům v lese domečky, zahrát si lesní hry, najít pravý pokad, jít cestu podle fáborků, chodit na delší procházky, uklízet v lese, hrát si na schovávanou v lese, postavit velkou věž z kamenů nebo z klacků, skákat přes potok, tančit jako víly bosky na trávníku, apod. „Já bych si chtěl zase něco přivést z hor na památku,“ řekl Matěj a najednou bylo ticho. Vzpomněl si, jak jsme si z podzimní školky v přírodě přivezli Krakonošův klobouk. A v tu chvíli mě napadlo: „A co si přivést jarní kytičku z Krakonošovy zahrádky?“ Děti okamžitě správně zareagovaly, že se na horách nesmí nic trhat a už vůbec ne v Krakonošově království. Pak jsme se společně domluvili, že budeme přemýšlet, co bychom si tentokrát mohli přivést z hor na památku. Společně jsme pak nakreslily obrázek pro Krakonoše a připsali na něj prosbu, aby nám pomohl vymyslet, co bychom si tak mohli z jarních hor přivést domů na památku. Dopis jsme pak pověsili na borovici na školní zahradě.

Činnosti k tématu:

- lokomoční a nelokomoční pohybové činnosti
- turistika
- manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, náčiním, materiálem (manipulace se zahradním náradím, aranžování květin apod.)
- hudební a hudebně pohybové hry a činnosti (HPH Uvíváme věneček)
- hry se slovy, slovní hádanky, sluchové a rytmické hry
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv písní (s jarní tematikou)
- prohlížení a „čtení knížek“
- přímé pozorování přírodních jevů v okolí dítěte (kvetoucí stromy, květiny, jarní počasí, apod.)
- hry podporující tvořivost, představivost a fantazii s přírodním materiálem ve volné přírodě
- přímé pozorování změn v přírodě souvisejících se změnami počasí v jarním období na horách, rozhovory o výsledcích pozorování
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- tvůrčí výtvarné a dramatické činnosti

1. den „Květinový kalendář“

- Cíl:** a/ naučit se orientovat v novém prostředí horského pensionu a jeho okolí
- postarat se o své věci při vybalování, pomoci jeden druhému
- b/ rozvíjení pohybových dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky

Očekávané výstupy:

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém prostoru (zvládat bezpečnou chůzi po schodech, přírodní překážky, chůzi, běh v nerovném terénu, apod.)
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (pomoc při vybalování, skládání oblečení do polic, uklízení po sobě, apod.)
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí
- mít povědomí o tom, kde se momentálně nacházím (na horách, s dětmi a paní učitelkami, bez rodičů....) a jaký to má pro mě význam

Hlavní motivace:

1. dopis od Krakonoše:

„Milé děti, vítám vás v Krakonošově království. Připravil jsem pro vás malou kytičku pohádek. Každé ráno vám sojka ode mne přinese dopis s pohádkou a dobrodružnou hrou. Ta kytička je vlastně Krakonošův kalendář.“

„Rok u Krakonoše nezačíná první lednem jako u lidí, ale prvním devětsilem, který vyskočí ze sněhu u potoka. Kytička povyskočí jako zelený panáček s poselstvím: „Já žiji! Přišlo jaro a zima je pryč!“ Tu zprávu o příchodu jara vyzvánějí pak sněženky na všechny zvonky. Krakonošovo království se probouzí po zimě k životu a čas tu jde, jak květy rozkvétají a odkvétají. Dny a měsíce jmenujeme podle nich, a tak jdou po sobě měsíc sněženek, pampelišek, petrklíčů, kopretin a lučních zvonků. Snad by ty pohádky prožité s jarními kytičkami mohly být i listky do Krakonošova kalendáře, který si odvezete z mého království ke vzpomínce domů.“

(KUBÁTOVÁ, M. *Krakonošovo čarobejlí*. Praha: Leon 1998.)

Dopoledne:

- příjezd na Horní Mísečky, k pensionu Horské Zátíší
- ubytování, seznámení se s novým prostředím
- vybalování věcí, ukládání do polic

Odpoledne:

- společné stanovení pravidel pobytu v komunitním kruhu:
  1. v chalupě ani v přírodě nekřičíme
  2. neublížíme kamarádům, ani kytičkám a broučkům
  3. nikde nic netrháme, nelámeme, neničíme
  4. máme se rádi, protože jsme kamarádi a ochránci přírody apod.
- vycházka do okolí, seznámení se s přírodním terénem, pozorování okolních vrchů hor
- tvořivé hry s přírodním materiálem

Večer:

- poslech 1.dopisu od Krakonoše, rozdání titul. strany kalendáře
- zpívánky s kytarou
- poslech pohádky z knihy Krakonošovo čarobejlí

Reflexe: Děti si mohly samy zvolit, s kým budou na pokoji. Většina z nich se již domlouvala v autobuse. Při ubytování a vybalování byly děti velice hlučné.

Neustále pobíhaly sem a tam. S velkým zájmem se seznamovaly s novým prostředím. Při společném nastavování pravidel využívaly děti svých zkušeností z mateřské školy a z návštěvy středověkého městečka Řepory, které navštívily 14 dní před školou v přírodě. Plakát s piktogramy jsme pak zavěsili na viditelné místo v dosahu dětských očí.

Také při odpolední vycházce do okolí byly děti velice živé. Rozlehlý bezpečný prostor travnaté paseky, který obklopoval chalupu je přímo vybízel k veselému pobíhání, válení sudů na trávě a radostnému výskání. Děti byly naprosto spontánní a jejich bezprostřední chování napovídalo tomu, jak se potřebují fyzicky i psychicky uvolnit z velkoměstského „stísněného“ prostoru a života v něm. Po vstupu do lesa se děti jak mávnutím kouzelného proutku začaly zklidňovat a zabývat tvořivými hrami s přírodním materiálem.

2.den „Pampeliškový den“

Cíl: a/ vytvářet a upevňovat principy ekologického myšlení a jednání

b/ rozvoj a užívání všech smyslů

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém přírodním prostoru (zvládat přírodní překážky, chůzi, běh v nerovném terénu, apod.)

Očekávané výstupy:

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém přírodním prostoru (zvládat přírodní překážky, chůzi, běh v nerovném terénu, základy turistiky apod.)
- chápat elementární časové pojmy (včera, dnes, zítra, ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer, jaro, léto, podzim, zima)
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (chránit přírodu v okolí, živé tvory)
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat
- spolupracovat, pomoci jeden druhému

Hlavní motivace:

2. dopis od Krakonoše:

„Milé děti, posílám vám první květinku. Poznáte ji? Roste také u vás v Praze? Zdobí horské louky jako malá housátka. Ta jedna zlatá květinka si s vámi bude dnes hrát a vyprávět vám pohádku. Protože roste na paloučku u lesa, ví jak šumí les. Tak dobře poslouchejte.“

Učitelka čte dětem příběh „*Jak šumí les*“ před chatou na trávníku.

(MRAZKOVÁ, D. *Neplač, muchomůrko*. Praha: Albatros 1969)

Po dokončení pohádky pokračuje v četbě dopisu:

„Pampeliška si pro vás připravila na dnešní den několik úkolů:

1. Vezměte si blok a tužku a běžte ke stopě, kde začíná dobrodružná cesta podle barevných fáborků. Půjdete po ní ve skupinách a budete zakreslovat do bloku,

předměty, které do lesa nepatří. Až půjdete zpět, seberete ty předměty, které do lesa nepatří. Zkuste si pak říci, zda jste poznali, kdy byl les veselý nebo smutný. Povídejte si o tom s paní učitelkou a nezapomeňte říci pampeliškám u chaty, co jste ještě zajímavého viděli vaší dobrodružnou cestou lesem.

2. Do papírové mističky, kterou každý z vás najde odpoledne, někde v okolí chalupy, si můžete vložit nějaký přírodní poklad, který vám připomene smutný nebo veselý les.
3. Nezapomeňte si do vašeho kalendáře večer nakreslit pampelišku u lesa. Jsem zvědavý, zda nakreslíte les smutný nebo veselý. Ten kalendář opatrujte, kdo bude mít na konci pobytu všechny "květinové stránky", dostane ode mne a květinových skřítků malý poklad na památku z jarních hor."

Večer po dokreslení prvních obrázků do květinového kalendáře, dočítá učitelka dětem Krakonošův dopis:

„A ještě malá rada na konec. Kdyby se vám zkazilo počasí, stačí říct „tatínkovo“ kouzelné zaklínadlo. Myslivec je můj velký kamarád a já jsem mu ho prozradil za to, že mi pomáhá chránit přírodu. A když jsem dnes kouzelnou holí pozoroval i vás, mé milé děti, jak pomáháte přírodě, staly jste se také mými kamarády.“

Dopoledne:

- poslech pohádky
- chůze lesem po vyznačené cestě barevnými fábory ve skupinkách po čtyřech dětech (mladší + starší) s plněním úkolu z dopisu - eko hra
- rozhovory o zážitcích a poznatcích z lesní dobrodružné cesty

Odpoledne:

- hledání papírové mističky v okolí chaty
- při lesních hrách hledání přírodního pokladu do krabičky, vyprávění si o nálezech (sběratelské aktivity)
- eko hry

Večer:

- zakreslování pampelišky do květinového kalendáře, prohlížení obrázků
- hra HPH Uvijíme věneček
- hodnocení dne, pohádka na dobrou noc

Reflexe: Starší děti se na společné cestě lesem svědomitě postarali o mladší kamarády, povzbuzovali je, čekali na ně, radili se s nimi. Hra na ně měla velký vliv, protože hned odpoledne sbíraly v lese jakékoliv odpadky a okamžitě hlásily, co do přírody nepatří. Velice se posílilo jejich sebevědomí, kdy pocítili úspěch z toho, že danou situaci zvládli i za podmínek, že se museli spolehnout samy na sebe a ještě nést zodpovědnost za svého mladšího kamaráda. Vysvětlili jsme si, že živá a krásná příroda je také u nás v Praze, že ji musíme také chránit a pomáhat jí, ne jenom na horách nebo v jejím zalesněném okolí. Že papír nebo plastová láhev nepatří do přírody ani na horách, ani ve městě.

3. den „Sedmikráskový den“

Cíl: a/ seznamovat děti s některými rostlinami a bylinami rostoucími v horské přírodě a poučit je o jejich využití v léčitelství

- pozorovat vliv slunečního a pošmourného počasí na květenu (zavírání a otevírání květů – pampeliška, sedmikráska...)
- b/ rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj fyzické a psychické zdatnosti při zdolávání náročnějšího horského terénu se zátěží při delší túře přiměřené věku a pohybovým schopnostem dětí

Očekávané výstupy:

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém přírodním prostoru (zvládat přírodní překážky, chůzi, běh v nerovném terénu, základy turistiky apod.)
- osvojit si elementární poznatky o jarní přírodě
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, vnímat hmatem apod.)
- zachytit a slovně a výtvarně vyjádřit své prožitky
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

Hlavní motivace:

3. dopis od Krakonoše:

„Milé děti, dnes vám posílám druhou květinu ze své zahrádky. Jmenuje se sedmikráska a poví vám svou pohádku.“

Učitelka čte dětem pohádku „*O bílé sedmikrásce*“

(OPRAVILOVÁ, E..GEBHARTOVÁ, V. *Rok v mateřské škole*. Praha: Portál 2003.)

„Vaším dnešním úkolem bude, vystoupat až na vysokou horu Medvědin, co nejbliže k mrakům a zavolat několikrát kouzelné zaříkadlo „Ať je krásný sedmikrásný den, mraky pryč, mraky pryč!“ Zkuste cestou pozorně sledovat hlavičky sedmikrásek, dovedou vás až na vrchol hory. Uvidíte z té výšky ten sedmikrásný výhled na celé hory. Zkuste vyjmenovat sedm krás, které vás nejvíc zaujme. Večer si je pak můžete nakreslit do vašeho kalendáře a nezapomeňte ani na sedmikrásku.“

Dopoledne:

- poslech pohádky
- horská „túra“ s výstupem na horu Medvědin
- slovní a sluchové hádanky
- pozorování okolní přírody, vyprávění o tom, co vidíme, co nás nejvíce zaujalo

Odpoledne:

- tvořivé hry s přírodním materiálem
- honičky, schovávačky, PH Na kukačku

Večer:

- zakreslování zážitků ze sedmikrásového dne do květinového kalendáře
- hodnocení obrázků, vyprávění nad obrázky

- zpěv písní s kytarou o jarních květinách
- pohádka na dobrou noc

Reflexe: Dnes měly děti možnost poznat na vlastní kůži proměny jarního počasí na horách. Při výstupu na horu Medvědin bylo zataženo, hlavičky sedmikrásek byly zavřeny a jakmile jsme k poledni vystoupali nad mraky, vysvitlo sluníčko. Všichni zdolali výstup bez větších obtíží, nikdo si nestěžoval, neplakal. Zřejmě mělo vliv na dobrou psychiku dětí aktivní pozorování přírody za chůze, rozhovory o nahodilých jevech, zpěv písní a recitování známých básní o jarní přírodě a zvířatech. Některé děti překvapily vyprávěním svých zážitků z cest do přírody s rodiči a sourozenci. Jsou šťastné, když je někdo vyslechne, když někdo reaguje na jejich projevy.

4. den „Tulipánový den“

- Cíl:** a/ vést děti k rozumnému a citlivému vztahu ke všemu, co žije, chránit přírodu a pomáhat jí
- vytvářet a upevňovat principy ekologického myšlení a jednání
- b/ rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj pohybových schopností a dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky

Očekávané výstupy:

- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých hrách s přírodním materiálem
- spolupracovat, pomáhat si, respektovat jeden druhého
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, vnímat hmatem apod.)
- zachytit a slovně a výtvarně vyjádřit své prožitky
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

Hlavní motivace:

4. dopis od Krakonoše:

„Milé děti, dnes si s vámi bude celý hrát tulipán. Nejdříve vás naučí kratičkou básničku.“

*Tulipán je kolibka pro pět malých broučků,
úsměv mojí maminky, slunce na paloučku.*

„Ale jak samy vidíte, sluníčko se schovalo za mraky, protože se nemohlo dívat na to, jak jedna holčička ublížila broučkovi a několik kluků porušilo pravidla na chatě. Navíc mi utekl z komory silný vítr a broučkům poničil některé domečky v lese. Moc vás prosím, jděte do lesa nad chalupou a postavte jim nové domečky z trávy, z klacíků, z mechu..., vy moji malí ochránci přírody. Pan tulipán vám pak za odměnu připraví s broučky lesní barevnou hru. Děkuji vám za pomoc, váš Krakonoš.“

Dopoledne:

- práce s básní Kolíbka
- stavby domečků pro skřítky z přírodního materiálu
- hledání broučků a hmyzu, pozorování jejich charakteristických znaků ve sklenici, vpuštění tvorů do nových domečků
- pozorování okolní lesní přírody, vyprávění o tom, co vidíme, slyšíme, co nás nejvíce zaujalo

Odpoledne:

- „Barevná hra pana tulipána“ – děti se losováním za pomoci obrázků broučků rozdělí do několika skupin, kdy je ke každé skupině vylosována také vedoucí učitelka; každé družstvo připraví pro ta další krátkou dobrodružnou cestu nízkým lesním porostem; kromě orientačních značek se symbolem svého družstva (berušky, mravenci, tesařici, roháči, pavouci apod.) zadávají děti ostatním několik úkolů na téma jejich druhu hmyzu, pavouků apod. např.: Kolik nohou má pavouk? Prolezete touto pavučinou? Nesmíte však vzbudit pana domácího!; Zazpívejte píseň o berušce. Kolik má teček beruška, zkus najít tolik kamínků, šišek apod. na závěr se všechna družstva sejdou na předem smluveném stanovišti a hodnotí průběh hry, na závěr dostanou všichni zúčastnění sladkou odměnu.

Večer:

- zakreslování zážitků z tulipánového dne do květinového kalendáře
- opakování básně
- hodnocení obrázků, vyprávění nad obrázky
- volné hry dětí na pokojích
- pohádka na dobrou noc

Reflexe: Při hodnocení dne se skoro všechny děti jednoznačně shodly v tom, že se jim z celého dne nejvíc líbilo pozorování broučků a dalšího hmyzu ve sklenici a barevná odpolední hra. Velkými pozorovacími úlovkami byly stonožky, které většina dětí znala pouze z loga naší mateřské školy. S ještě větším zájmem a zaujetím stavěly děti domečky pro tyto živé tvory. Stavěly bez pomoci učitelky většinou ve dvojicích, někdo také sám. Při přípravě broučkových cest děti aktivně spolupracovaly při vymýšlení otázek a volbě cesty. Poskytli jsme jim dostatek prostoru pro sebevyjádření a seberealizaci. Sympatické bylo sledovat, jak si při náhodných setkáních družstva vyměňovala poznatky a vzájemně si radila. Elementárních poznatků ze života hmyzu děti získaly za tento den více než za několik dní v Praze.

5. den „Pomněnkový den“

Cíl: a/ pozorovat náhlé změny počasí ve vyšších horských polohách

- naučit děti orientovat se v přírodním horském prostředí za pomoci turistických značek, mapy, ale i za účasti přírodních znaků a jevů (letokruhy na pařezu, lišejníky, apod.)
- poznat a pojmenovat několik jarních rostlin v blízkosti vodních toků

b/ posilovat zdravou fyzickou vůli při chození v nerovném terénu se zátěží

Očekávané výstupy:

- osvojit si elementární poznatky o jarní horské přírodě
- mít povědomí o významu životního prostředí (přírody) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny ve volné přírodě i v blízkém prostředí, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, vnímat hmatem apod.)
- zachytit a slovně a výtvarně vyjádřit své prožitky
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

Hlavní motivace:

5. dopis od Krakonoše:

„Milé děti, dnes vás pozve pomněnka na dlouhou cestu po hřebeni hor podle mapy a turistických značek. Protože je to květinka, která má ráda vlhko a roste většinou u vody, půjde s vámi kolem potůčků, vodopádů až k prameni Labe. Pozorně se dívejte, jaké další rostlinky se nacházejí v blízkost vod, jací broučci nebo další hmyz má také rád vodu. Když někde objevíte znečištěný potůček, nebo studánku, pomozte je pomněnkovým vilám vyčistit, aby se v nich mohla příroda vzhlížet jak v tom nejčistějším zrcadle. Také zvířátka vám jistě poděkují za chutnou a čistou vodu. Přeji vám šťastnou cest a děkuji za pomoc. Podívám se na vás svým kouzelným dalekohledem, možná se také někde vysoko na hřebenech hor setkáme. Váš Krakonoš.“

Dopoledne:

- spontánní pohybové a tvořivé hry v okolí chalupy podle výběru dětí
- hry u potůčku – pouštění listů, stvolů trav a klacíků po vodě
- poslech pohádky O Pomněnce

Odpoledne:

- „túra“ k prameni Labe kolem Pančavských vodopádů a Labské boudy po skupinách se svými učitelkami
- pozorování vodních toků a života kolem nich
- eko hry, vyprávění o vodních ekosystémech

Večer:

- zakreslování zážitků z pomněnkového dne do květinového kalendáře
- vyprávění nad obrázky, hodnocení prožitého dne
- volné hry dětí na pokojích
- pohádka na dobrou noc

Reflexe: Měli jsme štěstí, že nás opravdu pomněnka provázela celou cestou až k prameni Labe. Jelikož jsme šli po hřebeni hor podél vodních toků, břehy byly promodralé těmito rostlinami. Děti se vžily do pohádkového příběhu, vyhledávaly

a samy upozorňovaly na pomněnky. Každý si jejich název bezpečně zapamatoval, i když se mu to v Praze příliš nedařilo. Vhodné bylo, se na tak dlouhou cestu rozdělit do skupin (20 dětí + 2-3 učitelky). Každá skupina měla svůj klid a prostor pro tempo chůze a vlastní pozorování okolní přírody. Všichni cestu zvládli, i ty nejmladší děti. Jelikož děti našly cestou po hřebeni hor také fialky, zareagovaly jsme na tuto skutečnost a připravily pro ně na druhý den fialkový dopis od Krakonoše.

6. den „Fialkový den“

Cíl: a/ pozorovat a vnímat rozdíly mezi horskou a pražskou sídlištní architekturou, vnímat rozdíly město - horská vesnice
b/ posilovat zdravou fyzickou vůli při chození v nerovném terénu se zátěží

Očekávané výstupy:

- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, vzájemné souvislosti mezi nimi apod.)
- dodržovat předem dohodnutá pravidla
- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat
- vidět na druhém, co umí, co se mu daří, být ochoten mu v pravý čas pomoci, sblížit se s druhým
- zachytit a slovně a výtvarně vyjádřit své prožitky

Hlavní motivace:

6. dopis od Krakonoše:

„Milé děti, poprosila mě malá fialka, když vás včera viděla, jak jdete k prameni Labe a slyšela vaše zpívání a vyprávění, aby si s vámi mohla dnes hrát. Že vás chce pozvat do pohádky „O prázdné chalupě“. Připravila pro vás lesní barevnou cestu odvahy, po které dojdete ve dvojicích k prázdné zakleté chalupě, u které vás možná čeká malý poklad. Po obědě vás pošle fialka podle turistických značek do horského městečka Špindlerova Mlýna. To proto, abyste viděli rozdíl ve stavbách domů v horském městě a v Praze. Pozorně se dívejte a povídejte si o všem s paní učitelkami. Také na této cestě vás bude čekat spousta překvapení. Těšte se! Krásný den s fialkou vám přeje váš Krakonoš.“

Dopoledne:

- poslech pohádky „*O prázdné chalupě*“ (KOPECKÁ, Z. *Špalíček pohádek*. Brno: CENTA spol. s r. o. 2005.)
- vysvětlení pořekadla: *Kdo se bojí, nesmí do lesa*
- dobrodružná cesta ve dvojicích k zakleté chalupě po označené lesní cestě barevnými fábory; děti si cestou musí zapamatovat 4 obrázky, které uvidí

na stromech a ty pak vyjmenovat učitelce převlečené za stařenu v cíli u chalupy k získání pokladu (perníčku); pokud si děti všechny obrázky správně nezapamatují, položí jim ještě několik otázek sama učitelka, např.: Jak se jmenuje strom před tebou? Vyjmenuj alespoň 2 lesní zvířátka, apod.

- hodnocení hry

Odpoledne:

- výlet do Špindlerova Mlýna podle turistických značek, u každé značky si děti vymýšlejí úkoly a otázky s pomocí učitelek, které pak plní, např.: hod 3 šiškami do stromu, hod 3 šiškami do kruhu sestaveného z kamení, pojmenování 3 listnatých a 3 jehličnatých stromů, zpěv písně o lesním ptáčkovi nebo zvířátku, báseň o jarní kytice, pohádka z lesa, sestavení obrázku z klacíků apod.
- návštěva bazénu v hotelu Bedřichov ve Špindlerově Mlýně, koupání
- procházka Špindlerovým Mlýnem s pozorováním architektury, návštěva informačního střediska, rozhovory na téma horské městečko
- jízda lanovkou zpět na Horní Mísečky

Večer:

- zakreslování zážitků z fialkového dne do květinového kalendáře
- vyprávění nad obrázky, hodnocení prožitého dne
- pohádka na dobrou noc

Reflexe: Na dobrodružnou lesní cestu se děti rozdělily do dvojice mladší a starší kamarádi. Nikdo nenaznačoval strach nebo větší obavy. Učitelky byly rozmístěny v určitých úsecích tak, aby cesta byla pro děti bezpečná. Občas některé dvojici pomohly při určení správného směru cesty. Pro děti byla tato hra náročnější v tom, že musely převzít při rozhodování a řešení problému zodpovědnost samy za sebe, popř. za druhého, musely se samostatně orientovat v méně známém prostoru, zapamatovat si obrázky, překonat obavy. Všichni došli do cíle a měli radost ze zvládnutí a překonání určitých obav. Z odpoledního výletu do Špindlerova Mlýna měly děti největší zážitek z koupání v hotelovém aqua parku a jízdy lanovkou. Děti dodržovaly předem dohodnutá pravidla, vždy na první upozornění nebo varování uposlechly. Bez přítomnosti rodičů si děti uvědomovaly svou samostatnost, chovaly se zodpovědně, uvědomovaly si své možnosti a limity.

7. den „Krakonošova kytička na rozloučenou“

Cíl: a/ vnímat skupinu od jednotlivce až ke společnému soužití, těšit s z přináležitosti ke skupině a ze společných her a poznání
b/ rozvíjení pohybových dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky při pohybových hrách a činnostech a manipulaci s přírodním materiálem

Očekávané výstupy:

- přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat
- vyjádřit svůj názor, návrh, nápad, přispívat svou aktivní účastí ke společnému programu
- zorganizovat hru, spolupracovat s ostatními

- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s hudbou
- zachytit a slovně a výtvarně vyjádřit své prožitky
- uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky a zážitky

Hlavní motivace:

7. dopis od Krakonoše:

„Milé děti, dnes je pro vás slavnostní den. Děti na celém světě mají svátek – je Den dětí, a proto si s vámi chtějí hrát všechny kytičky z Krakonošovy zahrádky. Ale dnes si můžete vy samy vybrat, na co si s nimi budete hrát a jaké úkoly společně plnit. Odpoledne na vás čeká barevný květinový karneval. Posílám už za vámi tu nejlepší ptačí kapelu. Možná se na vás přileti podívat i vaše dobrá kamarádka sojka. Roznáší tu veselou zprávu o vašem barevném svátečním dni po celém Krakonošově království. Také se těšte na večer, připravil jsem pro vás sladké překvapení na rozloučenou. Bude se nám všem, mně, zvířátkům, broučkům, ptáčkům, květinám, pařezovým skřítkům, potůčkovým vilám, kořenovým dědečkům po vás moc stýskat. Jste moc hodné děti - velcí pomocníci a ochránci přírody. Doufám, že se za námi zase někdy přijedete podívat. Loučí se s vámi váš Krakonoš.“

Dopoledne:

- návrhy dětí na dopolední společné hry a činnosti
- hry a činnosti dětí podle jejich výběru

Odpoledne:

- karnevalová veselice s diskotékou a společenskými hrami, zpěv s kytarou
- návštěva Krakonoše s vyprávěním zážitků z pobytu
- spontánní pohybové aktivity dětí podle výběru u chaty
- tvořivé hry dětí s přírodním materiálem v blízkosti chaty

Večer:

- zakreslování zážitků z barevného květinového dne do květinového kalendáře
- vyprávění nad obrázky, hodnocení prožitého dne
- zmrzlinový pohár od Krakonoše na rozloučenou
- pomoc při balení osobních věcí do cestovních zavazadel
- pohádka na dobrou noc

Reflexe: Děti navrhovaly činnosti dopoledního programu jako například: hrát si s míči, kroužky, švihadly a padákem na běžeckém stadionu, stavět domečky broučkům, pozorovat broučky ve sklenici, jít cestu podle fáborků, jít večerní cestu podle světýlek. Děti při své volbě vycházely především z předchozích příjemných prožitků a zážitků, z činností, které se jim líbily a posílily jejich sebevědomí. Také při vyprávění s Krakonošem si učitelky zaznamenávaly činnosti a hry, které děti nejvíce zaujaly a naopak ty, ze kterých měly děti smíšené pocity, aby na ně v budoucnu mohly zareagovat. Při světýlkové večerní hře se děti rozdělily podle odvahy na ty, které šly úplně samy, pak na dvojice, trojice a skupiny s paní učitelkou. Světýlková hra měla velký kladný ohlas.

8. 4 Projekt letní školy v přírodě u moře „Letní mořská olympiáda“

Základní charakteristika: Tento projekt byl určen pro týdenní pobyt dětí a rodičů ve škole v přírodě u moře v červnu, v italském letovisku Cesenatico. Cíle a výchovně vzdělávací obsah projektu „Letní mořská olympiáda“ vycházely z integrovaného bloku ŠVP PV s názvem „S létem do pohádky,“ z obsahových témat „Letní počasí“ a „Olympiáda a letní sportovní hry“.

Námětem pro letní projekt se stala olympiádase z toho důvodu, že jsme reagovali na letní olympijské hry v Pekingu. Hráli jsme si na sportovce v mateřské škole již před odjezdem k moři. Celá škola žila olympiádou.

Mateřská škola Bendova pořádala na začátku měsíce června olympijské hry pro ostatní mateřské školy z obce jako nominaci pro postup do celopražského kola, kterého se pak jako vítěz prostřednictvím malých sportovců zúčastnila. „Letní mořská olympiáda“ byla takovým završením školního roku a těšením se na prázdniny a společné dovolené.

Činnosti v projektu jsou motivovány verši Jiřího Žáčka z knihy *Ahoj, moře*. Určitá osnova projektu byla nastíněna včetně hlavních a dílčích cílů a kompetencí, ale opět byl ponechán prostor pro nápady a návrhy dětí a rodičů.

Hlavní cíle: a/ prakticky poznat letní období a využít jej pro sportovní a naučné

Činnosti

b/ podporovat rozvoj fyzické a psychické zdatnosti dětí v exotických podmínkách, vzdálených od rodné země

Dílčí vzdělávací cíle:

- prakticky poznávat některé druhy letních sportů, rozvoj pohybových dovedností – plavání, pohyb ve vodě a v písku
- rozvoj a užívání všech smyslů
- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví
- rozvíjení slovní zásoby o nová slova jako např.: maják, přístav, krab, mořská řasa, racek, vodní skútr, apod.
- posilování přirozených poznávacích citů při spontánních hrách u moře
- rozvoj tvořivého myšlení, řešení problémů
- poznávání sebe sama, získávání sebevědomí
- rozvíjení prosociálních postojů ve věkově smíšené skupině lidí
- vytváření povědomí o existenci jiných kultur a národností
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

Očekávané výstupy:

- vnímat rozdíl mezi vodou slanou a sladkou
- seznamovat se s vlastnostmi písku, vody a kamene
- poznat některé mořské živočichy
- poznat a pojmenovat některé mořské a přímořské rostliny a dřeviny
- seznámit se se způsobem života lidí v přímořských oblastech (rybolov)

- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (při plavání apod.)
- ovládat dechové svalstvo při plavání a hrách ve vodě
- zvládat jemnou motoriku při práci s přírodním materiálem
- mít potřebu chránit si své zdraví v extrémních podmínkách (mít dostatečný přísun tekutin, mazat se opalovacími krémy s ochrannými faktory, nosit sluneční brýle)
- zvládnout sebeobsluhu, postarat se o sebe a své osobní věci
- naučit se nazpaměť krátké texty, úmyslně si zapamatovat a vybavit
- dokázat vyprávět zážitky z naučných výletů, popř. je zaznamenat kresbou
- naučit se několik základních slov v cizím jazyce (v italštině)
- využívat spolupráce a tvořivosti při hrách s pískem a přírodním materiálem
- dodržovat dohodnutá bezpečnostní pravidla při koupání v moři
- být ohleduplný k druhému
- vyjádřit souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují
- odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.
- těšit se z hezkých a příjemných zážitků
- vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi
- podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat

Místo pobytu: Itálie, Cesenatico, středisko Belleli

Délka realizace: 1 týden

Počet dětí a jejich věk: 16 dětí ve věku 5-7 let samostatně jedoucích, 3 starší sourozenci 12ti let, 6 dětí ve věku 7- 8,5 let, které v minulých letech také docházely do mateřské školy Bendova, 9 mladších dětí od 2,5 let, které jely v doprovodu rodičů.

Jako dozor: Jako pedagogický dozor byla přítomna paní ředitelka a dvě učitelky, z nichž jedna, která zde měla nejvíce dětí ze své třídy.

Spolupráce s rodiči: Podobně jako před odjezdem na lyžařský výcvik byly rodiče pozváni na informativní schůzku. Konala se měsíc před odjezdem k moři a na programu bylo seznámení rodičů s místem pobytu, s hlavním tématem, s možnými výlety, s kapesným dětí, s vybavením k letnímu pobytu oblečením, hračkami, jídlem na cestu, apod.

Domlouvalo se také ubytování všech účastníků na jednotlivé pokoje a jejich usazení na cestu v autobuse, aby se tak předešlo určitým neshodám. Rodiče si mohly zapůjčit DVD z předchozího pobytu z toho samého střediska, do kterého se opět pro kladné ohlasy škola vydává, aby se doma v klidu se svým dítětem seznámily s prostředím a s činnostmi, které zde probíhaly. Ředitelka spolu s učitelkami ochotně zodpovídaly dotazy všech rodičů a snažily se je ujistit, že bude o jejich samostatně jedoucí dítě mateřsky postaráno. Na závěr podepsali rodiče plnou moc, že svěřují učitelkám své dítě pro zahraniční pobyt.

Vstupní diagnostika: Význam slova „olympiáda“ si některé děti vyzkoušely tzv. na vlastní kůži, když stály nastoupené pod vlajkou mateřské školy při zahájení obecního a celopražského sportovního setkání, když jako družstva zdolávala jednotlivé sportovní

disciplíny, když získaly medaili a diplomy na památku. Děti z rozhovorů, prohlížení obrázků a poslechu úryvků z tisku věděly, že ti nejlepší sportovci odjíždějí reprezentovat svou zem.

Nad fotografiemi z ozdravného pobytu u moře v roce 2007 děti vzpomínali na své zážitky a sdělovali ostatním, v kterých stále ještě panovala nejistota z dalekého odloučení od rodičů, na co se mohou těšit. Vzpomněly si na větší mořské vlny, na návštěvu delfinária, na cestu lodí, na návštěvu zábavného parku italských miniatur, na večerní procházky pláží se zmrzlinou, na závody na nafukovacích. Také ostatní děti, které ještě s mateřskou školou u moře nikdy nebyly si dokázaly vybavit postavu potápěče, lodě, v přístavu, delfina velrybu, což dokazovaly jejich kresby na téma „Moře“.

Opět jsme vycházely z schopností, dovedností, znalostí dětí, z jejich zájmu o nová poznání a dobrodružství a snažily se je obohatit s ohledem na jejich individuální vývoj.

Činnosti k tématu:

Na pláži:

- stavby z písku např. pro překážkový běh
- pohybové hry – honičky, přetahovaná, míčové hry, petang
- relaxační cvičení
- dechová cvičení, zpěv s kytarou, hra na flétnu(vhodné brzy ráno nebo večer)
- pozorování živočichů pohybujících se v písku a mezi kameny hrou „Na potápěče“
- spontánní tvořivé hry dětí s pískem a vodou
- různé pokusy a experimenty
- pozorování a malování mořské scenérie, kresba na základě zážitků z výletů, apod.

Ve vodě:

- plavání
- pohybové hry ve vodě – honičky, podplavávání, házení míčem, hry s vodou – přelévání, cákání, atd.
- potápění, lovení do sítěk
- přeskokování vln, utíkání před vlnou
- spontánní pohybové hry dětí ve vodě
- pouštění lodiček vyrobených z kůry nebo papíru
- experimenty s vodou
- jízda na nafukovacích

Na hřišti:

- pohybové hry, míčové, s padákem
- společenské hry, hry na posílení spolupráce dětí ve skupině
- spontánní hry dětí
- zdolávání překážkové dráhy

Na procházce přímořským letoviskem:

- poznávání kultury lidí v této zemi, porovnávání rozdílů architektury zde a doma v Praze
- procházka přístavem, rybářským trhem, atd.
- poznávání některých rostlin
- ochutnávka zmrzliny nebo italské kuchyně
- nakupování dárečků domů s využíváním některých italských slovíček
- kreslení obrázků z výletu do tzv. „Cestovního deníčku“

1. den „Ahoj, moře!“

Cíl: a/ naučit se orientovat v novém prostředí a jeho okolí
b/ vymyslet sportovní disciplíny pro závěrečnou mořskou olympiádu

Očekávané výstupy:

- zvládnout běžné způsoby pohybu v přírodním prostředí, orientaci v méně známém prostoru
- mít potřebu chránit si své zdraví v extrémních podmínkách (mít dostatečný přísun tekutin, mazat se opalovacími krémy s ochrannými faktory, nosit sluneční brýle)
- zvládnout sebeobsluhu, postarat se o sebe a své osobní věci
- naučit se nazpaměť krátké texty, úmyslně si zapamatovat a vybavit

Dopoledne:

- ráno v autobuse se děti učí báseň „*Ahoj moře*“ (Žáček 1980, s. 7)

*Ahoj, moře tak mě tady máš!
Budem kamarádi?
Přichystáš mi pláž?
Ukaž mi co umíš!
Ještě dnes na lochnesce vln mě pěkně svez!*

- ubytování, seznámení se s novým prostředím
- vybalování věcí, ukládání do polic
- přivítání se s mořem, seznámení dětí se základními pravidly bezpečného chování

Odpoledne:

- společné vymýšlení sportovních disciplín - předškolní děti, školní děti i rodiče
- vytyčení společných pravidel pro pobyt u moře
- spontánní hry dětí v moři i v písku (plavání, stavby z písku, sběr mušlí, apod.)

Večer:

- zpívánky u moře s kytarou
- pohádka na dobrou noc „*Jak krab Kapínek doháněl ztracené spaní*“ (Ledvinková 2001, s. 4-5)

Reflexe: Ubytování všech proběhlo bez problémů. Děti byly rozmístěny na pokoje podle přání. Většinou sourozenci spolu a mladší děti se staršími.

Stejně jako v zimní škole v přírodě za spoluúčasti rodičů bylo důležité stanovit si základní pravidla společného soužití jako např.: harmonogram stolování, bezpečnost na pláži i v moři, předávání dětí od rodičů učitelkám na společné hry, dodržování pitného režimu, mazání se ochrannými krémy, apod.

Disciplíny, na kterých se všichni dohodli jsme zapsali a spolu s piktogramy pravidel je vyvěsili na viditelné místo na chodbě. Domluvili jsme si, že každý den budou děti „trénovat“ disciplíny na závěrečnou olympiádu. Za splnění dostanou mušličku, kterou si navléknou na šňůrku. K těmto cennému náhrdelníku pak přibude v den olympiády ještě medaile. Jaká disciplína se bude provádět se děti dozvědí každé ráno nebo odpoledne v obří mušli na pláži pod můstkem plavčíka.

Disciplíny pro mořskou olympiádu:

- Stavby z písku s využitím mušlí a vody.
- Čvachtání, stříkání, běh mělčinou.
- Překážková dráha ve vodě i na suchu.
- Potopení hlavy pod překážkou.
- Vylovení předmětu.
- Hod a chytání míče ve vodě a na suchu.
- Závod v jízdě na vodních nafukovacích od mety k metě.
- Uplavat úsek od mety k metě podle věku a schopností (s kruhem nebo bez).
- Naučit se italsky pozdravit, poděkovat a napočítat do pěti, starší děti do deseti.

2. den „Na pláži“

Cíl: a/ rozvoj pohybových dovedností – plavání, pohyb ve vodě a v písku
b/ rozvoj tvořivých dovedností a spolupráce při hrách s přírodním materiálem

Očekávané výstupy:

- vnímat rozdíl mezi vodou slanou a sladkou
- seznamovat se s vlastnostmi písku, vody a kamene
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (při plavání apod.)
- ovládat dechové svalstvo při plavání a hrách ve vodě
- zvládat jemnou motoriku při práci s přírodním materiálem
- využívat spolupráce a tvořivosti při hrách s pískem a přírodním materiálem
- dodržovat dohodnutá bezpečnostní pravidla při koupání v moři
- být ohleduplný k druhému

Dopoledne:

- ráno běh po pláži s malou rozcvičkou
- motivační báseň „*Na pláži*“ (Žáček 1980, s. 10)

*Vítr oře moře z dálky do dálky, vyorává mořské korálky.
Ráno najdeš lastury a mušle v písku.
V mušli zpívá moře.
Můžeš si ty písničky opsat do notýsku.
Dej si mušli k uchu. Slyšíš?
Jsou to písničky rybi: V mušli šumí moře, ale slova chybí.*

- plnění disciplíny „Čvachtání, stříkání, běh mělčinou“
- spontánní hry ve vodě a s vodou

Odpoledne:

- plnění disciplíny „Stavby z písku s využitím mušli a vody“ – jednotlivci, sourozenci, dvojice, skupinky, rodiče a děti
- vyhodnocení staveb
- honičky ve vodě i na suchu jednotlivě, ve dvojicích, běhání za ruce ve dvojicích, trojicích, dítě a rodič, apod.

Večer:

- procházka do města na zmrzlinu a pro pohled rodičům
- pohádka na dobrou noc „*Jak mořský koník Šimik vyskočil*“ (Ledvinková 2001, s. 25-27)

Reflexe: Ráno před snídaní se nikomu nechtělo běhat. Když děti uviděly po odlivu v písku takové mušličkové bohatství, skládala se rozcvička pouze z předklonů. Odvážnější děti si zahrály na ochránce přírody tím, že vracely vyvržené kraby zpět do moře

Do tréninkového plnění prvních disciplín se zapojily všechny děti. Přišly je povzbuzovat i některé maminky. Při čvachtání a stříkání se aktivně mezi děti zapojili i tatínkové. Ve skupině dětí se nenašel nikdo, kdo by měl vážnější obavy nebo strach z vody. Zřejmě je to tím, že jezdí mateřská škola v průběhu celého roku do plaveckého bazénu, kde se děti seznamují formou her s vodou a získávají první plavecké dovednosti.

Stavby z písku vytvářely děti individuálně (převážně školáci), ve dvojicích nebo skupinkách děti předškolního věku a ti nejmladší za pomoci rodičů. Některé maminky sledovaly své ratolesti z lehátka občas jim pomohly slovní radou. Učitelka zde byla v roli pozorovatele nebo pomocníka, pouze však na přání dětí. Nejdéle se tvořením z písku zabývaly školní děti. Jejich stavby byly pečlivě zdobeny mušlemi a vykazovaly sebemenší detaily. Některé z mladších dětí školáky se zaujetím pozorovaly a nenápadně se přidaly s malou pomocí. Zvláště se takto projevovali jedináčci, kteří ve starších kamarádech viděli svůj velký vzor. Při hře s přírodním materiálem se děti seznámily s vlastnostmi mokrého a suchého písku, kamene, mušli. Zjistily, jak se staví ze suchého písku, jak z mokrého, jak reaguje v jejich stavbách voda na pisečný podklad, apod. Rozvíjely nejen své tvořivé schopnosti, ale získávaly také kompetence k řešení problémů, kompetence k učení a také sociální a personální kompetence.

3. den „Slunce nad mořem“

- Cíl:** a/ rozvoj a užívání všech smyslů při pokusech s mořskou vodou
b/ rozvoj hrubé motoriky – lokomočních a manipulačních dovedností při hrách s míčem ve vodě a na suchu

Očekávané výstupy:

- seznamovat se s vlastnostmi písku, vody a kamene
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (při plavání apod.)
- házet míč horním obloukem do dálky, do výšky, apod.
- mít potřebu chránit si své zdraví v extrémních podmínkách (mít dostatečný přísun tekutin, mazat se opalovacími krémy s ochrannými faktory, nosit sluneční brýle)
- experimentováním s vodou zjistit, že se slaná voda vypařuje a zůstanou po ní krystaly soli

Dopoledne:

- ráno běh po pláži s malou rozcvíčkou
- motivační báseň „*Slunce nad mořem*“ (Žáček 1980, s. 8)

*Slunce ráno vstává, když ty ještě spíš.
Stoupá jako balón, šplhá výš a výš.
Hřeje, žhne a peče, svítí vesele, jako kdyby byla pořád neděle.*

- plnění disciplíny „Hod a chytání míče ve vodě a na suchu“
- spontánní hry ve vodě a s vodou s míči

Odpoledne:

- experimenty s mořskou vodou – odpařování vody z talířku- z uzavřené sklenice – pozorování- porovnávání
- rozhovory na téma „Sluneční záření u moře“ (sluníčko nám dá pěknou opálenou barvu – porovnávání části zakryté pokožky pod plavkami a nezakryté části pokožky, posílí kosti a pomůže vytvořit vitamín D pro jejich sílu, pozor na úpal, apod.)
- kreslení sluníček do písku na pláži klacíky, dozdobení klacíky, mušlemi, kamínky

Večer:

- hry na hřišti s míči: Kdo vyhodí výš balón? Přehod' mě! Tref se do obruče! Kdo dál? Malý fotbálek. Vybíjená. Na jelena.
- zpívánky na pláži s kytarou a flétnou na dobrou noc o sluníčkách

Reflexe: V dnešní disciplíně děti procvičily hod horním obloukem na cíl ve vodě i na suchu. Větší problém byl správný postoj a švih paží při hodu do dálky u starších dětí. Budeme nadále procvičovat. Obtížnost provedení disciplíny byla s přihlédnutím k vývojovým a věkovým schopnostem dětí. Mladší děti měly větší míče a kratší vzdálenost na házení, starší pak menší míče a delší vzdálenost. Největší radost měly děti

z toho, když mezi ně do vody vhodil jeden tatínek plný koš tenisových míčků. Děti házely do výšky, potápěly míčky, házely si ve dvojicích, „koulovaly“ se s nimi a vymýšlely další činnosti. Samy si pak vymýšlely disciplíny s tenisovými míčky na plážovém hřišti. Starší děti organizovaly ty mladší, které se nechaly a svědomitě reagovaly na jejich nabídky.

Při pokusech s vodou děti spolupracovaly se zájmem. Získávaly další kompetence k učení.

4. den „ Námořníci“

Cíl: a/ prakticky poznávat některé druhy letních sportů, rozvoj pohybových dovedností
- plavání, pohyb ve vodě a v písku
b/ seznamovat se s prací lidí v přímořských letoviscích

Očekávané výstupy:

- seznámit se se způsobem života lidí v přímořských oblastech (rybolov)
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (při plavání apod.)
- ovládat dechové svalstvo při plavání a hrách ve vodě
- dodržovat dohodnutá bezpečnostní pravidla při koupání v moři
- být ohleduplný k druhému

Dopoledne:

- ráno běh po pláži s malou rozcvičkou
- motivační báseň „*Námořníci*“ (Žáček 1980, s. 24)

Námořníci v pruhovaném tričku nastupují ráno na rozcvičku.

Námořníci musejí mít páru, aby mohli šplhat po stožáru.

Zvednou kotvy, napnou plachty vzhůru, vydají se na zámořskou túru.

Možná by mě mezi sebe vzali podívejte, jaké já mám svaly!

- plnění disciplíny „Překážková dráha ve vodě i na suchu“
- spontánní hry ve vodě s pěnovými tubusy, s kruhy a vodními hračkami

Odpoledne:

- pozorování a pojmenování letních druhů sportů v okolí (plavání, plážový volejbal, windsurfing, plachtění na plachetnicích, apod.)
- plnění disciplíny „Uplavat úsek od mety k metě podle věku a schopností“ (s nafukovacími křídélky, s destičkou, s kruhem nebo bez něj)
- plavání v moři s honičkami, podplouváním
- tvořivé hry v písku

Večer:

- společenské hry a pohybové činnosti podle volby dětí
- pohádka s písničkou na dobrou noc „*Chobotnice Alice a velryba*“ (Ledvinková 2001, s. 22-23)

Reflexe: Do tréninku dnešních disciplín se zapojili také rodiče, kteří drželi překážky ve vodě a povzbuzovali malé sportovce. Opět byla obtížnost přizpůsobena individuálním schopnostem dětí, které si mohly zvolit, jaká dráha jim bude vyhovovat, na co se cítí. Když děti zdolaly jednoduchou dráhu, měly možnost vyzkoušet si obtížnější variantu. Touto metodou posloupnosti od jednoduššího po složitější si uvědomovaly své možnosti i limity, učily se hodnotit své osobní pokroky a posilovaly své sebevědomí.

Při pozorování okolí a motivačních hrách se děti naučily pojmenovat některé druhy letních sportů.

Večer hrála většina starších dětí míčové hry a mladší si kreslily nebo šly spát.

5. den „Přístav“

Cíl: a/ seznamovat se s architekturou přímořského letoviska a s významem přístavu
b/ rozvíjet hrubou motoriku - lokomočních dovedností při pohybu ve vodě na vodních nafukovacích

Očekávané výstupy:

- seznámit se se způsobem života lidí v přímořských oblastech (v přístavu)
- vnímat rozdíl mezi architekturou v Praze a u moře
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (při jízdě na vodním nafukovadle, apod.)
- ovládat dechové svalstvo při plavání a hrách ve vodě
- dokázat vyprávět zážitky z vycházky do přístavu, zaznamenat je kresbou
- dodržovat dohodnutá bezpečnostní pravidla při koupání v moři

Dopoledne:

- ráno běh po pláži s malou rozcvíčkou
- motivační báseň „Přístav“ (Žáček 1980, s. 56)

*Lodě které kotví v řadě u mola,
plují kolem světa – kolem dokola.
Lodě z Dubrovniku, z Athén, z Benátek,
dovezte mě na kraj světa a zas nazpátek!*

- plnění disciplíny „Závody v jízdě na vodních nafukovacích od mety k metě“
- spontánní hry ve vodě s pěnovými tubusy, s kruhy a vodními hračkami

Odpoledne:

- vyrábění lodiček z kůry, z polínek, z papíru a jejich pouštění a závody v moři
- experimenty s různým druhem materiálu: plave- neplave
- hry ve vodě: na rychlé lodě, pomalé lodě, na barevné lodě, na lodičky – jednotlivci, na zaoceánské lodě – děti se spojí do skupin, apod.

Večer:

- vycházka do přístavu, pozorování lodí a jejich kresba
- výstava výtvarných prací
- zpívanky s námořnickou tematikou za doprovodu kytary na dobrou noc

Reflexe: Mezi nejoblíbenější vodní nadnášela pro dětské hry v moři patří nafukovací matrace, pěnové tubusy, surfování dětské desky a nafukovací ryby nebo křesílka. Vždy je důležité dbát na bezpečnost dětí při jejich pohybu ve vodě a v některých případech usměrňovat i jejich chování. Některé děti ve víru radosti z vodních radovánek nedokáží brát ohledy na druhé slabší jedince a vcítit se do jejich obav. Právě prostřednictvím pohybových, tvořivých a sociálních her, ve ztížených podmínkách při odloučení dětí tak daleko od domova, v nich vytváříme a rozvíjíme prosociální postoje.

Na večerní vycházce přístavem děti se zaujetím sledovaly různé druhy lodí. Soustředěně naslouchaly jednomu z tatínků, který jim vyprávěl zážitky z rybolovu. Také měly možnost nahlédnout do bedýnek jednoho z rybářů, který jim ukázal své úlovky. Většina dětí se shodla v tom, že vidí živou hvězdičku poprvé v životě. V přístavu dále děti porovnávaly, čím se od sebe liší lodě výletní, rybářské, jachty, apod. Pochopily význam přístavu a rybolovu v malém přímořském letovisku. Nahlédly také do restaurace v těsné blízkosti přístavu.

Pro kreslení lodí v přístavu si děti utvořily skupinky podle toho, jaká loď je nejvíce zaujala. Za doprovodu dospělého se pak skupiny rozdělily a kreslily křídami své zvolené objekty. Kreslili i rodiče. Z obrázků jsme po návratu do areálu vytvořily zajímavou výstavu, na kterou se chodily dívat také ostatní ubytované děti z jiných škol..

6. den „Co mi řekl delfin“

Cíl: a/ seznamovat se s některými druhy mořských živočichů
b/ rozvíjet samostatnou orientaci v prostoru v méně známém prostředí

Očekávané výstupy:

- poznat některé mořské živočichy
- poznat a pojmenovat některé mořské a přímořské rostliny a dřeviny
- zvládnout sebeobsluhu, postarat se o sebe a své osobní věci
- dokázat vyprávět zážitky z naučných výletů (z delfinária)
- naučit se několik základních slov v cizím jazyce (v italštině)
- dodržovat dohodnutá bezpečnostní pravidla při pobytu na lodi
- těšit se z hezkých a příjemných zážitků

Dopoledne:

- ráno běh po pláži s malou rozcvičkou
- motivační báseň „Co mi řekl delfin“ (Žáček 1980, s. 54)

Hádej, co mi řekl delfin?

Že by chtěl být jako ty – rád by nosil bílé tričko, sandály a kalhoty.

Rád by čmáral na zdi domů, rád by jezdil tramvají,

rád by chodil na zmrzlinu tohle v moři nemají.

Nemám prý to nikde říkat tak to píšu: Ani muk!

Táta delfin by se zlobil, že syn chce být radši kluk!

- plnění disciplíny „Potopení hlavy pod překážkou“
- PH „Na žraloka“- Jedno z dětí představuje žraloka, který leží na nafukovací matraci a dělá, že spí. Ostatní děti jsou malé rybky. Mohou se ve vodě pohybovat všemi směry, plavat, poskakovat, potápět se. Smí se nenápadně přiblížit ke žralokovi, který nenápadně číhá na svůj úlovek. Žralok najednou vyrazí ze svého místa a snaží se dotknout rybek. Koho uloví, ten se stane na chvíli zajatcem v obruči. Když je obruč plná jako žraločí břich, role děti vystřídáme.
- PH „Na rybáře“ Může se hrát ve vodě i na suchu s říkáním: „Rybičky, rybičky, rybáři jedou.“
- vytváření akvárií – delfinárií z pisku a rybiček – delfinů z plovací formely

Odpoledne:

- výlet lodí do delfinária v Riminni
- prohlídka expozice mořských živočichů v delfináriu
- shlédnutí představení artistů s delfíny

Večer:

- kresba nebo malba zážitků z návštěvy delfinária, z výletu lodí
- výstava výtvarných prací
- pohádka na dobrou noc „*Jak zní žraločí písnička*“ (Ledvinková 2001, s. 22-23)

Reflexe: Největším zážitkem byla pro děti plavba lodí s ochutnávkou mořských tvorů a návštěva delfinária. Děti si rozšířily slovní zásobu o nové pojmy, naučily se od námořníků několik slov italsky. Na lodi i v prostředí delfinária byly velice ukázněné a dodržovaly předem dohodnutá pravidla. Rodiče ochotně pomáhaly učitelkám při zajišťování bezpečného pohybu dětí na lodi i v přístavu. Samostatně jedoucí děti však byly bez přítomnosti rodičů velice zodpovědné a ty starší z nich pomáhaly mladším. Tím, že se děti zajímají jeden o druhého, vzájemně si pomáhají, spolupracují, získávají důležité občanské a činnostní kompetence pro svůj další život.

7. den „Na dně moře“

Cíl: a/ seznamovat se a poznávat některé mořské a přímořské rostliny a dřeviny
b/ rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

Očekávané výstupy:

- poznat a pojmenovat některé mořské a přímořské rostliny a dřeviny
- seznámit se se způsobem života lidí v přímořských oblastech (rybolov, potápění)
- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (při plavání, potápění, apod.)
- ovládat dechové svalstvo při plavání a hrách ve vodě
- úmyslně si zapamatovat a vybavit

Dopoledne:

- ráno běh po pláži s malou rozcvičkou
- motivační báseň „*Na dně moře*“ (Žáček 1980, s. 46)

*Dole na dně moře žádná ryba nežije tam co kvetou mořské sasanky a lilie.
Jenom elektrický rejnok do tmy svítí,
aby bylo vidět všechno mořské kvítí.*

- plnění disciplíny „Vylovení předmětu“
- hra „Na potápěče“ – pozorování podvodního světa v potápěčských brýlích, lovení za pomoci síťkového podběráku

Odpoledne:

- hra „Na delfíny“ – Děti jako delfini vyskakují nad hladinu se vzpaženými rukama a ponořením pod vodu dokončí vlnitý pohyb v jehož konečné fázi se postaví zase na nohy.
- „Mořský kvíz“- Děti hledají na určitém úseku pláže dílky obrázku, který musí složit. Na jeho druhé straně jsou s otázky nebo úkoly, které se pak snaží společně vyřešit. Jako např.: „Nakresli 3 mořské tvory. Zazpívej píseň o rybě. Vyjmenuj 3 mořské pohádkové postavy. Nakresli 3 vodní plavidla. Nakresli 3 mořské rostliny. Ukaž, jak se pohybuje krab“, apod.
- „Akvárium“ Na dno zavařovací sklenice děti vloží písek, kamínky, mušle a zalijí vše mořskou vodou. Po usazení písku do ní vypouští své úlovky (kraby, ráčky, poustevničky, apod.) které pozorují a za nějaký čas opět vrátí do moře.

Večer:

- spontánní hry dětí v okolí areálu (pohybové, společenské, výtvarné, apod.)
- pohádku na dobrou noc vymýšlejí děti společně s učitelkou na téma „Na dně moře“

Reflexe: Při potápění hlavy pod vodu a pozorování využívala většina starších dětí potápěčských brýlí a šnorchlu. Mladší děti sbíraly předměty v menší hloubce ze stoje. Oblíbenou činností bylo pozorování vodního života ve sklenici a lovení dalších mořských tvorů. Malé Gábince bylo velice obtížné vysvětlit, že si toto malé akvárium nemůže odvézt domů. Když si pak vymodelovala náhradní mořské tvory z odlehčené formely a zjistila, že si je může vzít domů, byla spokojena. Petr s Jakubem si vyrobili chobotničky, které jakoby vypadly z oka chobotničkám z Čertovky. Vyhráli si s nimi skoro celý den i večer. Motivovali i další děti k tvořivým hrám.

Při „Mořském kvízu“ byly děti rozděleny do smíšených skupin podle věku. Prostřednictvím této hry jsme se snažili zjistit, do jaké míry získaly děti elementární poznatky o mořském a přímořském prostředí. Opět se potvrdil fakt, že přirozené přírodní prostředí, poznávání všemi smysly a prožitková metoda učení umocňují zapamatování si a uchování poznání.

Když jsme si večer vyprávěly zážitky z prožitého dne, byl velkým překvapením návrh osmiletého Lukáše. Řekl, že by děti mohly připravit olympiádu také rodičům. Jako když jim rodiče na zimní škole v přírodě zorganizovali závody na sněhových kluzácích. Okamžitě všichni souhlasili a těšili se na druhý den.

8. den „Letní mořská olympiáda“

Cíl: a/ prakticky poznávat některé druhy letních sportů, rozvoj pohybových dovedností – plavání, pohyb ve vodě a v písku

b/ rozvoj spolupráce a vzájemné podpory při teamové hře

Očekávané výstupy:

- vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu (při plavání apod.)
- ovládat dechové svalstvo při plavání a hrách ve vodě
- dodržovat dohodnutá bezpečnostní pravidla při koupání v moři
- být ohleduplný k druhému
- těšit se z příležitosti ke skupině a z hezkých a příjemných zážitků
- vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi
- podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat

Dopoledne:

- příprava olympiády - barevné vyznačení omezeného prostoru, výroba vlajek a symbolů, příprava a vyznačení jednotlivých stanovišť
- slavnostní zahájení mořské olympiády, seznámení dětí s jejími pravidly a organizací
- plnění jednotlivých disciplín za spolupráce rodičů

Odpoledne:

- odpolední olympiáda organizovaná dětmi pro rodiče a pedagogický doprovod
- spontánní společné hry ve vodě a s vodou
- slavnostní vyhodnocení letní mořské olympiády s rozdělením medailí a diplomů všem účastníkům školy v přírodě

Večer:

- poslední vycházka do městečka – nákup suvenýru pro rodiče, malé hračky na památku
- zmrzlina na rozloučenou
- sběr mušlí na památku s posledními verši „*Moře v dlani*“ (Žáček 1980, s. 66)

Jak je moře velké?

Přimhuř víčka: všude bije o břeh hlavou beraní.

Ale když se stulí do klubička, vejde se ti lehce do dlani.

- odjezd do Česka

Reflexe: Dnes ráno bylo před snídaní po chodbách hrobové ticho. Všichni spali. Vůbec by nikdo nepředpokládal, že má za hodinu a půl vypuknout velká sportovní akce. Děti bývají ke konci letního ozdravného pobytu většinou více unavené. Nároky na psychiku dětí při tak dalekém odloučení od domova, fyzické aktivity a chuť poznávat stále nové informace je v některých případech více vyčerpává. Děti usínají dříve ve večerních hodinách a spí déle ráno. Jejich organismus potřebuje k regeneraci více

času. Některé dnešní děti nejsou zvyklé na takovou pohybovou aktivitu, i když mají dostatečný prostor pro svobodné rozhodnutí při výběru pohybových činností.

Po snídani došlo k velké proměně. Rodiče pomáhali učitelkám s přípravami stanovišť a děti se zatím vzájemně mazaly ochrannými krémy. Při plnění disciplín si mohl opět každý zvolit obtížnost, která vyhovovala jeho potřebám. Děti zodpovědně dodržovaly pravidla her a rodiče i učitelky se zaměřili mimo jiné na jejich bezpečnost.

Odpoledne panovala velice veselá nálada, když olympiádu organizovaly děti pro dospělé. Nejdříve některé z nich komunikovaly s dospělým nejistě, s menším ostychem, ale po nějaké chvíli již uvolněně a bezprostředně. Dokonce je povzbuzovaly a pomáhaly jim. Své role se zhostily zodpovědně.

Mořskou olympiádu zakončilo její slavnostní vyhodnocení, na kterém všichni sportovci dostali medaile na mušličkovém náhrdelníku a diplomy.

S výběrem suvenýrů pomohly dětem většinou učitelky. Děti si vzpomněly na maminku, tatínka, sourozence, ale také na svého kamaráda nebo pejska. Pětiletý Jára, který byl na tomto ozdravném pobytu sám bez rodičů řekl: „Teď bych zajel domů pro mámu a pro tátu a přijeli bychom sem zpátky.“ Na malou chvíli posmutněl, že nemohl všechny ty radostné okamžiky prožívat spolu s nimi. Pak ale s ostatními nasedl do autobusu a těšil se, až jim bude o všem vyprávět.

9. Stálý objekt pro školy v přírodě Duncan v Janských Lázních

Škola v přírodě Duncan v Janských Lázních leží v severovýchodní části trutnovského okresu - ve východočeském kraji, v nadmořské výšce 630 m. (www.duncan.cz)

Objekt je vhodný především pro I. a II. stupeň základní školy, **po dohodě i pro školu mateřskou**. Areál školy leží v krásném prostředí, na samém okraji Janských Lázní.

Škola v přírodě zde funguje již od roku 1946, v roce 1990 byla dostavěna nová část a splňuje všechny podmínky pro ozdravné a rekreační pobyty dětí.

Kapacita školy v přírodě je 87 lůžek, pobytu v jednom turnusu se mohou zúčastnit 3 třídy, možno i ze tří různých škol.

Okolí školy v přírodě skýtá mnoho možností pro dlouhé i krátké vycházky do překrásné krkonošské přírody, pro výlety do blízkého okolí (Safari ve Dvoře Králové n. L., Babiččino údolí v Ratibořicích atd.), i k poznávání ostatních zajímavostí a krás východních Čech.

V případě zájmu o pobyt ve škole v přírodě Duncan v Janských Lázních se informujte na ředitelství školy, u p. Jiřího Vrkoslava: ŠVP DUNCAN, Lesní ul. 210, 542 25 Janské Lázně, tel.: 499 875 295 nebo na : Magistrát hl. m. Prahy, Odbor školství, Oddělení soukromých škol

Personální obsazení:

- ředitel školy v přírodě
- hospodářka – zástupce ředitele školy
- administrativní pracovnice
- 3 kuchaři
- 2 pomocné kuchařky
- 2 uklízečky
- údržbář
- 2 občané vykonávající civilní službu

Kapacita objektu: 87 lůžek – 60 ve vile Duncan (+ 4 lůžka na ošetřovně),
27 v nové budově

vila Duncan: 2 velké učebny, sborovna, televizní místnost, hala

nová budova: společenská místnost (využívaná jako učebna a televizní místnost),
televizní koutek pro dospělé

Stravování: 5x denně ve dvousměnném provozu, kapacita jídelen – 80 míst

Příjezd a odjezd:

První pobytový den – příjezd 15.00 – 16.00 hod., večere

Poslední pobytový den – odjezd do 9.00 hod., snídaně + balíček na cestu

Hřiště:

Oplocené asfaltové – házená, vybíjená, volejbal, tenis

Dětské prolézačky, šplhadla, venkovní posezení, ohniště

Doprava:

Po dohodě zajišťuje vedení školy v přírodě:

Dopravu a výlety pro školy v přírodě zajišťuje firma: OCEÁN EXPRES, Jan Jaško, Bernartice 96, okr. Trutnov

Doporučení k pobytu ve škole v přírodě DUNCAN

Při příjezdu do školy v přírodě je nutné mít připraveno rozdělení dětí na pokoje v obou budovách.

Při vstupu do šaten se děti ihned přezouvají do přezúvek, které by měly mít připravené v příručním zavazadle.

Všichni žáci musí mít do školy v přírodě průkazku zdravotní pojišťovny (nebo její kopii), potvrzení o bezinfekčnosti a zprávu od rodičů o výjimečnostech zdravotního stavu dítěte.

Žáci, kteří nastoupí do školy v přírodě z důvodu nemoci později, musí předložit potvrzení lékaře o schopnosti zúčastnit se pobytu ve škole v přírodě.

Pedagogičtí pracovníci určují večerku a zodpovídají za dodržování nočního klidu.

Ve sborovně školy v přírodě najdete seznam videokazet, které je možno zapůjčit si v kanceláři školy v přírodě. Doporučujeme pedagogickým pracovníkům přivést s sebou výukové videokazety, případně výukové fólie (možnost využití zpětného projektoru).

Snažte se při všech vycházkách, nákupech a výletech dodržovat s dětmi všechna nepsaná pravidla slušného chování. Reprezentujete nejen Vaši školu, ale i školu v přírodě Duncan.

Jakoukoli zjištěnou závadu zapište do sešitu oprav, který je ve sborovně školy v přírodě (ve vile). Údržba školy v přírodě zajistí opravu.

Školní jídelna ve škole v přírodě DUNCAN

Kapacita školní kuchyně je 100 strávníků. Není-li při příjezdu dohodnuto jinak, stravování probíhá ve dvou jídelnách, které se nachází ve vile Duncan. Velká jídelna slouží dětem ubytovaným ve vile, malá jídelna je pro děti ubytované v nové budově.

Veškeré potraviny a tepelně upravená jídla jsou výtahem dovážena do výdejny, kde jsou udržována ve výdejním režimu.

Školní stravování zajišťují kvalifikovaní pracovníci s dlouholetou praxí.

Jídelní lístky vypracováváme dle našich poznatků a zkušeností – v nejlepších variantách.

Vyšší kalorická hodnota jídel splňuje všechny potravinové normy určené pro pobyt dětí ve škole v přírodě.

Naše strávnicky chceme zaujmout tradiční českou kuchyní a krkonošskými specialitami.

Celodenně je zajišťován pitný režim a to nápoji teplými, studenými, ovocnými i mléčnými se zvýšeným obsahem vitamínů. Jednou ze speciálních služeb školám v oblasti stravování je příprava různých diet. Zde je nutná předchozí telefonická domluva s ředitelem školy nebo s vedoucí školní jídelny.

Chutnou stravou, pestrou nabídkou ovoce, zeleniny i mléčných výrobků se snažíme vytvářet dobré podmínky pro děti i pedagogický doprovod.

Doporučení k vycházkám

Louky jsou již ve většině případů soukromé.

Při výletech a vycházkách proto používejte polní a lesní cesty.

Při hrách nechoďte na neposečené louky, stejně tak na louky, na nichž je neuklizené seno !!

Na vycházkách se chovejte tiše, abyste neplašili lesní zvěř. Nelámejte větve stromů a netrhejte květiny. ŠvP Duncan se nachází v Krkonošském národním parku a mnohé z rostlin jsou zde chráněné.

Pokud si vezmete na vycházku svačinu, nebo vyjdete na celodenní výlet s balíčkem, snažte se, aby po vás v okolí nezůstaly žádné papírka, obaly nebo jiné odpadky.

Chodte vždy ve skupině a s pedagogickým dozorem.

Buďte opatrní při přecházení silnice, obzvláště v zimních měsících. V zimě se projíždějícím autům vyhýbejte zásadně všichni k jedné straně vozovky, nikdy se nerozestupujte na obě strany !!

Za tímto doporučením je pouze naše snaha předejít zbytečným konfliktům a nedorozuměním mezi pedagogy a soukromými majiteli lesů a luk !!!

Několik doporučených tras k vycházkám

Muchomůrka – altánek nad Svobodou nad Úpou, asi 1,7km od školy v přírodě. Ze školy v přírodě kolem nové budovy podél lesa až na asfaltovou cestu, po ní stále rovně až k altánku.

Terén vhodný pro běhání i hry.

Město svobod nad Úpou– asi 2km od školy v přírodě.

Ze školy v přírodě kolem nové budovy, podél lesa až na asfaltovou cestu, kde se dáte prudce doprava. Podél lesnického učiliště z kopce dolů do Svobody nad Úpou.

Starostův pramen a janská hora - (728m.n.m.) - asi 3km od školy v přírodě.

Ze školy v přírodě lázeňským lesíkem do centra Janských Lázní, na kolonádu. Přes „Horní promenádu“ k dětské léčebně Vesna, dále pak po zelené turistické značce.

Návrhy celodenních výletů

Výlety můžete podnikat pěšky, místní hromadnou dopravou, vlakem, či objednaným autobusem.

Pec pod Sněžkou – cesta tam 8 km.

Lanovkou na Černou horu, přes „Václavák“, Kolínskou, Pražskou a Husovu boudu až do Pece pod Sněžkou.

Rýchorská Bouda – cesta tam 8 km.

Pěšky do Svobody nad Úpou a odtud po zelené turistické značce až na Rýchory. Zde je ekologické středisko KRNAP. Je možné Vám zde předem dohodnout přednášku.

Návrhy poznávacích zájezdů

Dvůr Králové nad Labem do zoologické zahrady a Safari

Hrádek u Nechanic

Leží pár kilometrů od Hradce Králové. Tuto stavbu nechal v novogotickém stylu nechal postavit František Adam Harrach jako zmenšenou napodobeninu zámku Hluboká. Projektantem byl vybrán londýnský architekt G. Lamb. Pro původní barvu se zámek kdysi nazýval Červený hrádek. Prohlídka zámku je rozdělena do dvou okruhů – malého (bezbariérový přístup) a velkého. Zaujme nás zde především bohatě vyzdobený interiér i exteriér a celoročně udržovaný zámecký park. V sousedství zámku si přijdou na zdejším golfovém hřišti na své vyznavači golfu.

Babiččino údolí

Je nazýván malebný kraj u České Skalice, o kterém napsala vzpomínkovou knihu „Babička“ známá česká spisovatelka Božena Němcová. Děj se odehrává na Starém Bělidle, kde se Němcová narodila. Dnes je dům v němž vyrůstala zpřístupněný a návštěvník si jej může prohlédnout v celé kráse. I ostatní místa popisovaná v románu, jako například splav, nebo starý mlýn, jsou přístupná.

Ve mlýně si můžeme prohlédnout staré mlynářské stroje a nástroje a seznámit se tak s řemeslem. Přímo před mlýnem stojí sousoší babička, Adélka, Barunka, Jan, Vilém i psi Sultán a Tyrl. Nedaleko Starého Bělidla stojí Ratibořický zámek v empírovém barokním stylu.

Roku 1800 se stala jeho majitelkou jedna z postav románu – Kateřina Vilemína, vévodkyně zaháňská a „paní kněžna“.

Den odjezdu

Žáci se řídí pokyny pedagogů.

Ještě před snídaní si děti vynesou zavazadla na určené místo a uvolní pokoje pro úklid.

Stará budova Duncan

Nová budova Duncan

10. Fotografie ze škol v přírodě Mateřské školy Bendova 1123, Praha

10. 1 Fotografie z podzimní školy v přírodě, Krkonoše, Strážné, Chata Rozhled

Krkonoše, Strážné, Chata Rozhled

Snídaně ve stylové horské jídelně.

Dívčí pokoj před večerní pohádkou.

Babka kořenářka seznamuje děti s léčivými bylinkami

„Stromová prolézačka je nejlepší!“

„Máme rádi zvířata.“

10. 2 Fotografie ze zimní školy v přírodě na lyžích, Krkonoše, Horní Mísečky, Jilemnická Bouda

Krkonoše, Horní Mísečky

„Barevné vestičky, hurá na lyže!“

Jízda ve dvojici není příliš jednoduchá.

Letadla poletí jedno za druhým.

Veselá jízda na sněhových kluzácích.

Lyžování před zraky rodičů.

Stavba iglů pro neznámého tvora.

Odhalení neznámého tvora:
„Je to myška Terezka.“

„Svíčková jako od maminky.“

„Zpívání s kytarou a rodiči.“

Příprava na skimaskiádu.

„To je pohled od mámy.“

10. 3 Fotografie z jarní školy v přírodě, Krkonoše, Horní Mísečky, Pension Horské Zátíší

Krkonoše, horní Mísečky, Horské Zátíší

Myška Terežka s poštou od rodičů.

Využití tělocvičny přímo v objektu.

Spontánní pohybové činnosti dětí na pasece.

„Uklízíme les.“

U pramene Labe

10. 4 Fotografie z letní školy v přírodě u moře, Itálie, Cesenatico, Belleli

Itálie, Cesenatico, Bellelie

Snídaně jako doma.

Každý má své lehátko a dvojice slunečník.

Stavby z písku – „Kraborárium“
pro záchranu krabů.

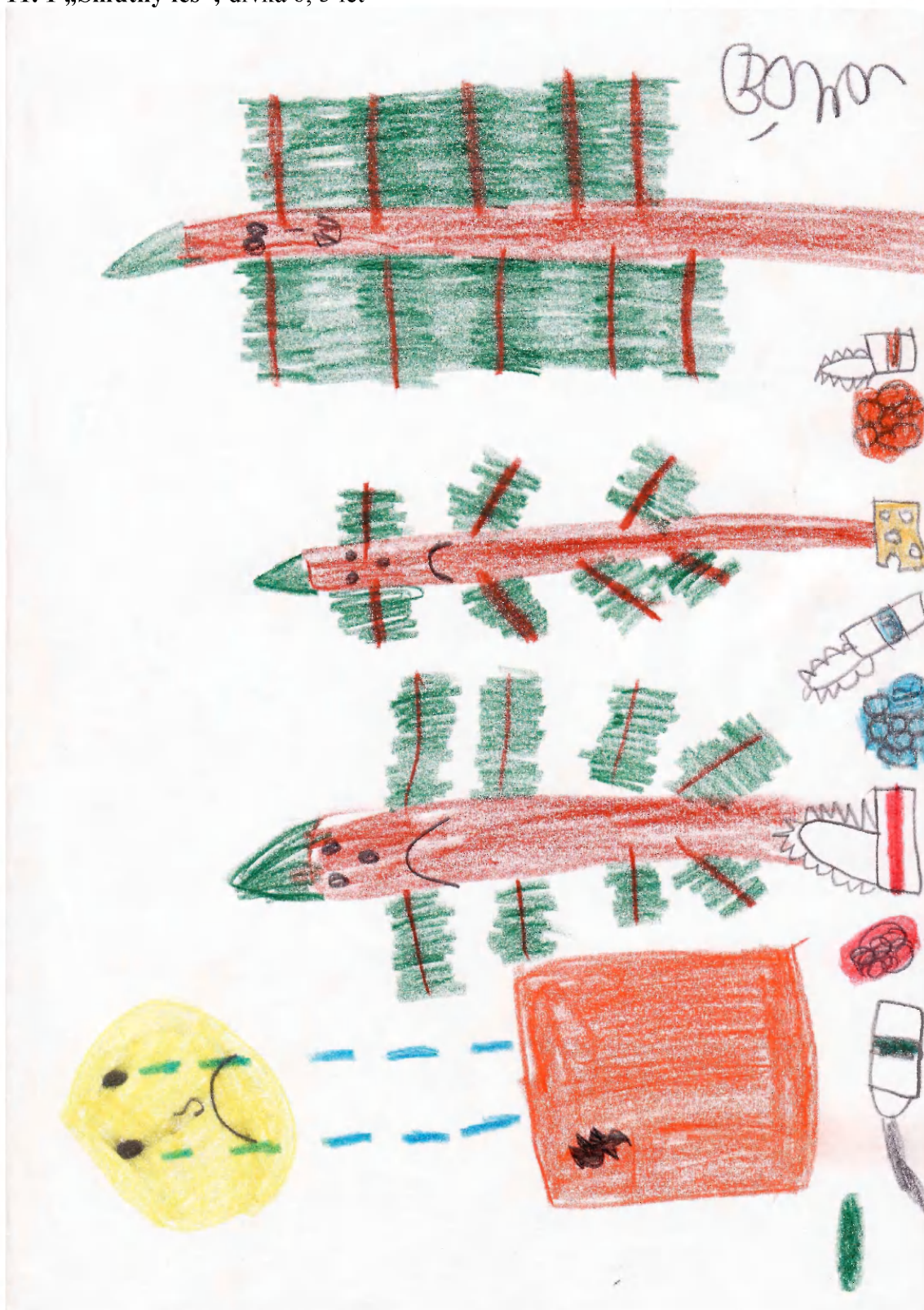
Trénink na závody na nafukovadlech.

Návštěva italských miniatur.

11. Kresby dětí – zážitky a prožitky ze školy v přírodě

11.1 „Smutný les“; dívka 6, 5 let

11. 2 „Veselé lyžování“; dívka 6, 1 let.

11. 3 „Jaro na horách“; chlapec 5, 7 let.

11. 4 „Mořská olympiáda“; dívka 6, 8 let.

